T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK-YUNAN İLİŞKİLERİNDE MÜLTECİ KRİZİ

SERKAN GÜLER

TEZ DANIŞMANI

DOÇ.DR. İBRAHİM KAMİL

EDİRNE 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERKAN GÜLER tarafından hazırlanan **TÜRK-YUNAN İLİŞKİLERİNDE MÜLTECİ KRİZİ** Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca **13 HAZİRAN 2019 PERŞEMBE** günü saat **13.00** 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *Kabul edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	**KANAAT**	**İMZA**
Doç. Dr. İbrahim KAMİL (Danışman)	Kabul Edilmesine	
Doç. Dr. Cemile Arıkoğlu ÜNDÜCÜ	Kabul edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi Nesrin KENAR	Kabul edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10254460
Yazar Adı / Soyadı	SERKAN GÜLER
T.C.Kimlik No	56020158726
Telefon	5415901985
E-Posta	serkanguler1985@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Türk-Yunan İlişkilerinde Mülteci Krizi
Tezin Tercümesi	Refugee Crisis in Turkish-Greek Relations
Konu	Uluslararası İlişkiler = International Relations
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	109
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. İBRAHİM KAMİL
Dizin Terimleri	Yasadışı göç=Illegal migration
Önerilen Dizin Terimleri	

17.06.2019
İmza:.....

Tezin Adı **:** Türk-Yunan İlişkilerinde Mülteci Krizi

Hazırlayan **:** Serkan GÜLER

ÖZET

Dünya genelinde yaşanan kimlik çatışmaları, iç savaşlar, siyasi ve sosyal olaylar adaletsiz gelir dağılımı ve ekonomik gelişmeler kişilerin göç eylemini gerçekleştirmesine neden olmaktadır. Bu da göçmenleri güvenli bölge arayışına itmekte, gelir düzeyi yüksek yerlere yöneltmektedir. Dolayısıyla bu özelliklere sahip bazı Avrupa ülkeleri, Afrika'daki kimlik çatışmasından kaçan göçmenler ile Ortadoğu'da yaşanan iç savaşların etkileri ve terör örgütlerin eylemlerinden korkan göçmenlerin kaçak girişlerine maruz kalmaktadır. Göçmenler, Afrika kıtasından Akdeniz'i geçerek İspanya, Fransa ve İtalya gibi en önemli göç güzergâhını veya Mısır, Suriye ve Türkiye'yi kara ve deniz sınırlarını geçerek Yunanistan'a ulaşan göç güzergâhını kullanmaktadırlar. Dolayısıyla Türkiye ve Yunanistan önemli göç güzergâhları üzerinde bulunan iki devlet olarak görülmektedir.

Türkiye ve Yunanistan'ın önemli göç güzergâhları üzerinde yer alması, ikili ilişkilerde yeni bir sorun olan mülteci krizinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bahse konu ikili ilişkilerde Yunanistan'ın mülteci krizini eşit sorumluluk çerçevesinde çözme eğiliminden uzakta olduğu gözlenmektedir. Bu eylem karşısında Türkiye, geri gönderme taleplerinin ve gönderme işlemlerin iki devlet arasında imzalanan antlaşmalar çerçevesinde hukuka uygun şekilde yapılmasından yana tavır sergilerken Yunanistan'ın sınırları içerisinde yer alan daha fazla göçmeni Türkiye'ye gönderme çabası içinde olduğu görülmektedir. Yunanistan, kendi sınırlarından daha fazla göçmeni Türkiye'ye geri gönderme yolu açısından iki devlet arasındaki sınırlarda gerçekleşen geri itme yöntemini kullanmaktadır. Yunanistan'ın bu davranışı Türkiye'ye daha fazla göçmen gönderme eğiliminin iki devlet arasında imzalanan antlaşmaları hükümsüz kıldığını ve ikili ilişkilerde mevcut mülteci krizini çıkmaza sürüklediğini söylemek mümkündür.

Anahtar kelimeler: Türk-Yunan İlişkiler, Göç, Mülteci Krizi, Geri Kabul Antlaşması, Sınır, Sınır Güvenliği

Name of the thesis **:** Refugee Crisis in Turkish-Greek Relations

Prapered by **:** Serkan GÜLER

ABSTRACT

Identity conflicts, civil wars, political and social events, unfair distribution of income and economic developments throughout the World have caused the people to carry out the migration. This prompts immigrants to the search for a safe zone and directs them to places with high income levels. Therefore, some European countries with these characteristics are exposed to the illegal entry of migrants who are fleeing the identity conflict in Africa and the impacts of civil wars in the Middle East and the actions of terrorist organizations. Crossing the Mediterranean Sea from Africa, the immigrants use the most convenient migration routes such as Spain, France and Italy or crossing Egypt, Syria and Turkey's land and sea borders, they use the migration route which reaches to Greece. Thus, Turkey and Greece are seen as the countries which are located on important migration routes.

The crucial location of Turkey and Greece on important migration routes leads to the emergence of a new problem with the refugee crisis in bilateral relations. In these bilateral relations, it is observed that Greece is far from the tendency to resolve the refugee crisis within the framework of equal responsibility. While Turkey have an attitude towards requests for extradition and submission procedures to be made in accordance with the law within the framework of the agreements signed between the two states as a reaction, it is seen that Greece is in a struggle for dispatching more refugees in their borders to Turkey.In terms of the way they send more refugees back, Greece use the push-back process that take place at the border between the two states. It is possible to say that Greece’s tendency to sending more refugees back to Turkey void bilateral agreements signed between two countries and lead current refugee crisis between two countries into a dead end in terms of bilateral relations.

Key Words: Turkish-Greek Relations, Migration, Refugee Crisis, readmission agreement, border, border security

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan mülteci krizi ele alınmaktadır. İki devletin birbirine dönük olan hem kara hem de deniz sınırlarında gerçekleşen kaçak geçişlerin Türk-Yunan İlişkilerine etkisi analiz edilecektir.

Çalışmada, konuya ilişkin veriler, ikincil kaynak olarak kitaplar ve makaleler kullanılırken elde edilmiştir. Ayrıca birincil kaynak olarak gazete haberleri, gazetelerin internet sayfaları, sivil toplum kuruluşlarının çıkarmış olduğu raporlar, akademik dergiler ve bu dergilerin internet sayfalarından yararlanılmıştır. Yapılan çalışmada giriş bölümünde de belirtildiği gibi kaçak göçmen ve düzensiz göç yolunda Türkiye'nin geçiş yolu olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bu nedenle, Türkiye sınırlarını ihlal eden göçmen sayıları için Göç İdaresi Müdürlüğü'nün resmi internet sayfası ve göç raporlarından yararlanılmıştır. Kara sınırlarında yaşanan kaçak geçişlerde, Sahil Güvenlik Müdürlüğü'nün resmi internet sayfasından yararlanılarak istatistikî bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Nitekim elde edilen verilerle birincil kaynaklardan elde edilemeyen bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu tez çalışmasında yardımlarını esirgemeyen ve emeği geçen değerli hocam Doç. Dr. İbrahim KAMİL'e ayrıca tez çalışmam boyunca değerlendirmelerde bulunan Murat YORULMAZ hocama ve yakınlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

TABLOLAR

Tablo 1 : Türkiye'de Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenler

Tablo 2 : Uyruklarına Göre Türkiye'de Yakalanan Düzensiz Göçmenler

Tablo 3 : Türkiye Yunanistan Kara Sınırından Yunanistan'a Kaçak Geçiş Yapan Göçmenler

Tablo 4 : Türkiye Yunanistan Deniz Sınırından Yunanistan'a Geçiş Yapan Göçmenler

Tablo 5 : Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Türkiye – Yunanistan Deniz Sınırında Yakalanan Göçmenler Sayısı

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

BMMYK : Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği

EUROSUR : European Border Surveillance System

GIS : Geographical Information System

NCC : National Coordination Center

SECI : Southeast European Cooperation Initiative

RABİT : Rapid Automated Biodosimetry Toll

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....İ

ÖNSÖZ..... İİİ

TABLOLAR .....İV

KISALTMALAR V

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. KAVRAMSAL AÇIDAN SINIR, GÖÇ VE MÜLTECİ KAVRAMI..... 9

1.1.Sınır Kavramı 9

1.2.Sınır Güvenliği 16

1.3.Göç Kavramı 19

1.4. Yasadışı Göç ve İnsan Kaçakçılığı 25

1.5. Mülteci Kavramı 30

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE-YUNANİSTAN SINIRINDA YASADIŞI GÖÇ

2. TÜRKİYE-YUNANİSTAN SINIRINDA YAŞANAN KAÇAK GEÇİŞLER. 35

2.1. Kara Sınırında Yaşanan Kaçak Geçişler 40

2.2. Deniz Sınırında Yaşanan Kaçak Geçişler 44

2.3. Kaçak Geçişler Karşısında AB'nin Sınır Politikaları..... 50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE-YUNANİSTAN İLİŞKİLERİNDE GERİ KABUL ANLAŞMASI VE MÜLTECİ KRİZİ

3. TÜRKİYE-YUNANİSTAN VE AB ARASINDAKİ GERİ KABUL ANLAŞMALARI 58

3.1. Türkiye-Yunanistan Arasındaki Geri Kabul Anlaşması 58

3.2.Türkiye ile Avrupa Birliği Arasındaki Geri Kabul Anlaşması 63

3.3. Mülteci Krizinin Türk-Yunan İlişkilerine Etkisi 75

SONUÇ 83

KAYNAKÇA 88

TÜRK- YUNAN İLİŞKİLERİNDE MÜLTECİ KRİZİ

GİRİŞ

Mülteci krizi, uluslararası alanda sayılı problemler arasında yer almakla birlikte ciddi anlamda dünya kamuoyunda 2011 yılından sonra Arap Baharının etkisiyle başlayan Suriye Krizi ile daha da önem kazanmıştır. Yaşanan sorun, küreselleşen dünyanın önemli bir kriz olmaya devam ederken, var olan iç savaşlardan, sosyal ve siyasal baskılardan kurtulma gibi daha birçok sebepten dolayı mülteciler, ekonomik seviyesi ve yaşam standartları yüksek olan ülkelere göç etmektedir. Göç, mülteciler için bir kaçış ve kurtuluş yolu olurken, göç alan devletler içinse bir sorunlar yumağı olarak görülmektedir. Dolayısıyla yapılan bu eylemden sadece devlet ve birey değil aynı zamanda uluslararası örgütler de etkilenmektedir.

Sahip olduğu konum nedeniyle mülteci ve sığınmacılar, Türkiye'yi bir geçiş güzergâhı olarak kullanmaktadır. Türkiye'nin doğu sınırlarından giriş yapan mülteciler, Aydın, Muğla, Antalya, Hatay, Mersin ve Edirne gibi sahil ve sınır kentlerinden Avrupa'ya yasadışı yollardan çıkış yapmaya çalışmaktadırlar. Bu yasadışı geçiş eylemleri Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkileri de olumsuz etkilemektedir. Mülteci krizi iki devlet arasında bir sorun gibi gözükse de aslında küresel bir boyut bulunmakta ve uluslararası örgütleri dahi etkilemektedir. Avrupa'ya göç etmek isteyen kaçak göçmenler Avrupa Birliği'ni de olumsuz etkilemektedir.

Yunanistan üzerinden kaçak geçiş yapan mültecilerin Avrupa Birliği'nin ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerine akın etmesi, Geri Kabul Antlaşmaları imzalanması gibi diplomatik birtakım tedbirler almasına neden olmuştur. Almış olduğu tedbirlere rağmen gittikçe büyüyen mülteci krizi karşısında Avrupa Birliği, içinde bulunduğu durumdan tek başına çıkamayacağını anlayarak diğer sınır devletleriyle işbirliği içerisine girmeye başlamıştır. Bu dönemde Avrupa Birliği açısından güney sınırını oluşturan Yunanistan ve Türkiye önem kazanmaya başlamıştır. Türk-Yunan İlişkileri açısından diğer sorunlar kadar olmasa da mevcut

mülteci krizi iki devleti etkilediği gibi Avrupa Birliği ülkelerini de etkilemektedir. Sonuç olarak; AB ile Türkiye arasındaki üyelik ilişkilerinde "Geri Kabul Antlaşması" daha da bir önem kazanmış, Türkiye önemli bir ülke konuma gelmiştir. 2002 yılında Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan Geri Kabul Antlaşması, 16 Aralık 2013 tarihinde AB ile imzalanan antlaşmayla da daha önemli hal almıştır. Böylece, Yunanistan var olan krizi AB üzerinden çözme fırsatını ele geçirmiştir.

Bu çalışmada Türk Yunan ilişkilerinde önem kazanan mülteci krizi ve iki devlet arasında imzalanan Geri Kabul Antlaşması ele alınarak, iki devlet ilişkilerine etkisi incelenecektir. Türk Yunan ilişkileri akademik çevrede genellikle Ege Denizine ilişkin sorunlar, Kıbrıs Sorunu ve Azınlık sorunları gibi uluslararası ilişkiler bakımından önem arz eden konular bağlamında çalışılmaktadır.

İç savaşlar, kimlik çatışmaları, doğal afetler ve terör örgütlerinin yapmış oldukları eylemler göçlerin yaşanmasına neden olmaktadır. Kongo, Ruanda ve Somali gibi Afrika ülkelerinde yaşanan iç savaşlar ve kimlik sorunları Afrika kıtasından çok sayıda göçmenin Akdeniz'i kullanarak kaçak yollarla Avrupa'ya göç etmesine neden olmuştur. Aynı zamanda 2011 yılından bu yana Suriye'de yaşanan iç savaş büyük bir yeni göçmen kitlesini ortaya çıkarmıştır. Suriye'de yaşanan iç savaşın etkisiyle hedef konumunda olan Türkiye ile Yunanistan açısından sorun teşkil ettiği gibi AB açısından da önemli bir sorun teşkil etmektedir. Suriye'deki iç savaşın ve istikrarsız ortamın etkisi, artan mülteci krizi Türkiye ile Yunanistan açısından da önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu, bağlamda tez çalışması içerisinde yanıt aranacak sorunları şu şekilde sıralamak mümkündür; Türkiye-Yunanistan arasındaki mülteci krizine etki eden faktörler nelerdir? Her iki devlet arasındaki mülteci krizinin çözüm noktasında AB'nin etkisi ne ölçüdedir? AB'nin öne sürdüğü demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti ilkelerinin her iki devlet arasındaki mülteci krizinin çözümünde etkisi ne kadardır? Tez çalışmasında yanıtları aranan bu sorularla her iki devlet arasındaki mülteci krizinin AB ilişkileri dâhilinde Türk-Yunan ilişkilerine etkileri araştırılmaktadır.

Krizin temel kaynağına bakılacak olursa Avrupa Birliği'nin mülteciler konusundaki politikalarının incelenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Avrupa Birliği üye devletleri ilk dönemde önceleri Avrupa'ya gelen göçmenleri zaman içerisinde işgücü piyasasına entegre etme yöntemini uygulamaktaydılar. Ancak ilerleyen süreçte Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Körfez Savaşları gibi uluslararası sistemde meydana gelen olaylarla önemli gelişmelerle göçmenlere karşı bakış açısı değişmeye başlamıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasında uluslararası terörizm ciddi tehdit haline gelmiştir. Bu bağlamda terör örgütlerinin kaynağı Ortadoğu ülkeleri olarak görülmüş ve bu düşünce Avrupa'da 2000'li yıllardan sonra göçmenlerin potansiyel terörist olarak görülmesine neden olmuştur. Bu süreçte mülteci konusunun Avrupa Birliği üyesi devletlerin seçimlerinde siyasi partiler tarafından bir araç olarak kullanıldığını da söylemek mümkündür. Öte yandan üye devletler de bu düzensiz göçü bir uluslararası güvenlik sorunu olarak görmeye başlamıştır. Sonuç olarak bu gelişmeler doğrultusunda mülteci ve yasadışı göç sorunu üye devletler arasında sınır dışı işlemlerde uyumluluk ve maliyetler bağlamında tartışılmaya başlanmıştır.

Avrupa Birliği mülteci krizi ile mücadele kapsamında güvenlik odaklı politikalar inşa ederek, özellikle birliğin sınır bölgelerinde sert güvenlik önlemleri almaya başlamıştır ve bu durum günümüzde de devam etmektedir. Bu amaçla Frontex (Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı) kurulmuşsa da mültecilerin kaçak yollarla Avrupa'ya geçişleri önlenememiştir. Geçiş güzergâhlarının önemli bölümde bulunan ülkelerden biri de Yunanistan'dır. Bu neden dolayı Yunanistan, mülteci krizine ilişkin mücadelede Avrupa Birliği ile hareket etmiştir. Yunanistan ile Türkiye arasındaki mülteci krizinin AB tarafından ciddi bir tehdit olarak algılanmasına neden olmuş ve AB ile Türkiye arasında "Geri Kabul Antlaşması" görüşmelerine başlanmıştır. Görüşmeler neticesinde 16 Aralık 2013 tarihinde AB ile Türkiye arasında "Geri Kabul Antlaşması" imzalanmıştır. Çalışmada, imzalanan Geri Kabul Antlaşmasının uygulanmasına ilişkin ne gibi sorunların ortaya çıkabildiği de analiz edilmektedir. Analize ilişkin temel sorunsallar ise şu şekilde sırlanmıştır: Söz konusu anlaşma ile AB, sorunu kendi sorumluluğu içerisinde mi çözmek istiyor yoksa krizinin çözümünü devletlerin

tekeline mi bırakmaya çalışmaktadır. Sorun ortak bir karar mekanizması ile mi çözülmeye çalışılmakta yoksa bireysel müdahaleyle mi çözülmeye çalışılmaktadır?

Burada AB'nin yapısına bakıldığında yasama faaliyetlerinde bulunan parlamento ile birlikte Bakanlar Konseyi de dış politika ile ilgili önemli kararların alındığı yerlerden biridir. Konsey, birlik içerisinde üye devletlerin menfaatleri çerçevesinde kararlar alsa da, üye devletlerin verdiği talimatlar doğrultusunda hareket etse de Konsey aynı zamanda AB'nin menfaat ve çıkarlarını gözetecek doğrultuda kararlar almaktadır. AB, var olan mülteci krizine sadece kendi çıkarları doğrultusunda bakarak küresel sorunların diğer devletlere ne gibi etkileri olabileceğini göz ardı etmektedir. Birliğin güney sınır komşusu olan Yunanistan ve Türkiye açısından da krizin ne gibi etkiler yaratacağı AB için çok da önemli değildir. Bu çalışmada hipotezimiz "*Yunanistan Türkiye ile yaşadığı mülteci krizinin çözümünde Avrupa Birliği'ni uygulamalarda araç olarak görüp, krizinin çözümünde yer alan hukuki, sosyal ve ekonomik yaptırımları Türkiye'ye mal etmeye çalışmaktadır"*.

Çalışmanın birinci bölümde sınır, sınır güvenliği, göç, yasadışı göç ve insan kaçakçılığı, mülteci kavramları ele alınmaktadır. İkinci bölümde ise, Türk-Yunan kara ve deniz sınırlarındaki kaçak geçişlere yer verilmekte ve AB sınır politikaları ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde ise Türkiye ile Yunanistan arasında 2001 yılında imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti arasında Türkiye İçişleri Bakanlığı ile Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı Suç ile Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Yasadışı Göç ile Mücadelede İşbirliği Anlaşmasının 8. Maddesinin Uygulanmasına Dair Protokol"[1] ele alınacaktır. Ayrıca iki ülke arasındaki kaçak geçişlerle AB üye devletlere yasadışı

[1] Türkiye Cumhuriyeti İle Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı İle Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı Suç İle Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Ve Yasadışı Göç İle Mücadelede İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun:
https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc085/kanuntbmmc085/kanuntbmmc08504654.pdf 05.11.2017

göçlerin gerçekleşmesi nedeniyle de Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan Geri Kabul Anlaşması ele alınarak bu anlaşmanın ikili ilişkilere etkisi tartışılacaktır.

Yasadışı Göç, mülteci krizi ve Geri Kabul Anlaşması'nı ele alan ve söz konusu konuları inceleyen akademik çalışmalar olmasına rağmen Türk-Yunan ilişkilerinde mülteci krizine geniş kapsamlı ele alan çalışma bulunmamaktadır. Akademik dünyada Türkiye-Yunanistan arasında var olan Ege Denizi'ne ilişkin sorunlar, Azınlık Sorunları gibi konulara daha çok yer verilmiştir. Ancak iki devlet arasındaki hem kara hem de deniz sınırlarında yaşanan kaçak geçişler açısından da mülteci krizi gittikçe artan bir sorunu önemi haline gelmiştir.

Türk-Yunan ilişkilerinde Mülteci Krizini ele alan ilk çalışmaların başında Baskın Oran'ın editörlüğünde yayımlanan *"Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugüne, Olgular, Belgeler, Yorumlar Cilt- 3, 2001-2012"* adlı eserde yer alan ve Ali Dayıoğlu tarafından yazılan "*Yunanistan'la İlişkiler*" bölümü gelmektedir. Bu bölümde konunun analizi öncelikle ilişkilerin genelinden özeline doğru bir inceleme yöntemi ile gerçekleşmiştir. Bununla birlikte iki devlet arasındaki mülteci krizine değerlendirme adına daha çok 2002 yılında Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan Geri Kabul Antlaşması ele alınmış ve iki devlet arasında yaşanan geri kabullerdeki sorunlara değinilmiştir. İlerleyen bölümlerde bahsedileceği üzere Yunanistan tarafından Türkiye'ye daha fazla mülteci gönderilmek istenmesi değerlendirilmiş ve iki devlet arasında anlaşmanın uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar dile getirilmiştir. Bu noktada Ali Dayıoğlu, geri itilmeyle ilgili öne sürdüğü düşünceler önem arz etmektedir.

Türk-Yunan sınırında geri itilme olaylarına değinen bir başka çalışma ise, 2013 yılında Uluslararası Af Örgütünce yayımlanan rapordur. "Avrupa Sınırında Yunanistan'ın Türkiye Sınırında İnsan Hakları İhlalleri" adlı raporda Yunanistan tarafından yasadışı yollarla sınır dışı ihlallerinin yapıldığı, geri itme olaylarının gerçekleştirildiği dile getirilmiştir. Ayrıca Türk-Yunan sınırının gerek kara gerekse deniz sınırlarında gerçekleşen yasadışı göç olayları her iki devlet açısından önem arz

ettiği gibi Avrupa Birliği bakımından da önem arz ettiğini vurgulamakta; Yunanistan tarafından gerçekleştirilen geri itme olayına tepki gösterildiği dile getirilmektedir. Türkiye tarafından da tespit edilen geri itme olayları Yunanistan tarafından reddedilse de Uluslararası Af Örgütünce geri itme olayı dile getirilmektedir. Eser daha da çok Türk-Yunan sınırındaki sorun olan yasadışı göçe değinerek mültecilerin geri gönderilmesi konularına pek değinmemektedir.

Geri itme olayı sonucunda meydana gelen insan hakları ihlallerini eleştirel bir dille ele alan başka bir çalışma ise "The Biopolitic Border in Pratice: Survieillance and Death at the Greece-Turkey Borderzones" adlı çalışmadır. Özgür E. Toprak tarafından ele alınan çalışmada diğer çalışmalar gibi Türkiye'nin yasadışı geçişlerde önemli jeopolitik bir konuma sahip olduğu ve yasadışı göçmenlerin kullanmış oldukları göç yolları belirtilmektedir. Çalışmada Avrupa Birliği'nin Avrupa sınırlarına uygulamış olduğu sınır politikaları ve Frontex'in Ege Denizi ve Meriç nehrinde yapmış olduğu operasyonları detaylı olarak ele alınmaktadır. Türk-Yunan sınırındaki Frontex operasyonlarına değinen başka bir çalışma ise "Yunanistan ve Türkiye arasındaki Frontex: Geri Çevrilme Sınırı" adlı çalışma olup; Özgür E. Toprak'a göre Türk-Yunan sınırındaki Frontex çalışmalarından farklı olarak Frontex'in Doğu Akdeniz'deki çalışmalarını da ele alınmaktadır. Ayrıca tez çalışmasında bizim de değinmeye çalıştığımız Türkiye Yunanistan arasındaki kaçak geçişlerin sorun olduğu ve bu krizinde her iki ülkedeki uygulamalardan ve iki devlet arasında sağlıklı bir işbirliğinin kurulamamasından kaynaklandığını ifade edilmektedir.

"Migration Between Greece and Turkey: from the 'Exchange of Populations' to the non-recognation of border" adlı çalışmada Martin Baldwin-Edwards, Türkiye ile Yunanistan arasındaki kaçak geçişlere değinilerek, 1999 sonrası dönemde Türkiye ile Yunanistan arasındaki yakınlaşmaya vurgu yapılmaktadır. Ayrıca çalışmada Türkiye ile Yunanistan arasındaki "Geri Kabul Anlaşması"na değinilmektedir. Çalışma 2002 protokolünü göz önünde bulundurmakla beraber, geri kabul işlemlerini ele almaktadır. Bununla beraber Türkiye ile Yunanistan arasındaki geri kabule ilişkin

2005-2006 yılları arasındaki toplam geri kabul sayıları verilmiştir. Ancak 2002-2005 yılları arasındaki veriler ele alınamamıştır.

Adamczyk Artur ve Ilik Goran tarafından yazılan "Greek-Turkish Relations, UE and Migration Problem" adlı makalede 1999 sonrası döneme değinilmektedir. Çalışma Türk-Yunan kara ve deniz sınırlarında, sınır çalışmalarına ve Frontex tarafından yapılan Aspida ve Kalkan operasyonlarına değinilmektedir. Frontex'in operasyonlarıyla göç yollarının daha kuzeye yöneldiği ve sorundan Bulgaristan'ın da etkilendiği vurgulanmaktadır. Yunanistan'ın izlemiş olduğu kötü mülteci politikaları da ele alınmaktadır. Sorunun kaynağı ise Suriye krizi olarak gösterilmektedir. Aslında sorun, Suriye krizi öncesi dönemde var olan mülteci sorunu ve bu sorunun Suriye krizi ile daha da büyümüş olmasıdır.

Türk-Yunan sınırına ilişkin bir başka çalışma ise Maria Gregou tarafından yazılan "Conditionality, migration control and bilateral disputes: The view from Greek-Turkish borders in the Aegea" adlı makaledir. Makalede Türk-Yunan ilişkilerinde deniz sınırlarındaki kaçak geçişlere değinilmektedir. Makalede 2001 yılında Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan Geri Kabul Anlaşmasıyla da sorunların çözümlenmediğini dile getirmekte, Yunanistan ve Avrupa Birliği üyesi devletlerden gelen göçmenlerle ilgili sorunlara da makalede değinilmektedir. Ayrıca Avrupa'nın dış sınırlarının korunmasında da Türkiye, Avrupa Birliği için önemli bir aktör olarak görülmektedir.

Ahmet İçduygu tarafından yazılan "Transborder Crime Between Turkey and Greece: Human Smuggling and Its Regional Conseques" adlı makalede Türk-Yunan sınırındaki insan kaçakçılığı ve ticaretine değinilmektedir. Yıllarca Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerde sınırötesi suçların önemli yer tutuğunu ifade eden İçduygu, "The Irregular Migration Corridor Between the EU and Turkey: Is it Possible to Block It with a Readmission Agreement" adlı çalışmasında Türk-Yunan sınırında yaşanan sorunları Avrupa Birliği'ne etkisini temel alarak Türkiye ile Avrupa Birliği arasında önemli yer tutan "Geri Kabul Anlaşması"na da değinmektedir.

Maria Gregeo'nun konu ile ilgili diğer bir çalışması ise "Drawing the Georgraphic Boundaries of Expulsion and Readmission in Greece: The Dynamics of the Elusive Process" adlı makaledir. Makalede önceki çalışmasına istinaden "Geri Kabul Antlaşmaları"nın Avrupa Birliği için önemli bir göç politikası olduğunu belirtmektedir. Gregeo'ya göre, Türkiye ile AB arasında imzalanan "Geri Kabul Antlaşması", Türkiye ile Yunanistan sınırlarında kaçak geçiş yapan ve Yunanistan topraklarında bulunan göçmenlerin Türkiye'ye iade edilmesini kolaylaştıracak bir anlaşma olduğunu ifade etmektedir. Fakat Nuray Ekşi tarafından yazılan "Türkiye Avrupa Birliği Geri Kabul Antlaşması Bir Hatalar Zinciri" adlı kitabında ise Gregeo'nun aksine her iki devlet arasında ve Avrupa Birliği arasında var olan krizinin Türkiye açısından avantaj yaratmadığı ve birçok sorunların ortaya çıkacağını belirtilmektedir. Çalışmada, "Geri Kabul Antlaşması"nın hukuki açıdan niteliği incelenerek hukuka uygunluğu sorgulanmaktadır.

Çalışmamızın ana konusunu oluşturan 2002 protokolü ve geri kabule ilişkin 2002'den günümüze kadar sayısal verileri ele alan istatistikî verilerin yer aldığı ve her iki ülke arasında yaşanan sorunlara değinen kaynak çalışması bulunmamaktadır. Sonuç olarak, Türk-Yunan ilişkilerinde mülteci sorunları ele alınırken daha çok Türk-Yunan sınırında yaşanan insan kaçakçılığı ve ticareti, yasadışı geçişler gibi sınır ötesi geçişler ele alınmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. KAVRAMSAL AÇIDAN SINIR, GÖÇ VE MÜLTECİ KAVRAMI

1.1.Sınır Kavramı

Sınırlar, sınır boyları, hudutlar ve sınır alanları çeşitli geleneklere dayanan insanların yaratmış olduğu kavramlardır.[2] Sınır konusunda kavramsal bir bütünlük söz konusu değildir. Hudut (*boundary*) bir çizgi ya da hattı ifade ederken, sınır boyu (*frontier*) ve sınır (*border*) ise alan veya bölgenin farklı türlerini ifade etmektedir.[3]

Sınır, hudut ve sınır bölgesi kavramları tüm dillerde sosyal grupların sınırlarını belirlemek için kullanılmaktadır. Ayrıca bu kavramların anlamı kültürler arasında farklılık göstermektedir.[4] Anderson sınır kavramlarının kullanım alanlarına göre anlam kazandıklarını belirtmektedir.[5] Örneğin, Almancada sınır kavramı *"grente"* kelimesiyle ifade edilirken, *"marche"* kelimesi ise; sınır, askeri, cephe anlamında kullanılmaktadır. İspanyolcada ise sınır kavramı *"frontere"*, *"marco"* ve *"limite"* kelimeleriyle ifade edilir. İngilizcede *"boundary"*, *"frontier"*, *"borders"* kelimeleri sınır kavramını ifade etmek için kullanılmaktadır.[6] Fransız Devrimi sonrasında *"limites"*, *"canfis"* gibi sözcükler, sınır anlamında kullanılırken daha sonra bu sözcüklerin yerini *"frontier"* kelimesi almıştır.[7] Bu kelime Fransızcada sınır ve sınır

---

[2] Emmanuel Brunet-Jailly, "The State of Borders and Borderlands Studies 2009: A Historical View and a View from the Journal of Borderlands Studies",*Eurasia Border Review,* 2010, Vol. 1, No. 1: 1-15, https://www.files.ethz.ch/isn/132748/op2.pdf. (02.04.2017), s.2

[3] John Victor Robert-Prescott-Trigss D. Gillian, *International Frontiers and Boundaries: Law, Politics and Geography,* Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, 2008, s.12'den aktaran Ferhat Tekin, *Sosyolojik Açıdan Sınırlar: Hakkâri Örneği*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi) Konya, 2012, s.49

[4] James Anderson-Liam O'Dowd, "Borders regions and Territoriality: Contradictory Meanings, Changing Significance", *Regional Studies*, Volume 33, 1999, Issue 7, .593-604, s.594

[5] Emmanuel Brunet-Jailly, *a.g.m.,* s.1.

[6] James Anderson - Liam O'Dowd *a.g.m.,* s.603

[7] Ferhat Tekin, *a.g.e.,* s.12

bölgesi anlamında kullanılmaktadır.[8] Aslında *"frontier"* kelimesi cephe anlamına gelen *"front"* kelimesinden türetilmiştir. Dolayısıyla askeri içeriğe sahip olan bu sözcük, sınır kavramına "dokunulmazlık", "savunulması zorunlu çizgi" anlamı vererek sınır kavramına somutluk kazandırmaya çalışmaktadır.[9] Frontier (hudut) coğrafi bakımdan sınır ile sınır bölgesi arasındaki alan, yer olarak ifade edilmektedir.[10] Kristof'a göre sınır (*frontier*) sözcüğü "dışa yönelik" yani cephesel bir anlam teşkil eden sınır boyu, (*boundary*) ise "içe yönelik" yani bütünleştirici bir anlam teşkil etmektedir.[11]

Sınırlar; sınır çizgisine bitişik alanlardaki insanları bir araya getiren resmi ve gayri resmi yasal ve yasadışı ilişkilerin, sosyal ağların yer aldığı devletler arasındaki sınır çizgisi ve bölge olarak anlaşılmaktadır.[12] Türk Dil Kurumu'na göre sınır; "*iki komşu devleti birbirinden ayıran çizgi*",[13] hudut olarak tanımlanmaktadır. Deniz Genç, *"sınırların çeşitli devlet politikalarının enstrümanları olduğunu"*[14] belirtmektedir. Annsi Paasi'ye göre sınırlar, sadece belli bir toprak parçası üzerindeki çizgiler değildir, aynı zamanda sınırlar, sosyal söylem ve uygulamalardır.[15] Fredik Barth, sınırları, ilişkiler üzerine kurulu düzen, birbirini tamamlayan örgütsel yapıya sahip sosyal varlıklar olarak tanımlamaktadır.[16]

---

[8] Emmanuel Brunet-Jailly, *a.g.m.,* s.2
[9] Ferhat Tekin, *a.g.e.,* s.12
[10] Michiel Baud, Willen Van Schendel, "Towards a Comparative History of Borderlands", *J.World Hits*, 8(2), 1997, .211-242'den aktaran James Anderson - Liam O'Dowd, *a.g.m.*, s.603
[11] Kristof, K.D. Ladis, "The Nature o Frontiers and Boundaries", *Annauls of the Association of American Geographers,* Vol:49, Issue: 3, 269-282, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1111/j.1467-8306.1959.tb01613.x (02.04.2017), s.272
[12] Thomas M.Wilson, Hastaning Donnan, "Borders and Borders Studies", Ed.: Thomas M. Wilson, Gataning Donan, *A Companion to Border Studies*, Blackwell Publishing, 2012, s.9
[13] Türk Dil Kurumu Sözlük, *http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a81af02d81db8.70631150,* (15.09.2017)
[14] Deniz Genç, "Sınır Üzerine Çapraz Bakışlar: Türkiye'nin Yabancıların Hareketliliğine İlişkin Politikaları" Der. Didem Danış-İbrahim Soysüren, *Sınır ve Sınırdışı: Türkiye'de Yabancılar, Devlete Disiplinlerarası Bakışlar*, Nota Bene Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2014, s.43
[15] Anssi Paasi, "Boundaries as Social Processes: Territoriality in the World of Flows" *Geopolitics*, Vol:3:1,.69-88, s. 75
[16] Thomas M.Wilson-Hastaning Donnan, *a.g.e.,* s.6

Sınır kavramı ön bölge (hudut bölgesi) veya bölge olarak sınır bölgesi ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Sınır bölgesi *"bir bölgenin dış sınırlarının veya bölgenin dış sınırının hemen yanındaki alanları veya onu birbirine bağlayan alanları ve merkezleri ve idari bölgeyi"*[17] kapsamaktadır. Fransız Bask bölgesi ve İspanyol Bask bölgesi hem sınır bölgesi hem de sınır ötesi bölgeyi oluşturmaktadır. John Victor Robert Prescott, sınır bölgesini (*borderland*) içinde "hudut bulunan geçiş arazisi" olarak tanımlarken sınır (*border*) ise hududa bitişik olan ve onun koruması altında bulunan alan olarak tanımlamaktadır.[18] Zatman'a göre sınır bölgeleri *"siyasal anlamda güç merkezleri arasındaki ilişkilere göre şekillenen sınırların diğer tarafındaki nüfus ile farklılaşma derecesinin oluşturulduğu dinamik alandır"*.[19]

Thomas Holdrich ve William Lyde sınırları devletler arasındaki savaşları ve gerilimleri arttıran bir unsur olarak görmektedirler.[20] Whittemore Boggs ise sınırların çatışma sonrasında devletler arasındaki gerginliklerin azaltılması için etkili olduğunu ifade etmektedir. Whittemore Boggs, sınırların, zaman ve mekân bakımından farklı özelliklere sahip olduğunu ileri sürmektedir.[21] Federick Turner da sınırı, hareketli bir yer olarak ifade etmektedir.[22] Joel S. Migdal'a göre *"sınırların statüsü yerinden oynamaz kaya gibi sabit değil, değişen tarihsel durumlara bağlı olarak biçimlenmiştir."*[23] Sınırlar insan eliyle oluşturulurlar ve belli bir süreden sonra da sona

---

[17] James Anderson and Liam O'Dowd, *a.g.m.,* s.595

[18] Hasting Donan-Thomas M, Wilson, *Sınırlar: Kimlik, Ulus Devletin Uç Noktaları*, Çeviren Zeki Yaş, Ütopya Yayınevi, Ankara 2002, s.24'den aktaran, Ferhat Tekin, *a.g.e.,* s.50

[19] İbrahim Uğur Savaşeri, *Avrupa Birliği Entegre Sınır Yönetiminin Türkiye'nin Sınır Güvenliğine Etkisi ve Yeniden Yapılandırma Çalışmaları*, (T.C. Harp Akademileri Stratejik Araştırma Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014, s. 20

[20] Emmanuel Brunet-Jailly, *a.g.m.,* s.2-3

[21] Gös. yer.

[22] Frederick Jackson, Turner; *The Frontier in American History*, New York: Henry Holt, 1920,'den aktaran Emmanuel Brunet-Jailly, *a.g.m.,* s.1

[23] Didem Danış-Damla B.Aksel, "Sınır Yönetiminde Devlet ve Yeni İdare Biçimleri: Türkiye-Irak Sınırı, Der. Didem Danış, İbrahim Soysüren, *Sınır ve Sınırdışı: Türkiye'de Yabancılar Göç ve Devlete Disiplinlerarası Bakış*, Note Bena Yayınları, s.68

erebilmektedir.[24] Batı Almanya ile Doğu Almanya'nın birleşme örneğinde görüldüğü gibi zaman içerisinde devlet sınırlarında değişimler olabilmektedir.[25]

Sınırların dört boyutu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; sınırlar devletlerin doğal araçlarıdır. Devletler sınırlar üzerindeki politikalarını, kendi çıkarları doğrultusunda oluştururlar. İkincisi; devlet, uyguladığı politikalarla, sınırları üzerinden kendi egemenliğini oluşturmaktadır. Örneğin; devletin, sınırlarından istemediği bir kimseyi geçirmemesi, sınır üzerindeki egemenlik hakkıyla bağlantılıdır. Üçüncü olarak sınırlar devletlerin kimliğidir. Sınırlar vasıtasıyla devletin toprak bütünlüğü, ulus kimliği belirlenmektedir. Dördüncü olarak sınır bir terimdir.[26]Sınır; güç, denetim ve dışlama anlamına gelirken aynı zamanda yetkilendirme anlamına da gelmektedir. Sınırlar bu anlamda çelişkili ve çok yönlüdür. Yani bir taraftan dış dünya ile engeller koyarken diğer taraftan dış dünya ile iletişim kurulmasını sağlamaktadır.[27]

James Anderson'a göre sınırların özellikleri dört aşamalıdır: İlk aşamada sınırlar devletlerin çıkarları doğrultusunda yaratılan varlıklardır. İkinci olarak hükümetler, devletlerin sınırlarıyla ilgili kanunları uygulayabilir ve sınırlarını kontrol edebilirler. Üçüncü olarak sınırlar, ulusal kimlikleri somutlaştırırlar. Sınırlar, devlet içerisindeki toplumların birlikte yaşamasını sağlayabilirler. Dördüncü olarak sınırlar söylemleri ifade etmektedir. Sınırlar siyasi, hukuki ve diplomasi anlamında değişik anlamlara gelerek zaman içerisinde anlam değişikliğine uğrayabilmektedirler.[28]

---

[24] Ferhat Tekin, *a.g.e.,* s.72; David Newman-Anssi Paasi, "Fences and Neighbours in the Postmodern World: Boundary Narratives in Political Geoography", *Progress Human Geography*, 22, https://journals.sagepub.com/doi/10.1191/030913298666039113 (03.04.2017), s.186-207, s.201; Didem Danış-Damla-B.Aksel, *a.g.e.,* s.68; Joel. S. Migdal, "Mental Maps and Virtual Checkpoints. Struggles to Construct and Maintain State and Social Boundaries", Der. Joel. S. Migdal, , *Boundaries and Belonging: States and Societies in the Struggle to Shape Identities and Local Pratices*, Cambridge University Press, New York, 2004, 3-23, s.12

[25]Anssi Paasi, "Boundaries as Social Pratice and Discourse the Finnish-Russsian Border", *Regional Studies*, 1999, 657-667, s. 670

[26] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e.,* s. 10

[27] James Anderson and Liam O'Dowd, *a.g.m,* s.595-598

[28] Ferhat Tekin, *a.g.e.,* s.79-80

Sınırların oluşumu belli bir mücadeleye dayanmaktadır. Sınır bölgelerindeki topluluklar, sınırların belirleyici öğesidir.[29] Birçok sınırın oluşumunda emperyalist güçler, bölgesel, ulusal, etnik güçler etken olmuştur.[30] Sınırlar bir ulus devletin topraklarını belirlemekte ve ulusların sınırlarını çizmektedir. Bu nedenle sınırlar o devletin milli kimliğini belirleyen önemli unsurlardan biridir.[31] Anssi Paasi bu sınırları kurumsal yapılar olduğunu ifade etmektedir.[32]

Baud ve Schendal'a göre sınır oluşumlarında beş aşama bulunmaktadır. Birincisi ilk yaşam olan doğuş yani "bebek sınır"dır. Bu durumda her iki tarafta bulunan yakın akrabalıklar nedeniyle sınırların iki tarafında sıkı bir bağ bulunmaktadır. İkincisi ise gelişmeyi ifade eden "ergen sınırı"dır. Bu aşamada sınırlar reddedilmeyecek şekilde gerçekliğe kavuşmakta ancak kişiler birinci aşamadaki dönemi hatırlayarak sınırlandırdıkları sosyal ve ekonomik ilişkilerini eskisi kadar çok sık olmasa da sürdürmeye devam etmektedir. Üçüncü aşama ise, sert bir şekilde olan "katı bir sosyal gerçeklik"dir. Burada sınır hatları çizilerek eski akrabalık ilişkileri devam etse de ilişkiler zayıflamaya ve sorunlar yavaşça yerini almaya başlamaktadır. Yani sınırlar kuşaktan kuşağa geçen doğal bir düzen olarak algılanmaya başlanmaktadır. Dördüncü aşama ise, sınırın çökmeye başladığı dönemdir. Bu durumda sınır ötesi veya sınır aşan ağlar meydana gelmektedir. Beşinci aşama ise feshedilmiş yani ölü sınırlardır. Bu durumda sınırın her iki tarafında da engel ortadan kalkmaktadır. "Berlin Duvarı" bunun en iyi örneğini oluşturmaktadır.[33]

Sınırlar, devletler arasında yapılan uluslararası anlaşmalarla belirlemektedir.[34] Ancak sınırların belirlenmesinde ve düzenlemelerinde devletler arasında

---

[29] James Anderson and Liam O'Dowd, *a.g.m.,* s.595-596
[30] James Anderson and Liam O'Dowd, *a.g.m.,* s.599
[31] Eeva-Kaisa Prokkola, "Unfixing Borderland Identity: Border Performances and Narratives in the Construction of Self', *Journal of Borderland Studies*, Vol.23, No.4,.21-38, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08865655.2009.9695737 (02.04.2017), s.25
[32] Annsi Paasi "The Political Geography of Boundaries at End of Millennium: Challenges of Deterritoriallizing World" Edited by Heikki Esklinen, Ilkha Liiklanen and Jukka Oksa, *Curtain of Iron and Gold: Reconstructing Borders and Sclaees of Interaction,* Aldershot, UK: Ashgate, 1999, s..9-24' den aktaran Emmanuel Brunet-Jailly, *a.g.m..,* s.3
[33] Ferhat Tekin, *a.g.e.,* s.86-87
[34] Emmanuel Brunet-Jailly, *a.g.m,* s.3

anlaşmazlıklar olabilmektedir. Bu durum sınırları basit bir öğe olmaktan çıkarmakta, sınırları çok sorunlu, karmaşık yapıya bürünmesine neden olmaktadır. Ayrıca sınırlar belirlenirken, birçok insanın iradesine aykırı davranılmakla birlikte zorlayıcı ve sınırlandırıcı özelliğe sahip bir yapı oluşturulmaktadır. Ancak sınırlar, devlet otoritesini sınırlandırmada da belli bir fren görevi görmektedir.[35]

Günümüzde artık sınırlar toplum teorilerinin merkezinde yer almaya başlamıştır. Pietres'e göre sınır çalışmaları, kültürel, sosyolojik, sosyal paylaşım ağları, sınır geçişleri, sınır bölgeleri gibi konular toplumsal sorunlara da eğilmektedir.[36] Sınır çalışmaları toplulukların kültürlerini, dillerini, etnik kökenlerini, sosyal ve ekonomik durumlarını, aidiyet yerlerini, ilişkilerini açıklamaktadır. [37] Sınır çalışmalarında jeopolitik, devletin davranışı üzerinde coğrafi konumun etkili olduğunu vurgulamaktadır.[38] Aynı zamanda çok coğrafi güç ile alakalı sınır çalışmaları da yer almaktadır.

Martmez'e göre sınırın etkileşim biçimleri, devletlerin siyasi ilişkileri, etnik, dinsel, kültürel düzeylere göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Ancak bu çeşitliliğinin yanında sınırlar etkileşim açısından da "yabancılaştırılmış sınır bölgeleri", " var olan sınır bölgeleri", "birbirine bağlı sınır bölgeleri" ve " bütünleştirilmiş sınır bölgeleri" olmak üzere dört modelde sınıflandırılmaktadır.[39] Yabancılaştırılmış sınır bölgeleri; savaş, siyasi çatışma, milliyetçilik, ideolojik çatışma gibi nedenlerden dolayı günlük giriş ve çıkışların yapılamadığı sınırları ifade etmektedir. Bu sınırlar çatışmadan dolayı hem sert tedbirlerin alındığı hem de silahlanmanın yoğun olarak yaşandığı bölgedir. Dolayısıyla ekonomik ve insani ilişkiler mümkün olmamaktadır. Buna örnek olarak, ABD-Meksika sınırı gösterilebilmektedir. Bir arada var olan sınırlar ise devletler arasındaki ilişkiler ile sınırlıdır. Bu sınırlardaki ilişkiler, belli sınırlamaya tabi

[35] James Anderson and Liam O'Dowd, *a.g.m,* s.596
[36] Chris Rumford, *"Theorizing Borders", European Journal of Social Theory,* Vol9(2) ss.155-169 s.155
[37] Emmanuel Brunet-Jailly, *a.g.m,* s.5
[38] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.t,* s. 16-18
[39] Oscar J. Martmez, "The Dinamic of Border Interaction: New Approaches to Border Analysis", Edited by: Clive H. Schofield, *Global Boundaries: World Boundaries,* Taylor&Francis e-Librarys, Vol:1, 1-14, London 2002, s.1-2'den aktaran Ferhat Tekin, *a.g.e.,* s.90

tutulmasına rağmen kesintiye uğramaz. İnsanlar, sınırların diğer tarafındaki kişilerle iletişim kurmaktadır ancak sınırın her iki tarafındaki ilişkilerde bir gerileme söz konusudur. Buna Peru-Ekvador veya İsrail-Ürdün sınırı örnek gösterilebilmektedir. Üçüncüsü "birbirine bağlı sınır bölgeleri" dir. Bu sınır ise; komşu ülke veya ülkelerle karşılıklı bir ilişkiye dayalı olup, bu ilişkilerin yaşanması durumunda yabancı sermaye, emek ve pazara bağlı olarak gelişmeye dayalı ekonomik ortamın sağlanmasıyla oluşan sınırdır. Ancak bu ilişkiler o devletin çıkarları doğrultusunda olursa ilişkilerde istikrar olmayabilir. Son olarak da "Bütünleşmiş sınır bölgeleri" insan ve ticaret akışlarını engelleyen tüm siyasi sorunların ortadan kaldırıldığı sınır bölgeleridir. Bir kimsenin hiçbir engellemeye tabi olmadan diğer tarafa rahatça geçişinin sağlanmasıdır. Buna örnek olarak AB sınırları gösterilebilir.[40]

Sınır bölgelerinin şekli ve büyüklükleri farklı olabilmektedir. Bazıları nüfus yoğunluğu açısından kalabalık olmakla beraber bazıları ise nüfus yoğunluğu açısından azdır. Bazıları siyasi ve ekonomik çevre birimlerince durgunluk göstermekle beraber, bazıları ise coğrafi çevre bakımından siyasi ve ekonomik açıdan avantajlı duruma gelmektedir. Sınırların ve sınır bölgelerinin siyasi ekonomisi, özellikle eşitsiz ve asimetrik ilişkileri açığa çıkarmaktadır. Bu durum devletler için, sınırların siyasi yönleri genellikle ekonomik yapıları üzerinde etkili olmaktadır. Sınır bölgeleri kendi içlerinde benzer ekonomik yapıya ve gelişmelere sahip olduğu gibi farklı ekonomik yapıya ve gelişmelere de sahip olabilmektedir. Ekonomik eşitsizlik, siyasi uyumluluk, kültürel ve ulusal kimlik açısından bu farklılıklar sınır ötesi ilişkilerde farklılıklar oluşmasına neden olmaktadır.[41] Devlet sınırlarının her iki tarafında da farklı rejimlerin bulunması, döviz kaçakçılığı, yasadışı göç ve kaçakçılık gibi yasadışı oluşumlara sebebiyet verebilmektedir.[42] Devlet sınırlarında uyuşturucu kaçakçılığı, terör grupları

[40] Ferhat Tekin, *a.g.e.,* s.90-91
[41] James Anderson, Liam O'Dowd, *a.g.m,* s.596-597
[42] James Anderson, Liam O'Dowd, *a.g.t,* s.597; Michiel Baud- Willem. Van Schendek, *a.g.m.,* s.211-242

ve göçmen kaçakçılığı gibi oluşumlar görülebilmektedir. Dolayısıyla devlet sınırlarının güvenliği de önem kazanmaya başlamaktadır.[43]

1.2.Sınır Güvenliği

Küresel anlamda sınırlar, bölgelerarası sınır bölgelerine dönüşmeye başlamıştır.[44] Sınır bölgeleri daha çok çevre, ulaşım, iletişim, göç ve sınır kontrolü, asayiş, suç ve terörizm, bölgesel kalkınma ile ilgili çeşitli sınır ötesi politikalara yönelmiştir.[45] Avrupa'da, 1950 ve 1980'lerin sonlarında sınırlar ciddi anlamda belirginlik kazanmış ve bu dönemlerde devletler, vatandaşların yaşam tarzı ve siyasi düşünceleri üzerinde ciddi bir kontrol mekanizması kurmuştur.[46] Dolayısıyla sınır, kendilerine zarar verecek unsurlara karşı bariyer görevi üstlenmektedir. Murat Yeşiltaş'a göre *"yeni riskler karşısında sınırlar, farklı makamları ve toplumsal kimlikleri bir araya getiren eklektik bir mekân değil, farklılığı yeniden kurgulayan ve kendi dışındaki öteki/ düşman kategorisine indirgemeyen bir engel/bariyer olarak ortaya çıkmıştır".*[47]

Küreselleşme süreci; sermayenin serbest dolaşımına, teknolojik ve yapısal olarak geleneksel devlet fonksiyonlarının ve sınırlarının değişmesine neden olmaktadır. Bu değişim sınırlara, geçirgen bir yapıya sahip olma özelliği kazandırmıştır. Schengen Anlaşması'yla AB içindeki sınırların fiilen ortadan kalkması, Yugoslavya'nın parçalanmasıyla yeni sınırların ortaya çıkması buna örnek olarak gösterilebilir.[48]

---

[43] James Anderson, "Border in the New Imperialism", Edited by: Thomas M.Wilson, Gataning Donan, *A Companion to Border Studies*, Blackwell Publishing, 2012, s. 142
[44] Chris Rumford, *a.g.m.*, s.156
[45] Thomas M.Wilson, Gataning Donan, *a.g.m*, s.10
[46] Ferhat Tekin, *a.g.t*, s.72; Liam O'Dowd, "The Changing Significance of European Borders", Editör: James Anderson, Liam O'Dowd and Thomas M.Wilson, *New Borders for a Changing Europe: Cross-Border Cooperation ABD Governance*, Taylor& Francis e-Library, London, 2005, s.291
[47]Murat Yeşiltaş, "İç Savaşa Komşu Olmak Türkiye'nin Suriye Sınır Güvenliği Siyaseti",*Seta Analiz*, Ağustos 2015, s. 12
[48] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e.*, s. 20

Türkçede güvenlik "*toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu*" [49] olarak ifade edilmektedir. Sınır güvenliği, devletin her türlü yasadışı geçişi önlemek için kara, hava ve deniz sınırlarında almış olduğu tedbirlerdir. [50] Sınırların güvenliği genellikle "ulus güvenliği" konusu içerisinde ele alındığında güvenlik anlayışı devlet merkezli olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlayış, devlete karşı tehditlerin önlenmesinde yetersiz kaldığı görülmektedir. Bir devletin sınır güvenliği, "ulusal güvenlik anlayışı" çerçevesinde gerçekleşiyorsa sınırların güvenliğinin "devlet merkezli" ve "askeri odaklı" bir anlayış içinde olduğu ifade edilebilir. Böylece devlet, dış tehdit olarak komşu devletin sınır saldırılarına karşı askeri tedbirlerin ağırlıklı olduğu bir sınır güvenliğini benimsemektedir.[51]

Soğuk Savaş döneminde iki kutuplu sistem, askeri güvenliği ön plana çıkararak ve devletlerin askeri kapasitelerini artırarak güvende olacağı düşüncesini ortaya koymuştur.[52] Soğuk Savaş sonrası dönemde devletler sadece belli bir toprak parçasını korumakla yükümlü olmanın ötesinde, toprak parçasının üstündeki insanları da korumak zorunda kalmıştır.[53] Uluslararası, bölgesel ya da ulusal ölçekte güvenliği tehdit eden gelişmelerin varlığı devletlerin sınır güvenliğine ilişkin politikalarda değişiklik yarattığı söylenebilmektedir.[54]

Küreselleşmenin etkisiyle sınırların fiziki çizgi olarak önemi kaybolmaya başlamış ve geleneksel sınır anlayışı ortadan kalkmış ve devletlerin sınır güvenliğine yönelik yeni tehditler ortaya çıkmıştır. Soğuk Savaş döneminde ulusal çıkarlara yönelik müdahaleler birer tehdit olarak görülürken, Soğuk Savaş sonrası dönemde

---

[49] Türk Dil Kurumu Sözlük, *http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a81af02d81db8.70631150,* (15.09.2017)

[50] İçişleri Bakanlığı, *Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimi Stratejisinin, Uygulanmasına Yönelik, Ulusal Eylem Planı,* (ESYSUYED), Ankara 2006, s.12;'den aktaran Salih Turgay, *AB Üyelik Sürecinde Türkiye'nin Sınır Güvenliğ*i, (Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli 2011, s.16

[51] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e.,* s. 53-54

[52] Salih Turgay, *a.g.e..,* s.7.

[53] Salih Turgay, *a.g.e.,* s.12

[54] Murat Yeşiltaş, *a.g.m,,* s. 11

tehdit algısında değişiklik meydana gelmiş ve her türlü müdahale tehdit olarak görülmüştür.[55] Soğuk Savaş sonrası dönemde devletin sınır güvenliği anlayışında değişikliğe gidilmeye başlanmış, hangi tehditlere karşı hangi fonksiyonların kullanılması gerektiği, güvenlikleştirme sisteminin oluşmasında etken olmuştur.[56]

Tehditlerin çeşitlenmesiyle sınıra yönelik bir güvenlik politikası yürütülmesi imkânsız hale gelmiştir. Örneğin devletlerin sınırlarında yasadışı göç, insan kaçakçılığı gibi faaliyetlerin önlenmesinde askeri güç yeterli olmamaktadır.[57] Devlete tehdit gibi görünen kaçakçılık, yasadışı giriş veya çıkışlar devletleri fazlaca ilgilendirmektedir.[58] Yeni sınır güvenliği anlayışı, merkezi yönetimle bölgelerdeki yerel yönetimlerin karşılıklı işbirliği yapmasını öngörmektedir. Murat Yeşiltaş'ın ifadesiyle *"yeni sınır güvenliği anlayışı daha geniş ölçekte sınır güvenliği ile sınır bölgeleri arasındaki ilişkilerde daha dengeli ve etkin bir mekanizmanın kurulmasını gerekli kılmıştır"*.[59]

11 Eylül saldırıları sonrasında devletlerin sınır güvenliği anlayışları daha karmaşık hale gelmiştir. Çünkü iki devletin farklı güvenlik sistemleri olabileceği gibi devletin kendi içerisinde de farklı sınır bölgelerinde farklı güvenlik sistemleri uygulamaları olabilmektedir.[60] Sınırlardaki tehditleri engellemek için ortaya çıkan fiziki engellemeler var olan tehdidi tamamen ortadan kaldırmadığı gibi toplumsal ve ekonomik hareketliliği de engellemektedir.[61] Ayrıca risk ve tehdit algılamaları, zamana ve mekâna göre değişebilmektedir. Salter *"sınırların serbest veya ayrımcı*

---

[55] Ahmet Kaya, "Sınır Güvenliği Paradigmalarındaki Değişim ve Türkiye'nin Sınır Güvenliği Yapısının Analizi", *Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Dergisi* Cilt:4 Sayı:2, s.2
[56] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e.,* s. 53
[57] Murat Yeşiltaş, *a.g.m.,* s. 12
[58] Thomas M.Wilson, Hastaning Donnan, "Nation State and Identity at International Frontiers", Editör: Thomas M.Wilson, Hastaning Donnan, *Border, Identities, Nation and State at International Frontiers*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, 1-30, s.10
[59] Murat Yeşiltaş, *a.g.m.,* s. 12
[60] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e.,* s. 55-56
[61] Murat Yeşiltaş, *a.g.m.,* s. 12

fonksiyonunun devlet kapasitesi ve nüfus hareketliliğine bağlı olarak değiştiğini"[62] dile getirmektedir.

Güvenlik anlayışında ortaya çıkan değişimle birlikte Avrupa Birliği de "kurum içi, kurumlar arası ve devletler arası olmak üzere üç aşamalı bir işbirliği mekanizmasını" amaçlayan entegre sınır yönetimi modeli uygulanmaya başlanmıştır.[63] Entegre sınır yönetimi *"sınır yönetimi ve gözetiminden sorumlu kurumların etkili ve verimli bir sınır yönetimi oluşturmak amacıyla, kendi aralarında koordinasyon ve işbirliği faaliyetlerini maksimize etmesidir"*.[64] Bu sınır güvenliği ile küresel aktörleri ve faktörleri kapsayan yeni bir kimlik kazanıldığı iddia edilmektedir.[65]

1.3.Göç Kavramı

İkinci Dünya Savaşı ve sonrası dönemde sınırlara karşı en büyük tehdit askeri kaynaklı iken, 2000 yılından sonra askeri tehditlerin yerini göç başta olmak üzere diğer konulara bıraktığını söylemek mümkündür. Devlet sınırlarının belli olmadığı dönemlerde göç etmede herhangi bir engel bulunmazken ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla birlikte bu konuda belli düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır.[66]

Göç, insanların siyasi, ekonomik, sosyal ve doğal nedenlerden dolayı bir yerden başka bir yere göç etmesidir.[67] Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre göç *"ekonomik, toplumsal ve siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden*

---

[62] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e*, s. 55-56; Mark B. Salter, "At the Threshold of Security: A Theory of a International Border", Ed.: Elia Zureik and Mark B. Salter, *Global Surveillance and Policing: Borders, Security, Identity*, William Publishing, Devon, 2005, 36-51, s.36-38

[63] Ahmet Kaya, *a.g.m.* ,s.2

[64] Salih Turgay, *a.g.t.*, s.7.

[65] Ahmet Kaya, *a.g.m.*, s.2

[66] Ogün Özgür, *Avrupa Birliği ve Yasadışı Göçmen/Mülteci Sorunu: Sınır Güvenliği ve Türkiye'ye Etkileri* (T.C. Harp Akademeleri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Strateji ve Stratejik Araştırmalar Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2013, s.15

[67]Philip Martin - Gottifried Zürcher, "Managing Migration: The Global Challenge", *Population Bulletin* 63 (1), 2008, s.2-3'den aktaran Yusuf Adıgüzel, *Göç Sosyolojisi*, Nobel Yayınları, 1. Basım, Ekim, 2016, s.2

başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işlemi, taşıma, hicret, muhacerettir".[68] Göç herhangi bir nedene bağlı olarak aile veya bireylerin yaşamış oldukları yerleri terk ederek başka bir yerleşim yerine gitmeleri[69] veya insanın daha iyi yaşam sürdürmesi için başvurduğu yöntemdir.[70] Revenstein ise göç eylemini, nüfusun yoğun ve gelir düzeyinin düşük olduğu yerden nüfusun az ve gelirin yüksek olduğu yöne doğru bireylerin yaptıkları bir olgu olarak tanımlamaktadır.[71] Göç, bireylerin, grupların ya da toplulukların isteyerek veya zorlanarak belli bir süreliğine ya da kalıcı olarak yapılan fiziki yer değişiklikleridir.[72] Göçün en temel özelliği geçici ve devamlı olarak yaşam sürdürmek amacıyla yer değiştirme olayıdır.[73] Kişiler göç etmekle birlikte sadece mal ve eşyaları taşımakla kalmaz aynı zamanda bireylerin sosyal yaşamını oluşturan bütün ilişkileri kendi yanına alarak göç ettiği yerdeki toplumla yeni ilişkiler kurmaktadır.[74]

Göçün tanımlanmasında kullanılan belli kıstaslar bulunmaktadır. Bunlardan ilki mesafedir. Mesafe kıstası, gidilen yerin uzaklığı temel alınarak yapılan tanımlardır. İç göçler ve dış göçler bunlara örnektir. İkinci kıstas ise irade kıstasıdır. Bu kıstas ise alınan kararın özgürce veya zorlama yoluyla alınıp alınmadığına ilişkin kıstastır. Buna örnek olarak gönüllü göç ve zorunlu göç gösterilmektedir. Üçüncü ise siyasi kıstastır. Siyasi kıstas, göç eyleminin ulusal sınırları aşıp aşmadığına ilişkin kıstastır. İç göçler ve dış göçler bu kıstasta değerlendirilebilir. Dördüncü kıstas ise

---

[68] Türkçe Büyük Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, *http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a8ae177354181.95492892* (19.02.2018)

[69] Murat Urk, *Göç Olgusu Bağlamında Mülteciler, Sığınmacılar ve İnsan Hakları,* (Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Hakları Anabilin Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Eylül 2010, s.1

[70] Zeynep Aksoy, "Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* Cilt.5, Sayı:20, Kış 2012, s.293

[71] Ahmet İçduygu-Gülnür Muradoğlu-İbrahim Sirkeci, "Socia-Economic Development Migration: A Turkish Study", *International Migration,* Vol:39, No:4 s.39-61, s.41

[72] Ahmet Bilgili, Feramuz Aydoğan ve Celil Güngör "Doğu Anadolu Bölgesinde Zorunlu Göç Olgusunun Sosyolojik Çözümlemesi Van Örneği" *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*: Toplum ve Göç, Sosyoloji Derneği, Mersin 1996; Taylan Akkaya, *Göç ve Değişme*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:2573, İstanbul 1979, s.25; Hanifi Sever, *Yasadışı Göç ve Göçmen Kaçakçılığı,* Adalet Yayınevi, s.5

[73] Ramazan Atım, *Yasadışı Göç Olayında Transit Ülke Türkiye,* (Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale 2012, s.8

[74] Yusuf Adıgüzel, *a.g.e.,* s.3

zaman kıstasıdır. Göçün belli bir süre için mi yoksa temelli olarak gerçekleştirildiğine ilişkin kıstastır. Geçici, mevsimlik göçler, sürekli göçler bu çerçevede değerlendirilmektedir.[75]

İç göç, bir devletin kendi sınırları içerisinde bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan göçtür.[76] Yani mevcut sınırlar içerisinde[77] ve bölgeler arasında gerçekleşen göçtür. [78] İç göç "*belli bir meskûn alanda ve belli bir zaman diliminde yaşayan bireylerin veya toplumların kendi istekleriyle yaşam alanlarının kalıcı olarak değiştirmeleri*"[79] olarak tanımlanmaktadır.

Nüfus hareketlerinden biri olan iç göç; kırdan kıra, kırdan kente ve kentten kente şeklinde gerçekleşmektedir.[80] Bu durum daha çok sanayi toplumuna uymaktadır. Sanayileşmenin olduğu kentlerde kırsal kesimden gelen göçler hız kazanmaktadır.[81] İç göçü tetikleyen bir unsurda devletlerin uygulamış oldukları politikalardır. Devletler; ulusal güvenliğin, can ve mal güvenliğinin ve terör örgütlerine lojistik desteğin kesilmesi adına vatandaşlarını iç göçe zorlayabilmektedir. Nitekim Türkiye'de 1990'lı yıllarda terör faaliyetleri karşısında, vatandaşlar iç göçe zorlanmıştır.[82] İç göçler devletin gelişmişlik seviyesine, coğrafi büyüklüğüne ve ekonomik gelişmişlik düzeyine bağlı olarak farklılık göstermektedir. İç göçler genellikle az gelişmiş veya

[75] Bora Köprü, *Türkiye'de ve Balkanlar'daki Yasadışı Göçün Ekonomik Boyutu*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2010, s.10
[76] Serdar Sağlam, "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme" *Türkiyat Araştırmaları*, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 5, Güz 2006, s.34
[77] Erhan Akgün, *Yasadışı Göç Çerçevesinde Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri,* (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora), İstanbul 2012, s.8
[78] Bora Köprü, *a.g.t,* s.10
[79] Ramazan Atım, *a.g.t,* s.21
[80] Erol N. Tümertekin, *Türkiye'de İç göçler*, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1968, s.35'den aktaran Hanifi Sever, *a.g.e.*, s.6
[81] Hacı Kurt, Göç Eğilimleri ve Olası Etkileri, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, http://ybd.dergi.comu.edu.tr/dosyalar/Ybd/goc-egilimleri-ve-olasi-etkileri-migrations-tendencies-and-their-possible-i-2017-02-13-206.pdf, (27.08.2017) s.148
[82] Halis Basel "Türkiye'de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri" *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı 53, 2007, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/9293 (12.01.2018) s.537

gelişmemiş bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru olur ve bu durum dünyanın birçok ülkesinde yaşanmaktadır.[83]

Mevsimlik göç ise yılın belli bir mevsiminde veya turistik amaçlı olarak bölgeler veya ülkeler arasındaki nüfus hareketidir. Türkiye'de pamuk işçilerinin Çukurova bölgesine gitmesi, çay ve fındığın hasat edildiği zaman işçilerin Karadeniz'e gitmesi mevsimlik göçe örnek oluşturulmaktadır. Daimî göç, göç edilen bölgeye yerleşmek amacıyla yapılan göçlerdir. İradi göç ise, belli bir zorlama veya baskı olmadan kişinin kendi isteği ve özgür kararları doğrultusunda yapmış olduğu göçtür.[84]

Hanifi Sever'e göre dış göç "*uzun süre kalmak, yerleşmek, canını kurtarmak ya da ekonomik amaçlarla bir ülkeden başka bir ülkeye yapılan nüfus hareketleridir*".[85] Dış göç, sınır ötesine yapılan bir harekettir.[86] Dış göç genellikle az gelişmiş ülkelerdeki şehirlerde yaşayan orta sınıf tarafından gerçekleşir. Zengin sınıf ve fakir sınıf bu türden göç eyleminde bulunmamaktadır. Çünkü fakir sınıfın göç etme imkânları en alt düzeydedir. Fakat orta sınıf göç etme eylemi değerlendirmesini yapabildiği için bu eylemi gerçekleştirebilmektedir.[87]

Bazı kaynaklarda dış göç kavramı yerine uluslararası göç kavramı kullanılmaktadır. Yusuf Adıgüzel; dış göçü, uluslararası göç olarak adlandırmış ve *"kişilerin sürekli olarak yerleşmek ya da belirli bir süre yaşamak üzere kaynak ülkelerden veya düzenli olarak ikamet ettikleri ülkelerden ayrılarak bir başka ülkeye geçici ya da kalıcı olarak gitmeleri"*[88] şeklinde tanımlamıştır.

---

[83] Deniz Özyakışır, *Göç, Kuram Bölgesel Bir Uygulama*, Nobel Akademik Yayıncılık 1. Baskı, s.8
[84] Bora Köprü, *a.g.e.,* s.10-11
[85] Hanifi Sever, *a.g.e.,* s.6
[86] Ramazan Atım, *a.g.e.,* s.23; Sunday Üner, *Nüfusbilimi Sözlüğü*, Hacettepe Yayınları, Ankara, 1972, s.77
[87]Günsu Usanmaz, *Göç, Mülteciler ve STK'lar*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2009 s.58
[88] Yusuf Adıgüzel, *a.g.e.,* s.3-4

Uluslararası göç *"sürekli yerleşenler, süreli sözleşmeli işçiler, süreli profesyonel çalışanlar, gizli veya yasadışı çalışanlar, sığınmacılar ve mülteciler"*[89] olmak üzere altı kategoride sınıflandırılmaktadır. Bazı sosyal bilimciler dış göçü ya da uluslararası göçü; sığınmacı göçü, mübadele göçü, iş göçü ve beyin göçü şeklinde sınıflandırmaktadırlar. Buna göre insanların belli bir baskıya maruz kalmasıyla bulundukları ülkeyi terk ederek, başka bir ülkeye sığınmalarına sığınmacı göçü denilmektedir. Bu göçe iç savaşlar, doğal afetler, etnik-dini temelli çatışmalar, ekonomik krizler ile açlık ve kıtlık neden olmaktadır. Buna Bulgaristan'dan 1989 yılında gelen Türkler ile Körfez Savaşı sonrasında Irak'tan Türkiye'ye sığınan Kürtler örnek gösterilebilir. Mübadele göçü ise iki ülke arasında yapılan anlaşmalar sonucunda iki ülkedeki belli bir nüfusun karşılıklı olarak yer değiştirmesidir. Türkiye ile Yunanistan arasında 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan "Türk Yunan Nüfus Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol" çerçevesinde yapılan mübadele buna bir örnek oluşturmaktadır. İş göçü ise, kitlelerin veya bireylerin işsizlik nedeniyle veya daha iyi koşullarda çalışma isteğiyle başka bir bölgeye veya ülkeye göç etmeleridir. Beyin göçü ise, iyi eğitim almış ve alanında uzman olan kişilerin yaşamış oldukları ülkede uygun iş ortamını ve çalışma koşullarını bulamadıkları için başka ülkelere göç etmeleridir.[90]

Yasadışı göç ise *"bireylerin, yaşadıkları toprakları terk ederek izin almaksızın başka ülkenin topraklarına girmeleri ve o ülkenin topraklarını kendilerine geçici ya da kalıcı olarak yurt edinmeleridir"*. [91] Özellikle 1990'dan sonra SSCB'nin dağılmasıyla bağımsızlıklarına kavuşan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'nde yaşayan kişiler[92] Sovyet döneminden bu yana yaşamış oldukları fakirlikten kurtulmak için

---

[89] Zeynep Aksoy, *a.g.m,* s.294

[90] Tahsin Bakırtaş, Orhan Kandemir, "Gelişmekte Olan Ülkeler ve Beyin Göçü: Türkiye Örneği", *Kastomunu Eğitim Dergisi*, Cilt.18, No:3, 961-974, s.963

[91] Hanifi Sever, *a.g.e.,* s.6; Tülin İçli ve Hanifi Sever "Profiling Foreigners Invelved in Crime: The Case of İstanbul" *Conferance of Enviromental Criminology and Crime Analysis*, 17-19 Mart 2008, İzmir, 2008,

[92] 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucunda Orta Asya'da bağımsızlığını ilan eden; Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Kazakistan ve Tacikistan'dan oluşan devletler topluluğudur.

yasadışı yollarla refah seviyesi yüksek olan ülkelere göç etmişlerdir.[93] Yasadışı göç ve buna ilişkin daha detaylı inceleme tezin ilerleyen bölümlerinde yer almaktadır.

Peterson göçü; kontrollü göç, ilkel göç, serbest göç şeklinde sınıflandırırken,[94] Ficther de göçü, zorunlu ve zorunlu olmayan göç şeklinde ikiye ayırmaktadır.[95] Zorunlu göç, belli bir iradi otorite veya hükümetlerce alınan karar doğrultusunda kişilerin bir bölgeden veya ülkeden başka bir bölgeye veya ülkeye zorla göç ettirilmesidir.[96] Serbest göç, göçmenin kendi iradesiyle ortaya çıkan ve kendi iradesiyle gerçekleşen göç olarak tanımlanabilir.[97]

Kitlesel göç, aile fertlerinin birinin veya bir ailenin önceden bir iş bulması ve daha sonra diğer bireylerin veya ailenin aşamalı olarak göç etmesidir.[98] Arkadaşlar ve akrabalar ile olan ilişkiler, kişilerin gidecekleri hedef ülkelerin seçiminde etkili olmaktadır. Bu göç, 1945 sonrasında Avrupa'nın kalkınma hamlesinde ihtiyacı olan işçi alımlarında kendisini göstermiştir.[99] Kitlesel göç, büyük kalabalık halinde ve sayısal olarak birden fazla insanın birlikte gerçekleştirdiği göçtür ve belli bir etkileşim sonucu ortaya çıkar.[100]

Göçmen kavramına bakıldığında, genellikle göç etmek isteyen ve bu istek doğrultusunda göç eylemini gerçekleştiren kişi olarak tanımlanmaktadır.[101] 5543 sayılı İskân Kanuna göre göçmen, *"Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelen yabancılar*[102] olarak

---

[93] Erhan Akgün, *a.g.e.,* s.2-3
[94] Enver Özkalp, *Sosyolojiye Giriş*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2003, s.270-271'den aktaran Hacı Kurt, *a.g.m,* s.150
[95] Joseph Ficther, *Sosyoloji Nedir?* Çev. Nilgün Çelebi, Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, Konya, 1990, s.142'den aktaran Hacı Kurt, *a.g.m,* s.150
[96] Bora Köprü, *a.g.e.,* s.11
[97]Ogün Özgür, *a.g.e.,* s.34
[98] Deniz Özyakışır, *a.g.e.*, s.13; Sema Erder, "Köysüz 'Köylü' Göçü", *Görüş Dergisi*, Şubat-Mart 1998, s.25-26
[99] Deniz Özyakışır, *a.g.e.,* s.14
[100] Ogün Özgür, *a.g.e.,* s.34
[101] Bora Köprü, *a.g.e,* s.16
[102] 5543 Sayılı İskân Kanunu, Resmî Gazete *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/09/20060926-1.htm* (12.12.2017)

tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumuna göre göçmen, *"kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka bir ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk), kişi, muhacir"*dir.[103] Göçmen, dışarıdan herhangi bir zorlama olmadan kişisel rahatlık elde etmek amacıyla kendi rızasıyla göç etmeye karar veren kişidir. Yani ekonomik anlamda ve sosyal durumlarını iyileştirmek amacıyla bir başka ülkeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır. [104] Göçmenliğin kaynağında da zorlama ve cebir söz konusu olabilmektedir.[105]

Göç hemen hemen her ülkede görülen bir olgu olmakla birlikte ortaya çıkış nedenleri açısından farklılık göstermektedir.[106] Göç, uluslararası alanda önemli bir sorun olmakla birlikte soruna ışık tutan farklı nedenler bulunmaktadır. Bu nedenleri itici ve çekici faktörler olarak gözlemlemek mümkündür.[107] Göçe neden olan faktörler arasında siyasi, kültürel, bireysel, çevresel ve ekonomik yer almaktadır.[108] Kıtlık, sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamama, düşük ücret, eğitim imkânlarının yetersizliği, yoksulluk, işsizlik, terör olayları gibi nedenler itici faktörler arasında yer almaktadır.[109] Çekici faktörlerin arasında ise, hedef ülkedeki yeni iş olanakları, gelişmiş sağlık hizmetleri ve eğitim olanakları, konut imkânları ve güvenlik tehdidinin olmaması yer almaktadır.[110]

1.4. Yasadışı Göç ve İnsan Kaçakçılığı

Yasalar bakımından göç, yasal göç ve yasadışı göç olarak ikiye ayrılmaktadır. Yasal göç, bireylerin hayatlarını daha iyi ülkede sürdürmek için bulundukları ülkeyi

---

[103] Büyük Türkçe Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, *http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a928de0397ac6.07609331,* (06.03.2017)
[104] Ogün Özgür, *a.g.e.,* s.18; Richard Perruchoud, *Göç Terimleri Sözlüğü*, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Yayınları, Cenevre, 2009, s.4
[105] Günsu Usanmaz, *a.g.e.,* s.65
[106] Hacı Kurt, *a.g.m.,* s.148
[107] Ogün Özgür, *a.g.e.,* s.30
[108] Deniz Özyakışır, *a.g.e.,* s.14-15
[109] Deniz Özyakışır, *a.g.e.,* s.15; Ruşen Keleş; *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi İstanbul 1992, s.73
[110] Bora Köprü, *a.g.e.,* s.9

terk edip, hedef ülkenin yasalarına uygun olarak giriş yapmaları ve o ülkenin yasalarından yararlanarak ülke sınırları içerisinde ikamet etme amacı taşıyan göçe denilmektedir.[111] Bu yasaların ihlal edilmesi yasadışı göçü ortaya çıkarmaktadır. Yasadışı göç, bir ülkeye giriş ve çıkış için gerekli yasal düzenlemelere uyulmadan sınırdan geçilmesi veya yasal yollarla sınırdan geçildikten sonra hedef ülkede izin alınmadan ikamet edilmesi ve çalışılmasıdır.[112] Yasadışı göç, göçün kontrolünü zorlaştırdığı ve uluslararası düzenlemeleri bertaraf ettiği için mücadele edilmesi gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.[113] Yasadışı göçmen ise yaşadıkları yerleri terk ederek yasadışı yollarla veya izin almadan başka ülkenin sınırlarına girmesi ve o ülkenin topraklarında geçici veya kalıcı olarak ikamet etmek isteyen kişi olarak tanımlanmaktadır.[114]

Yasadışı göçün nedenlerine bakılacak olunursa Lee yasadışı göçün nedenlerini, "yaşanılan yerle ilgili", "düşünülen yerle ilgili", "karşılaşılan yerle ilgili" ve "bireysel faktörlerle ilgili sorunlar" şeklinde sınıflandırdığını görmekteyiz.[115] Yasadışı göçün diğer nedenlerine bakıldığında dünya nüfusundaki hızlı artış, işsizliğin artması, ulaşım ve iletişim olanaklarının kolaylaşması, yoksul kesimin yaşam standartlarını yükseltme isteği gibi itici nedenlerin öncelik taşıdığı gözlenmektedir.[116]

Yasadışı göç eylemi, kaynak ülkeden başlar ve geçiş yolu üzerinde bulunan transit ülkelerden geçerek hedef ülkeye ulaşmasıyla son bulmaktadır.[117] Yasadışı göç sınır aşan özelliği nedeniyle belli bir bölgenin ve ülkenin maruz kalacağı veya karşılaşacağı bir sorun olmaktan çıkmıştır. Bu özelliği ile yasadışı göçün dünyadaki tüm devletlerin karşılaşabileceği küresel sorun haline geldiğini söylemek mümkündür.[118] Devletler, yasadışı göç kapsamında kaçak göçmenlerin geçişlerini

---

[111] Ramazan Atım, *a.g.e.,* s.47
[112]Salih Turgay, *a.g.e.,* s.24; Aydoğan Asar, *Türk Yabancı Mevzuatında Yabancı ve Hakları,* Emek Ofset, Ankara, s.248
[113] Bora Köprü, *a.g.e.,* s.5
[114] Hanifi Sever, *a.g.e.,* s.7
[115] Ramazan Atım, *a.g.e.,* s.51
[116] Günsu Usanmaz, *a.g.e.,* s.70
[117] Ramazan Atım, *a.g.e.,* s.48
[118] Bora Köprü, *a.g.e.,* s.23

engellemek adına sınır güvenliği konusunda ciddi önemler almaya çalışsalar da bazı ekonomik sebeplerle kaçak göçmen çalıştırmaya ihtiyaç duyabilmektedir.[119] Bu durum karşısında göçmenler, gitme amacında oldukları hedef ülkeye kaçak yollarla geçmeye çalışmaktadır. Bu kaçak geçişler bizzat kendileri tarafından veya suç örgütleri aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu hususta insan kaçakçılığı kavramını da ele almak gerekmektedir.

İnsan kaçakçılığı *"ekonomik, siyasi, sosyal veya herhangi bir nedenle yaşamakta olduğu ülkeyi terk etmek isteyen kişilerin ülkeden yasadışı yollarla çıkmasına veya herhangi bir ülkeye girmelerine veya o ülkede yasal olarak ikamet etme hakkı olmayan kişilerin ülkede barındırılmasına imkân sağlamak"*[120] olarak tanımlanmaktadır. AB Konseyi'ne göre de insan kaçakçılığı *"bir kimsenin vatandaşı olmadığı üye devlete, o devletin yabancılar için yapmış olduğu giriş ve transit geçiş hukukunun ihlali suretiyle, girmesine veya transit geçişine kasten yardım etmek"*[121] olarak tanımlanmaktadır. Yine Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına ilişkin Protokol'ün 3. maddesinde insan kaçakçılığı *"doğrudan ve dolaylı olarak mali veya diğer maddi çıkar elde etmek için bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya daimî ikametgâh sahibi olmadığı bir taraf devlete yasadışı girişi temini"* [122] olarak tanımlanmaktadır. İnsan kaçakçılığı ulusal ve gerektiğinde uluslararası suç olarak kabul edilmektedir.[123]

İnsan veya göçmen kaçakçılığına ilişkin Türkiye'deki yasal düzenlemelere bakılacak olunursa bu durum Türk Ceza Kanunu'nda açıkça yer almaktadır.[124] 5237

---

[119] Günsu Usanmaz, *a.g.e.*, s.70-71
[120] Hanifi Sever, *a.g.e.*, s.2; Koray Doğan *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Seçkin Yayınları, 2008, s.25.
[121] Murat Urk, *a.g.e.*, s.11
[122] Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına İlişkin Protokol, *https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4803.html* 11.09.2017
[123] Andi Pacurar "Smuggling, Detention and Expulsion of Irregular Migrants a Study on International Legal Norms, Standars and Pratices", *European Journal of Migration and Law*, 5,2003, s.259-283'den aktaran Erhan Akgül, *a.g.e.*, s.17
[124] Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine 'Ek Kara Deniz Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol' ve Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine 'Ek İnsan Ticaretinin ve Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine,

sayılı Yeni Türk Ceza Kanunun 79. maddesine göre; *"doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla yasal olmayan yollardan; a) Bir yabancıya ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkân sağlayan, b) Türk vatandaşı veya yabancının yurtdışına çıkmasına imkân sağlayan, kişi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve onbirbin kadar adli para cezası ile cezalandırılır"*[125] denilerek hem tanım yapılmakta hem de cezai yaptırım belirtilmektedir.

İnsan kaçakçılığının temel ayağını ekonomik boyut oluşturmaktadır. Bu ekonomik boyut üç başlık altında incelemek mümkündür. Bunlardan birincisi "yasadışı göçmeni bu yola iten ve çeken iktisadi nedenler", ikincisi; "yasadışı göç ile gidilen yerde neden olduğu iktisadi sorunlar" ve üçüncüsü de; "bu işten kazanç sağlayan göçmen kaçakçılarının haksız kazançlarıdır".[126]

"Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine ve Durdurulmasına ve Cezalandırılması"na ilişkin protokolün 3. maddesinin a bendinde *"insan ticareti kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşçunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir"*[127] denilerek insan ticareti ve istismarın tanımı yapılmaktadır.

Durdurulmasına, Cezalandırılmasına İlişkin Protokol' ün uygulanması Hakkındaki Karar, Resmi Gazete, 18 Mart 2003, *http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/03/20030318.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/03/20030318.htm* (14.01.2018)

[125] 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, *https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html*. (12.02.2017)

[126] Bora Köprü, *a.g.e.,* s.26

[127] Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine ve Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, *https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4804.html* 12.11.2017

Kişinin kendi rızası dışında gerçekleşen olaylardan dolayı mağdur olması ve bu mağduriyetin yaşanmasıyla ortaya çıkan durum insan ticareti kapsamında değerlendirilmektedir. Bu durum protokolün 3. maddesinin b bendinde açıkça belirtilmektedir. *"(b)İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.* (*c) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması "insan ticareti" olarak kabul edilecektir"*[128].

5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunun 80. maddesi ise "*(1) Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden, barındıran kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on birbin kadar adli para cezası verilir. (2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir. (3) On sekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatla tedarik etmeleri, kaçırılmaları, bir yerden bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen ceza verilir. (4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur"* [129] denilerek insan ticaretinin tanımı yapılarak cezai yaptırımı belirtilmektedir. Bu alandaki hukuki düzenlemelerle insanların hak ve hürriyetlerinin korunması amaçlanmıştır.[130]

[128] Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine ve Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, *https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4804.html* 12.11.2017
[129] 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, *https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html* 12.02.2017
[130] Erhan Akgün, *a.g.t*, s.20

1.5. Mülteci Kavramı

Günlük dilde mülteci kavramı, yaşadığı ülkeyi terk edip, başka bir ülkeye giden kimseyi ifade etmektedir. Ancak günlük dilde sığınmacı, göçmen ya da düzensiz göçmen gibi kavramlarda mülteci kavramı çerçevesinde tanımlanmaktadır. [131] Sığınmacı ve mülteci kelimelerinin eş anlamlı olarak kullanılması anlam karışıklığına yol açarak konuyu daha karmaşık hale getirmektedir. [132]

14.09.1994 kabul tarihli, 30.11.1994 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" te "sığınmacı", *"Irkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı"* [133] olarak tanımlanmaktadır. Sığınmacı, ülkesinde zulme uğramak ya da uğrayacağına ilişkin haklı bir korkusunun olması ve korkusunu ispatlayan ve bu nedenle ülkesinden başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunan kişidir. [134] Hale Demirtaş'a göre "sığınmacı", *"ülkesini uluslararası korumaya ulaşmak için terk eden, ancak iltica başvurusunun bir devlet ya da BM Mülteci birimi, BMMYK, tarafından sonuçlandırılmasını bekleyen kişidir"*. [135] Tevfik Odman'a göre "sığınmacı", yasal

---

[131] İdil Ege Taşdelen, *Türkiye'de Mültecilerin Hukuki Durumları ve İzmir'e İlişkin Araştırma*, (Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İzmir 2011, s.1

[132] Murat Urk, *a.g.e*, s.3

[133] Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" Resmi Gazete, 30 Kasım 1994, *http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22127.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22127.pdf(* 09.12.2017)

[134] Günsu Usanmaz, *a.g.e.*, s73

[135] Hale Demirtaş, *Mülteci Sorunu ve Türkiye-AB İlişkilerine Etkisi*, Tezi, (T.C. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2009, s.4

durumuyla ilgili hukuki bir statü kazanmış, sığındığı ülkenin yasalarından mülteciler kadar yararlanamayacak kişilerdir.[136] Mehmet Özcan'a göre "sığınmacı", üçüncü ülkeye yaptığı başvurusu incelenen ve geçici korumadan yararlanan henüz mülteci statüsü elde etmeyen kişidir.[137]

Sığınma, mülteci statüsü elde edilmeden önce başvurunun yapıldığı ilk süreçtir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 14. maddesinde ise *"Herkes zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulünü talep etmek ve memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir. Bu hak, gerçekten adi bir cürme veya Birleşmiş Milletler prensip ve amaçlarına aykırı faaliyetlere müstenit kovuşturmalar halinde ileri sürülemez"*[138] denilerek baskı ve zorlama karşısında insanlara sığınma hakkı garanti altına almıştır.

Mülteci iltica eden kimsedir.[139] İltica *"bir ülkede meydana gelen olaylar neticesinde ırkı, dini, milliyeti, belirli bir gruba üyeliği ve siyasi düşünceleri nedeniyle haklı bir ölüm korkusu, soykırıma uğrama, idam edilme gibi korkuları bulunan kişilerin o ülkeden bir şekilde başka ülkeye gitmesi ya da o ülkede yasal temsilciliğe (konsolosluk vb.) sığınmasıdır."*[140] Aydoğan Asar ve Ali Öztürk'e göre iltica, bir kişinin siyasi nedenlerle kendi ülkesini zorla veya gönüllü olarak terk etme durumudur.[141]

14.09.1994 kabul tarihli, 30.11.1994 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar

---

[136] Hale Demirtaş, *a.g.e.,* s.4; Tevfik Odman, *Mülteci Hukuku*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Merkezi Yayınları, Ankara 1995, s.89

[137] Mehmet Özcan, *Avrupa Birliği Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı,* USAK Yayınları, s.23; Hale Demirtaş, *a.g.e.,* s.4

[138] İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, *https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html* (04.09.2017)

[139] Erhan Akgün *a.g.e.,* s.25

[140] Hanifi Sever, *a.g.e.,* s.8

[141] Aydoğan Asar- Ali Öztürk, *Açıklamalı Türk Yabancılar Yasası*, Özbay Ofset, Ankara 2007, s.77; Hanifi Sever, *a.g.e.,* s. 8

Hakkında Yönetmelik"te mülteci, *"Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı"*[142] olarak tanımlanmaktadır.

Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesinde mülteci *"01 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti ve siyaseti dışında düşünceleriyle zulme uğrayacağından haklı bir sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korunmasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istenmeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu ve bahis konusu hadiseler neticesinde evvelce mutadan, ikamet ettiği memleketi dışında bulunuyorsa, oraya dönemeyen veya mezkûr korkuya binaen dönmek istemeyen şahıs"* [143] olarak tanımlanmaktadır.

01 Ocak 1951'den sonra ortaya çıkan mültecilerle ilgili sorunlar sözleşme ile güvence altına alınmıştır.[144] Türkiye, "Cenevre Sözleşmesi"nde coğrafi kısıtlamaya giderek mülteci olma hakkını Avrupa'dan gelen vatandaşları ile sınırlı tutmuştur. Bu durum, 6458 sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu"nda açıkça görülmektedir. 11 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na göre mülteci *"1) Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi*

---

[142] Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" Resmi Gazete, 30 Kasım 1994, *http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22127.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22127.pdf*, (09.12.2017)

[143] Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesi, TBMM Tutanakları, *https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/KM__/d00/c002/km__00002024ss0053.pdf* (12.11.2017)

[144] Hale Demirtaş, *a.g.e.*, s.14

düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir"[145] denilerek açıkça coğrafi kısıtlama belirtilmektedir. Kanuna göre şartlı mülteci hususunda ise *"(1) Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir"*[146] denilmektedir.

1951 tarihli "Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"nin veya yaygın adıyla "Cenevre Sözleşmesi"nin 33. maddesi *"hiçbir taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına her ne şekilde olursa olsun geri gönderilmeyecek veya iade edilmeyecektir"* [147] ifadesine yer vererek mültecilerin ve sığınmacıların geri gönderilme ilkesi garanti altına alınmaktadır. Sözleşmede zulme uğrayacağı düşünülen kişilerinde üçüncü ülkeye gönderilmesi veya sınır dışı edilmesi de engellenmiştir. BM sözleşmesine göre mültecinin sığınmaya ilişkin 1951 tarihli "Mültecilerin Hukuki

---

[145] Yabancıları ve Uluslararası Koruma Kanunu, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm* (12.11.2017)

[146] Yabancıları ve Uluslararası Koruma Kanunu, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm* (12.11.2017)

[147] Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesi, TBMM Tutanakları, *https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/KM__/d00/c002/km__00002024ss0053.pdf* (12.11.2017)

Statüsüne İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi"nin 1967 protokolünde hem gelinen ülkeye hem de üçüncü ülkeye gönderilmesine itiraz etme hakkı bulunmaktadır.[148]

Kişinin mülteci sayılabilmesi için kendisinin baskı ve zulüm korkusu altında olması gerekmektedir. Baskı ve zulüm korkusunun kaynağını oluşturan nedenler ırk, din, milliyet, siyasi düşünce, sosyal düşünce ve belirli bir sosyal gruba mensubiyet gibi kişisel ve siyasal suçlar olabilmektedir.[149] Cenevre Sözleşmesine göre kişi dini nedenlerle baskı ve zulme uğradığını ispat ederse mülteci statüsü kazanabilmektedir. İlk olarak; göçmen, eğer mülteci olarak kabul edilirse, mültecilerle ilgili hukuki düzenlemelerden yararlanması söz konusudur. Göçmen sığınmacı olarak kabul edildiğinde, sığınmacıların haklarından yararlanılması söz konusudur. İkinci olarak da göçmen, mülteci olarak kabul edildiğinde, sığınma talebini komşu ülkeye değil üçüncü bir ülkeye yapması gerekmektedir.[150] Mülteci olma hukuki bir statünün kazanılmasını ifade ederken, sığınmacı ise kısa süreli bir barınmayı ifade etmektedir.[151] Kısacası sığınma bir fiili durumu ifade ederken, mülteci ise sığınma eyleminin gerçekleşmesi sonrasındaki statüyü belirlemektedir.[152]

---

[148] Bülent Peker, *"Giriş" Sığınma Hukuku ve Mülteciler, Uluslararası Bölgesel Eğilimler Sığınma Hakkı ve Mülteciler,* Ankara İnsan Hakları Derneği Yayınları, s.9-32, s.14; Günsu Usanmaz, *a.g.e.,* s. 75

[149] Koray Doğan, *a.g.e.,* Ankara, 2009, s.106; Murat Urk, *a.g.e.,* s.20

[150] BMMYK (Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği) *Dünya Mültecilerinin Durumu 1997-98, Bir İnsanlık Sorunu*, Oxford University Press, New York, s.184'den aktaran Hale Demirtaş, *a.g.t,* s.4

[151]Bora Köprü, *a.g.e.,* s.17

[152] Bora Köprü, *a.g.e.,* s.18; Tevfik Odman, *a.g.e.,* s.189-190

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE-YUNANİSTAN SINIRINDA YASADIŞI GÖÇ

2. Türkiye-Yunanistan Sınırında Yaşanan Kaçak Geçişler

Türkiye-Yunanistan sınırı Asya ile Afrika'yı, Batı Avrupa'ya bağlayan bir ana arter olarak görülmektedir. Türk-Yunan sınırını, yalnızca Türkiye'nin Balkanlara açılan kapısı olarak görmemek gerekir. Bu sınır, aynı zamanda Akdeniz'in güneyi ve Türkiye'nin batı bölgesi yönünde bir geçiş güzergâhı da oluşturmaktadır.[153] Kuzeyde Meriç Nehri ile güneydeki Ege Denizi, Türkiye ile Yunanistan arasındaki sınır oluşturmakla birlikte aynı zamanda Avrupa Birliği'nin de dış sınırlarını oluşturmaktadır.[154]

Asya ile Avrupa arasında köprü konumunda olan Türkiye, özellikle Ortadoğu'da yaşanan iç çatışmaların etkisiyle göçmenlerin hedefi olmakta ve çevre ülkelerden göç akınına uğramaktadır.[155] Bu özelliğe sahip olan Türkiye, yıllarca düzensiz göçe maruz kalmaktadır. Aşağıdaki tabloda Türkiye'ye kaçak yollarla girip güvenlik güçlerince yakalanan düzensiz göçmenlerin sayısı verilmektedir.

---

[153] Ahmet İçduygu, "Transborder Crime Between Turkey and Greece: Human Smmuggling and Its Regional Consequences", *Southest European and Blacksea Studies*, Vol:4, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14683850420002475 83?journalCode=fbss20 (03.04.2018), s.295

[154] *Avrupa'nın Sınırında Yunanistan'ın Türkiye Sınırında Avrupa İnsan Hakları*, Amnesty International, Uluslararası Af Örgütü, İlk Baskı 2013, s.5

[155] Murat Aktaş, "Türkiye'nin Göç Politikası ve Göçmenlerin Sorunları", *Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu*, İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, 29-30 Mayıs 2015, s.29

Tablo 1: Türkiye'de Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenler

YIL	SAYISI	YIL	SAYISI
2005	57.428	2012	47.510
2006	51.983	2013	39.890
2007	64.290	2014	58.647
2008	65,737	2015	146.485
2009	34.345	2016	174.466
2010	32.667	2017	175.752
2011	44.415	2018	268.003

Kaynak: Düzensiz Göç İstatistikleri, T.C İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Müdürlüğü, *http://www.goc.gov.tr/icerik6/duzensiz-goc_363_378_4710_icerik*, (28.02.2019)

Yukarıdaki tabloda 2005 ile 2018 yılları arasında Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmen sayıları ele alınmaktadır. 2005 yılında düzensiz göçmen sayısı 57.428 iken 2006 yılında bu sayı 51.983 olmuştur. 2007 yılında ise düzensiz göçmen sayısı 64.290 olmuştur. 2014 yılındaki düzensiz göçmen sayısı 58.647 iken 2018 yılında düzensiz göçmen sayısı ise 2014 yılına göre beş kat artarak 268.003'e ulaşmıştır. Bu düzensiz göçmenlerin sayısının artışında Suriye'de yaşanan iç savaş neden olmaktadır. Ayrıca Afrika'daki göçmenlerin Akdeniz'den Avrupa'ya geçişte kullanılan göç güzergahını değiştirmesi birçok göçmenin Türkiye sınırlarına yasadışı yollarla girerek Yunanistan üzerinden Avrupa'ya ulaşma hedefindedir. Bu kaçak geçişleri gerçekleştiren düzensiz göçmenlerin uyruklarına bakıldığında genellikle Ortadoğu ülkelerinde yaşayan kişiler olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Uyruklarına Göre Türkiye'de Yakalanan Düzensiz Göçmenler

ÜLKELER	YILLAR				
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Suriye	16.372	24.984	73.422	69.755	50.217
Afganistan	5.991	12.248	35.921	31.360	45.259
Burma (Myanmar)	2.483	6.425	5.464	30.947	374
İran	757	626	1.978	1.817	2.707
Filistin	1.553	508	615	365	832
Gürcistan	1.805	1.519	2.857	2.679	2.954
TOPLAM	**28.961**	**46.310**	**120.257**	**136.923**	**102.343**

Kaynak: Tablodaki veriler 2013-2014-2015-2016 Türkiye Göç Raporlarından elde edilmiştir.*http://www.goc.gov.tr/icerik/yillik-goc-raporlari_363_377,* (12.11.2018)

Yukarıdaki tabloda 2013 ile 2017 yılları arasında Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmenlerin uyrukları ele alınmaktadır. Tabloya bakıldığında birinci sırada Suriyeliler yer alırken ikinci sırada Afgan göçmenler yer almaktadır. Tablodaki diğer uyruklara bakıldığında kaçak geçişleri gerçekleştirenlerin çoğunun Ortadoğu ülkelerinden geldiği görülmektedir. Ayrıca tabloda yer almayan ülkeler arasında olan Türkmenistan, Eritre, Özbekistan, gibi ülkelere ilişkin kaçak geçiş yapan göçmenlerin sayısal verileri ise şöyledir: Türkmenistan'dan Türkiye'ye kaçak yollarla 2013 yılında 1.998 kişi, 2014 yılında 817 kişi, 2015 yılında da 1241 kişi yakalanmış, Eritre'den ise 2013 yılında 1537 kişi, 2014 yılında 2.380 kişi, 2015 yılında 1.445 kişi, yakalanmıştır. Özbek uyruklu olarak 2013 yılında 949, 2015 yılında 1.393, 2016 yılında ise 1.648 düzensiz göçmen yakalanmıştır. Azeri uyruklu 2013 yılında 903 göçmen, 2014 yılında 766 göçmen, 2016 yılında 1.817 göçmen yakalanmıştır. 2014 yılında 1.728, 2015 yılında da 7.247 Iraklı düzensiz göçmen yakalanmıştır. Pakistan uyruklu ise 2014

yılında 2.350, 2015 yılında 3.792, 2016 yılında da 19.317, 2017 yılında da 30.337 düzensiz göçmen yakalanmıştır.[156]

Afrika ve Asya'ya yakın coğrafi konumu nedeniyle Türkiye gibi Yunanistan da AB üyesi ülkelere girişte düzensiz göç akınlarıyla karşılaşmaktadır.[157] Türkiye-Yunanistan sınırında yaşanan düzensiz göç eyleminin gerçekleşmesinde birinci neden; Türkiye'nin sahip olduğu coğrafi koşullarıdır. Türkiye'ye yasadışı girişler, doğu ve güney doğu sınırlarından yapılmaktadır. Yasadışı çıkışlar ise kuzeybatıda karayoluyla Meriç nehrinden, batı yönünde ise Ege denizinden gerçekleşmektedir.[158] Düzensiz göç olgusunun ortaya çıkmasındaki ikinci neden ise Türkiye'nin uygulamış olduğu vize politikasıdır.[159] Türkiye'nin esnek vize uygulamaları ve vizesiz seyahat edebilme kolaylığı göçmenler tarafından ülkeye giriş kolaylığı sağlamaktadır.[160] Bu durum kaçak geçişleri de kolaylaştırmaktadır. Düzensiz göç olgusunun ortaya çıkmasındaki üçüncü neden ise Türkiye'nin 1999'da "Helsinki Zirvesi" AB aday ülke statüsü kazanmasıdır. Diğer bir neden ise Türkiye'nin kapsamlı bir şekilde göç ve sığınma politikasının olmamasıdır.[161]

Türkiye'den Yunanistan'a yasadışı geçiş için kullanılan iki ana güzergâh bulunmaktadır: Birincisi Ege Denizi, ikincisi de Meriç (Evros) kara sınırıdır. Ancak

---

[156] Veriler 2013-2016 Türkiye Göç Raporlarından değerlenmiştir. Düzensiz Geçiş Bülteni, 12 Aralık 2018, *http://www.multeci.org.tr/haberler/duzensiz-gecisler-bulteni-12-aralik-2018/*(01.04.2019)

[157] Maria Gregou, "Drawing the Geographic Boundaries of Expulsion and Readmission in Greece: The Dynamics of Elusive Process", *European Journal of Migration and Law (16),* 505-553, s.506

[158] *Ege Kıyılarında (İzmir-Aydın) Gerçekleşen Yasadışı Göç İnceleme Raporu*, 24. Dönem, 4. Yasama Yılı, 2014, https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/ege_kiyilarinda_yasadisigoc_hakkinda_inceleme_raporu_27052014.pdf, (04.07.2017), s.2

[159] Kemal Kirişçi, "Yumuşak Güç Aracı olarak Daha Dostça Bir Şengen Vize Sistemi; Türkiye'nin Deneyimi", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 13 (Bahar 2007) s.27-56, s.36

[160] Murat Aktaş, *a.g.m.*, s.32

[161] Ayhan Gençler, "Düzensiz Göç Hareketliliğinde Türkiye: Avrupa Birliği'ne Bir Geçiş Bölgesi Olarak Trakya, *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı:208, Şubat 2014, s.150-151

geçtiğimiz yıllarda bu sınırlara alternatif Avrupa'ya geçişte Türkiye-Bulgaristan sınırının da kullanılmaya başlandığı görülmektedir.[162]

Türkiye-Yunanistan sınırında gerçekleşen kaçak geçişler iki ülke bakımından sınırlarında ciddi bir güvenlik tehdidi oluşturmaktadır.[163] 1998-2002 yılları arasında yaşanan göçmen kaçakçılığı olaylarına bakıldığında kaçakçılığın üçte ikisi Türk-Yunan sınırında gerçekleşmiştir.[164] Yunanistan'daki kaçak göçmenlerin yarısı Irak, Türkiye ve İran vatandaşlarıdır. 1990'dan sonra Türk vatandaşı olarak gelenler ise göç eylemi gösteren Kürt kökenli vatandaşlar olmuştur.[165] 1990'lı yılların ikinci yarısında Türkiye'den Yunanistan'a insan kaçakçılığı giderek arttığı gözlenmektedir. 1998 ile 2002 yılları arasında da 16.425 kıyı olayının 431'i düzensiz göç vakasıdır.[166]

Yunanistan, sınır bölgedeki kaçak geçişlerin önlenmesi ve kendi sınırlarını koruması adına Frontex ile işbirliği içindedir. Frontex ile yapılan işbirliğinin bir parçası olarak Yunanistan, 2010 Ağustos ayında "Sığınma ve Göç Yönetimi Harekât Planını" AB Komisyonuna sunmuştur. Harekât planı, AB tarafından finanse edilmiştir.[167] Sınırlarda sürdürülen operasyonların maliyetleri "Avrupa Dış Sınırlar Fonu" tarafından karşılanmıştır.[168] Harekât planıyla uyumlu olarak Yunanistan, sınırlarının gözetimi özellikle de Yunanistan-Türkiye kara sınırının kontrolü ve gözetimi için 2012 yılının ağustos ayında Aspida (Kalkan) operasyonunu başlatmıştır. Bu çerçevede Türkiye-Yunanistan sınırında devriye görevi yapmak için 1181 ek Yunan polis memuru Evros (Meriç) bölgesinde görevlendirilmiştir.[169] Xenios Zeus

---

[162] Özgür E. Toprak, " The Biopolitical Border in Practice: Surveillance and Death at the Greece-Turkey Borderzones", *Environment and Planning D: Society and Space 2014*, volume 32, 815– 833, http://journals.sagepub.com/doi/10.1068/d13031p s.821

[163] Zeynep Kaşlı, *"Kimine Duvar, Kimine Komşu Kapısı: Türkiye-Yunanistan Sınırının Seçici Geçirgenliği", Toplum ve Bilim Dergisi,* Sayı:131, Aralık 2014, s.47

[164] Ayşem Biriz Karaçay, "Shifring Human Smuggling Routes Along Turley's Borders", *Turkish Policy Quartely*, https://gmdac.iom.int/research-database/shifting-human-smuggling-routes-along-turkeys-borders (03.04.2018), s.101

[165] Aspasia Papadopoulou, "Smuggling into Europe, transit migrants in Greece", *Journal of Refugee Studies*, 17/2, 167-184, s.167.

[166] Ahmet İçduygu, *a.g.m.*, s.298

[167] *Türkiye ile Yunanistan Arasında Frontex: Geri Çevrilme Sınırı,* FIDH-Migreurop-REMDH, s.64

[168] *Türkiye ile Yunanistan Arasında Frontex: Geri Çevrilme Sınırı,* FIDH-Migreurop-REMDH, s.68;

[169] *Türkiye ile Yunanistan Arasında Frontex: Geri Çevrilme Sınırı*, FIDH-Migreurop-REMDH, s.64-65

operasyonu 5 Ağustos 2012'de başlamıştır. Bu operasyonda sadece 4100 tanesi düzensiz durumda olan toplam 65.000 göçmen yakalanmıştır.[170] Operasyonlar 2013'te de devam etmiştir. [171] Sınırların korunmasına yönelik operasyonlar, Türkiye-Yunanistan sınırındaki yasadışı geçişleri tam anlamıyla ortadan kaldırıldığı söylenemez. Bu operasyonlar yıllara göre Türkiye Yunanistan kara ve deniz sınırındaki kaçak geçişlerin sayısını etkilemiştir. Kara sınırında yapılan operasyonlar deniz sınırlarındaki kaçak geçişleri yöneltmiş, deniz sınırında yapılan operasyonlar ise kaçak geçiş yapanları kara sınırına yöneltmiştir. Bu bakımdan kara sınırında ve deniz sınırında yapılan kaçak geçişleri ele almak gerekmektedir.

2.1. Kara Sınırında Yaşanan Kaçak Geçişler

Lozan Barış Antlaşması ile Meriç Nehri Türkiye ile Yunanistan kara sınırı, olarak belirlenmiştir. Türkiye-Yunanistan kara sınırı 12,5 km'lik kara parçası ve 206 km uzunluğundaki Meriç Nehri boyunca uzanmaktadır.[172] Meriç (Evros) bölgesi, AB'nin güneydoğu kara sınırıdır ve bu bölge göçmenler açısından bir giriş kapısı olarak görülmektedir.[173] Bu geçişlerin birçoğu Orestiada şehrine yakın 12,5 km'lik kara parçasının bulunduğu yerden gerçekleşmektedir.[174].

Türk-Yunan kara sınırında 2010 yılında 2000 yılına göre kaçak geçiş sayısında artış yaşanmıştır.[175] Evros Nehri'ni geçerek Yunanistan'a gelen göçmenler, 2005 yılında 9.050 kişi olmuştur. 2006'da %30 artış sağlamış, 2007'de %105 artış göstermiştir.[176] 2009 yılında Türk Yunan kara sınırında 8.077 kişinin geçişi söz

---

[170] PACE-Avrupa Konseyi (2013) "Migration and Asylum: Moving tensions in the Eastern Mediterrianean" ve İnsan Hakları İzleme Örgütü (2013) "Unwelcome guests, Greek police obuses of Migrants in Athens", *Türkiye ile Yunanistan Arasında Frontex: Geri Çevrilme Sınırı,* FIDH-Migreurop-REMDH, s.68

[171] *Türkiye ile Yunanistan Arasında Frontex: Geri Çevrilme Sınırı*, FIDH-Migreurop-REMDH, s.68;

[172] Özgür E. Toprak, *a.g.m.*, s.825

[173] Polly Pallister-Wilkins, "The Humanitarian Politics of European Border Policing: Frontex and Border Police in Evros, *International Political Sociology*, Volume: 9, Issue:1, 53-69, s.57

[174] Stefan Bang "Euro-Crafting at Border Zones: The Case of Greco-Turkish Border and the Question of European Union 'Beyond the State'", *Geopolitics*, 19:3https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14650045.2014.883382 03.04.2018, s569

[175] Ayşem Biriz Karaçay, *a.g.m.*, s.102

[176] Maria Gregou, *a.g.m.*, s.517

konusuyken bu durum 2010 yılında 47.088 kişi olarak görülmüştür.[177] Ekim 2010'da Orestiada yakınlarında bulunan sınırlarda ise günlük ortalama 300 kişinin geçiş yapıldığı ifade edilmektedir. Kara sınırlarındaki sınır geçişleri 2011 yılında 57.000'e yükselmiştir.[178]

Tablo 3: Türkiye Yunanistan Kara Sınırından Yunanistan'a Kaçak Geçiş Yapan Göçmenler

AYLAR	YILLAR		
	2016	**2017**	**2018**
Ocak	539	130	393
Şubat	474	161	425
Mart	152	148	1.327
Nisan	284	194	3.975
Mayıs	189	171	1.954
Haziran	100	753	1.311
Temmuz	127	332	1.665
Ağustos	249	575	1.116
Eylül	204	1.195	1.618
Ekim	492	789	1.848
Kasım	283	738	1.025
Aralık	199	365	816
TOPLAM	**3.292**	**5.551**	**17.473**

Kaynak: Mixed Migration Flows in the Mediterranean, Compilition of Available Data and Information December 2018 *https://rovienna.iom.int/publications/europe-mixed-migration-flows-europe-monthly-overview-december-2018* (03.04.2019), s.17

[177] Ayşem Biriz Karaçay, *a.g.m*, s.102

[178] Maria Gregou, "Contiditionaly, migration control and bilateral disputes:The view the Greek-Turkish borders in the Aegean", *Mediterranean Politics*, 2017, https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13629395.2017.1380117 s.1-2; Frontex 2010 Annual Risk Analysis,

Tabloda 2016-2018 yılları arasında Türkiye Yunanistan kara sınırında yaşanan kaçak geçişlerin sayısal verileri ele alınmıştır. 2016 yılında BM verilerine göre 3.292 kişi kara sınırından Yunanistan kaçak geçiş eyleminde bulunmuş olup, bu eylem sonraki iki yıllarda artış göstererek 2017 yılında 5.551 kişi, 2018 yılında ise 2017 yılına göre üç kat artış göstererek 17.473 kişi Yunanistan'a kaçak yollarla geçmişlerdir. Kara sınırında yaşanan kaçak geçişler yıl içerisinde Eylül ve Kasım aylarında diğer aylara göre daha fazla kaçak geçiş olmuştur. 2016-2018 yılları arasında kaçak geçişlerde artan eğilim söz konusudur. Kara sınırında yaşanan kaçak geçişlerin artışında en önemli neden ise Ege Denizi'nde kaçak geçişlerin önlenmesini adına alınan yapılan deniz operasyonlarıdır.

Birçok göçmen Yunanistan'a ulaşıp oradan da ekonomik bakımdan gelişmiş olan AB üyesi devletlere gitmektedir. Kaçak geçişlerin birçoğu gece, soğuk hava koşullarında ve çocuklu gruplarla gerçekleşmektedir. Kaçakçıların içinde bulunduğu tekne ya nehirde bulunan bir ağaca takılmakta ya da nehirde devrilmektedir. Bunun sonucunda, nehre düşen göçmenlerden yüzmeyi bilmeyenler ölüme terk edilirken, yüzme bilenler ise yoluna devam etmektedir. Geri kalanlar ise nehrin ortasındaki küçük adacıklarda kurtarılmayı beklemektedir.[179] Sınır kontrollerinde görev alan polislerle yapılan görüşmelerde bir görevli;

> "*Bir gece sınırın bu bölümünü devriye geziyorduk, kıştı ve hava soğuktu, sınırda kaçakçılar tarafından bırakılmış olan bir grup tespit ettik. Devriyemizin geçmesini bekliyorlardı, sınırın diğer tarafına geçmek için bekliyorlardı ama onları gördük ve durduk. Yunanistan'a geçmelerine izin veremeyiz. Ama onları almak içinde geçmedik. Mülteciler nereye gideceklerini bilmiyorlardı çünkü kaçakçılar tarafından orada bırakılmışlardı ve 5 km uzakta yer alan sınıra çok yakındılar, sahaya bakıyorlardı ve hava soğuk ve susamışlardı. Onlara karşı gelemedik, onlara bir battaniye ve biraz su attık. Etraflarını sarmak için yeterli battaniyeleri yoktu bu yüzden penguen gibi bir araya gelerek aralarındaki battaniyeleri paylaştıklarında daha sıcak olacağını*

[179] Özgür E. Toprak, *a.g.m*, 829

söyledik. Orada kaçakçılar tarafından donmuş, soğukta kalmışlardı, nereye gideceklerini bilmiyorlardı, geri dönmek için korkuyorlardı. Onları saatlerce bekledik"[180] şeklinde durumu ifade etmektedir.

Meriç Nehri'ndeki kaçak geçişlerin önlenmesi için Yunan makamları, termal kameralar, mobil kızılötesi kameralar, gündüz ve gece kameraları, iletişim ve veri aktarım sistemleri ve helikopterler ile sınırlarını korumaya çalışmaktadır. Aynı zamanda Meriç Nehri'nde devriye gezen küçük tekne devriyeleri de bulunmaktadır.[181]

Yunanistan Kamu Düzeni Bakanı Hristos Papuca, hemen her gün Yunanistan'a 200-250'ye yakın mülteci geldiğini dile getirerek bu kara sınırının 12,5 km'lik kısmına tel örgü çekeceklerini ifade etmiştir.[182] Kaçak geçişleri önleme adına Yunanistan, 2012 yılında kendi mali kaynaklarıyla tel örgü çekmiştir.[183] Kaçak geçişler tel örgüden önce Kastanies köyünün kuzeyi ile Nesa Vyssa köyünün güneyi arasında yer alan tarım arazilerinin bulunduğu 12,5 km'lik alandan yapılmaktaydı. Bu bölge kaçak geçiş için göçmenler açısından tek güvenli bölge olarak görülmekteydi. Sözü edilen kara sınırına çitin inşa edilmesiyle kaçak geçiş güzergahları Yunan polisine ve Frontex yetkililerine göre Meriç Nehri'nin sulak yerlerine kaymıştır.[184]

Kendi çabalarıyla kaçak geçişleri önlemeyen Yunanistan, sınırların korunması için AB'den yardım talebinde bulunmuştur. Yardım talebi karşısında AB'den Yunanistan sınırlarını koruması için 175 kişilik Frontex görevlisi Frontex tarafından Türk-Yunan sınırında görevlendirilmiştir.[185] Ayrıca AB tarafından Hızlı Sınır Müdahale Ekibi (Rapid Automated Biodosimetry Toll-RABIT) altı ay boyunca 200 sınır muhafızı ile birlikte Türk-Yunan sınırının korunmasına ve 2011 yılı boyunca da Poseidon kara operasyonun gerçekleşmesine karar verilmiştir.[186] Buna ilaveten de

[180]Polly Pallister-Wilkins, *a.g.m.,* s.61-62
[181] Özgür E. Toprak, *a.g.m.,* s.826
[182] Ali Dayıoğlu, *a.g.e.,* s.591
[183] Özgür E. Toprak, *a.g.m.,* 827
[184] Polly Pallister-Wilkins, *a.g.m,* s.57
[185] Stefan Bang, *a.g.e.,* s.579
[186] Anna Triandafyllidou & Angeliki Dimitriadi, "Migration Management at the Outposts of the

Yunanistan, 1800'e yakın sınır polisini de kara sınırına konuşlandırmış, Aspida (Shield) ve Xenios Zeus operasyonu başlatılmıştır.[187] Frontex'in Yönetim Kurulu Başkanı Ralf Gobel'e göre *"Türkiye-Yunanistan kara sınırlarında güçlendirilen sınır yönetiminin bir sonucu olarak yasadışı girişlerde yaşanan ciddi düşüş AB dış sınırlarını da büyük ölçüde etkilemektedir"*.[188] Türkiye ile Yunanistan sınırında kara denetimlerinin ve gözetimlerinin artmasıyla birlikte kaçak geçişlerde bir düşüş yaşanmıştır[189].

2011 yılında da düzenlenen bölgesel Poseidon ortak operasyonu, Yunanistan ve Bulgaristan'ın kara sınırlarının korunmasına yönelik yapılmıştır. Ayrıca bu operasyon ile Yunanistan'ın deniz sınırlarının korunması da amaçlanmıştır. 2012 yılında da Poseidon Kara ve Deniz operasyonları yenilenmiştir. Bunun yanında Yunanistan, Aspida (Kalkan) Operasyonu ve Xenios Zeus Operasyonu olmak üzere iki operasyon daha düzenlemiştir.[190] Ayrıca Yunanistan, kara sınırına tel çitler germesi sonucunda kaçak geçişler Türkiye-Yunanistan deniz sınırına kaymıştır.[191]

2.2. Deniz Sınırında Yaşanan Kaçak Geçişler

Türkiye'nin deniz sınırlarının uzunluğu 8.333 km olup, 1.577 km'si Suriye sınır bitiminden başlayıp Dalaman ırmağının ağzına kadar Akdeniz Sahili, Dalaman ırmağından Çanakkale Boğazı'nın güney ucunda yer alan Kumkale Burnu'na kadar

European Union", *Griffith Law Rewiew*, 22:3, ss.598-618, https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10383441.2013.10877014?needAccess=true (03.04.2018), s.612

[187] Ayşem Biriz Karaçay, *a.g.m.*, s.103

[188] Frontex Resmi Sayfası, "Frontex General Report 2012, Warsaw, s.3), 'den aktaran İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e.*, s.90

[189] Yeliz Yazan, *İnsan Hakları Bağlamında Avrupa Birliği'nin Yasadışı Göç Politikası 'Türkiye Örneği',*(İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslar arası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2014, s.74

[190] *Türkiye ile Yunanistan Arasında Frontex: Geri Çevrilme Sınırı,* FIDH-Migreurop-REMDH, s.18

[191] *Avrupa'nın Sınırında Yunanistan'ın Türkiye Sınırında Avrupa İnsan Hakları*, Amnesty International, (Uluslararası Af Örgütü), İlk Baskı 2013, s.7

2553 km uzunluğunda Ege sahilinden oluşmaktadır.[192] Türk-Yunan deniz sınırının *"ilki kuzeyinde iki ülkenin kara sınırlarının bittiği yerden başlayan ve iki devletin karasuları arasında tartışmalı deniz yan sınırıdır"*.[193]

Türk-Yunan deniz sınırı, AB üye devletlere girişte önemli bir güzergâhtır.[194] Özellikle 2000 yılından sonra Yunanistan da Türkiye gibi Avrupa'ya kaçak geçişte göçmenlerce tercih edilen ilk güzergâhıdır.[195] Yunanistan ile Türkiye arasındaki sınırların uzunluğu ve genişliği Yunan tarafından deniz sınırlarının kontrolünü zorlaştırmaktadır.[196]

Yasadışı yollarla ülkemize giren göçmenler, İstanbul'daki yasadışı suç örgütleri aracılığıyla Ege kıyılarına getirilerek çeşitli deniz araçlarıyla Yunan adalarına geçişleri sağlanmaktadır.[197] Bu kaçak geçişlerde şişme bot, plastik botlar ve ahşap tekneler kaçakçılıkta kullanılan araçlardır.[198] *"Ege'ye kıyısı bulunan Edirne, Çanakkale, Balıkesir, İzmir, Aydın ve Muğla illerinin tamamı göçmenlerce yasadışı geçiş amacıyla kullanılmaktadır. Çanakkale'nin Ayvacık, Behram; Balıkesir'in Ayvalık, Burhaniye; İzmir'in Çeşme, Karaburun, Alaçatı, Seferihisar, Sığacık, Özdere, Dikili, Aliağa, Çandarlı, Urla; Aydın'ın Kuşadası, Söke, Didim, Muğla'nın Bodrum,*

---

[192] Sibel Turan, *Türkiye'nin Coğrafi Konumunun Dış Politikasına Etkisi*, (T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Doktora Tezi), İstanbul 1992, s.81

[193] Ulvi Keser, Gökhan Ak, "2000'li Yıllarda Sorunlu Sularda Vaziyet: Adalar, (Ege) Denizinde, Sınırlar, Yasadışı Göç ve AB Sınır Yönetimi" *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt1, Sayı:2, Aralık 2016, s.6

[194] Özgür E. Toprak, *a.g.m.*, s.815

[195] Anna Triandofylidou –Eda Gemi, "Irregular Migration in Greece: What Stake", *Irma Policy Paper*, June 2015, s.2

[196]Anna Triandafyllidou & Angeliki Dimitriadi, "Migration Management at the Outposts of the European Union", *Griffith Law Rewiew*, 22:3, ss.598-618, https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10383441.2013.10877014?needAccess=true (03.04.2018), s.161

[197] Ege Kıyılarında (İzmir-Aydın) Gerçekleşen Yasadışı Göç İnceleme Raporu, 24. Dönem, 4. Yasama Yılı 2014, *https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/ege_kiyilarinda_yasadisigoc_hakkinda_inceleme_raporu_27052014.pdf*, 04.07.2017 s.2

[198] Ahmet İçduygu, "Transborder Crime Between Turkey and Greece: Human Smmuggling and Its Regional Consequences", *Southest European and Blacksea Studies*, Vol:4, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14683850420002475 83?journalCode=fbss20, (03.04.2018), s.299

Marmaris, Fethiye, Dalaman, Datça bölgeleri yasa dışı göç olaylarının sıkça meydana geldiği bölgelerdir".[199]

Tablo 4: Türkiye Yunanistan Deniz Sınırından Yunanistan'a Kaçak Geçiş Yapan Göçmenler

AYLAR	YILLAR		
	2016	**2017**	**2018**
Ocak	6.255	1.390	1.585
Şubat	5.706	1.024	1.185
Mart	2.561	1.554	2.428
Nisan	3.650	1.508	3.034
Mayıs	1.721	2.075	2.848
Haziran	1.554	1.909	2.434
Temmuz	1.920	2.283	2.548
Ağustos	3.540	3.665	3.223
Eylül	3.052	4.604	4.146
Ekim	3.078	4.218	4.162
Kasım	1.932	3.129	2.101
Aralık	1.715	2.480	3.138
TOPLAM	**36.684**	**29.839**	**32.832**

Kaynak Mixed Migration Flows in the Mediterranean, Compilition of Available Data and Information December 2018 *https://rovienna.iom.int/publications/europe-mixed-migration-flows-europe-monthly-overview-december-2018,* (03.04.2019) s.17'den derlenerek elde edilmiştir.

Yukarıdaki tabloda 2016 yılları ile 2018 yılları arasında Ege denizinde kaçak geçiş yapan göçmenlerin sayıları ele alınmaktadır. 2016 yılında toplam kaçak sayısı 36.684 iken 2017 yılında bu sayısı 29.839'a ulaşmıştır. 2018 yılında ise kaçak geçiş sayısı 32.832 olmuştur. Tabloya bakıldığında kaçak geçişlerde toplam kaçak geçişlerin

[199] Ege Kıyılarında (İzmir-Aydın) Gerçekleşen Yasadışı Göç İnceleme Raporu, 24. Dönem, 4. Yasama Yılı 2014, *https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/ege_kiyilarinda_yasadisigoc_hakkinda_inceleme_raporu_27052014.pdf,* 04.07.2017 s.2

sayısında 2016 yılında göre 2017 ve 2018 yıllarında kaçak geçişlerde azalma olduğu görülmektedir. Bu azalışların en önemli nedeni Ege Denizinde Frontex tarafından gerçekleşen deniz operasyonlarının etkisinin olduğu söylenebilir. Deniz sınırından yapılan kaçak geçişlerin 2018 yılında %23 Suriye, %18 Afganistan, %4 Kamerun, % 4 Demokratik Kongo Cumhuriyeti, %4 Filistin, %18 Irak uyruklu göçmenler tarafından yapılmıştır. 2017 yılında kaçak geçişlerin %41'i Suriye, %19 Irak, %18 Afganistan, %3 Cezayir, %3 Pakistan, %3 Demokratik Kongo Cumhuriyeti uyruklu göçmenler tarafından gerçekleşmiştir.[200]

Tablo 5: Sahil Güvenlik Komutanlığı Tarafından Türkiye – Yunanistan Deniz Sınırında Yakalanan Göçmenler Sayısı

AYLAR	**YILLAR**			
	2015	**2016**	**2017**	**2018**
Ocak	688	5.506	756	1.640
Şubat	753	8.747	719	1.363
Mart	1.820	8.530	1.501	1.849
Nisan	2.490	1.717	1.551	2.534
Mayıs	4.378	1.109	1.236	3.398
Haziran	5.702	538	1.888	1.925
Temmuz	12.586	881	1.743	2.433
Ağustos	17.925	1.603	2.668	1.523
Eylül	13.647	3.425	3.407	3.020
Ekim	13.490	2.437	2.931	3.227
Kasım	9.235	1.856	2.052	1.187
Aralık	8.897	781	1.485	2.580
Toplam	**91.611**	**37.130**	**21.937**	**26.679**

[200] Mixed Migration Flows in the Mediterranean, Compilition of Available Data and Information December 2018 *https://rovienna.iom.int/publications/europe-mixed-migration-flows-europe-monthly-overview-december-2018* 03.04.2019 s.18

Kaynak: Düzensiz Göç İstatistikleri, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Resmi, İnternet Sayfası, *https://www.sg.gov.tr/baskanliklar/harekat/faaliyet_istatistikleri/duzensiz_goc_istatistikleri.html* (03.04.2019)

Tablo 5'te Sahil Güvenlik güçlerince Ege Denizinde kaçak geçiş sırasında yakalanan sayısal verileri ele alınmaktadır. Verilerin 2015 yılı öncesine ulaşılamamıştır. 2015 yılı ile 2018 yılları arasındaki verilere ulaşılmıştır. Tabloya bakıldığında aylar bazında en yoğun geçişlerin Temmuz ve Kasım ayları arasında gerçekleştirildiği görülmektedir. 2015 ile 2018 yılları arasında yakalanan göçmen sayılarının en çok 2015 yılında olduğu görülmektedir. 2015 yılında yakalanan göçmen sayısı toplam 91.611'dir. Yakalanan göçmenlerin arasında en çok Suriyeli, Afganlı ve Eritre uyruklu göçmenler yer almaktadır.

Ege Denizi'nin fazla koya ve körfeze sahip olması kaçak geçişleri kolaylaştırmaktadır.[201] Son yıllarda artan yasadışı göç ve insan kaçakçılığı ülkemiz açısından da dünya üzerinde mevcut şartlara bağlı olarak ülke güvenliğini ve kamu düzenini tehdit etmektedir. Bu durumda ülkemizin uluslararası alanda saygınlığını yitirmesine neden olmaktadır.[202] Yasadışı göç ve insan kaçakçılığı olayları, Ege denizinde, yeni bir uluslararası sorunu teşkil etmektedir. Bu durum da uluslararası müdahalelerin yapılmasını kaçınılmaz kılmaktadır[203].

Frontex, Türkiye-Yunanistan deniz sınırında, sınırları kontrol etme çalışmalarına katılmakta ve Yunanistan sınırlarını gözetleme kapasitesini artırmaktadır. 2005'ten bu yana Frontex'in Yunanistan'a yardımı, AB'nin güney sınırlarını koruma faaliyetlerin devamı niteliğindedir. Frontex, sadece sınırları korumakla kalmamakta, aynı zamanda European Bordes Surveillance System (EUROSUR)ve National Coordination Center (NCC)[204] gibi kurumlarla işbirliği

[201] Erhan Akgün, *a.g.e.,* s.65
[202] Mehmet Zeki Bodur, "Ege'de Denizden Yapılan Yasadışı Göç ve Göçmen Profilleri, Göçmenlerin Geleceğe Yönelik Beklentileri ve Öngörüleri", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt 6, Sayı: 12, 2010, s.105
[203] Ulvi Keser, Gökhan Ak, *a.g.m.,* s.10
[204] Yunan ve Frontex yetkililerince son yıllarda Ege Denizindeki durumu uzaktan izlemek içinde kara tabanlı gözetim sistemi kurulmuştur. Ulusal Koordinasyon Merkezi (National Coordination Center) ve

sağlayarak yeni gözetim mekanizmaları, üçüncü ülkelerle teknolojik bakımdan risk analizi ve işbirliği anlaşmaları gibi faaliyetlerle sınır kontrollerine yönelik etki alanını genişletmektedir.[205]

Yunanistan 2007 yılında deniz sınırlarındaki kontrollerini artırmıştır. Yunan yetkilileri Ege denizinde iki yüz ek personel görevlendirmiştir. Ortak düzenlenen "Poseidon Operasyonu", Akdeniz'de en büyük Frontex operasyonu haline gelmiştir.[206] 2008'den sonra Frontex'in Avrupa Birliği Dış Sınırlarında Uygulama İşbirliğinin Eşgüdümünden Sorumlu Avrupa Kurumunun faaliyete geçirilmesiyle Yunan karasularının korunaklı hale getirilmesi yasadışı göçü azaltmıştır.[207] Yasadışı geçişler karşısında Yunan Sahil Korumasının devriye gezmesi, sahil güvenlik gemileri ile sınır korunmakta, gemilerdeki ileri teknolojiye sahip üç gözetleme sensörleri, helikopterlerle yapılan gözetleme faaliyetleri de yer almaktadır.[208]

Frontex, Yunanistan'a en çok düzensiz göç akışının yaşandığı adalar ve noktalar üzerinde çalışmalarını arttırmıştır. Frontex, arama kurtarma operasyonlarını güçlendirmek için ek gemiler ile uçak takviyelerinde bulunmuş ve Yunan makamlarının talepleriyle 2008 yılından sonra belli aralıklarla Poseidon Deniz Operasyonları başlatılmıştır.[209] Poseidon deniz operasyonun amacı, Türkiye'nin batı kıyılarından ve Mısır'dan Yunanistan'a doğru gelen düzensiz göçmenlerin gelişini engellemek ve AB'nin dış sınırlarındaki *"risk ve tehditleri"* tanımlamayı sağlamaktır. Sürekli olarak sınır gözetimi söz konusudur.[210] Poseidon deniz operasyonu, Türk-Yunan deniz sınırındaki düzensiz göç hareketleriyle mücadele etmek için yapılmış ve operasyon, İtalya'ya ulaşmaya çalışan düzensiz göçmenleri durdurmak adına

---

EUROSER'in temelini oluşturuldu. Euroser, Frontex tarafından geliştirilen ve 2013'ten bu yana Frontex'in belli faaliyetlerini üstlenen AB düzeyinde bir sistemdir (Özgür E. Toprak, *a.g.m.*, s.823).

[205] Özgür E. Toprak, *a.g.m.*, s.822

[206] Anna Traindfyllidou, "Multi-levelling externalizing migration and asylum: Lesson from the Southern European Islands", *Island Studies Journal*, Vol:9, No:1, 2014, s.7-22

[207] Ege Kıyılarında (İzmir-Aydın) Gerçekleşen Yasadışı Göç İnceleme Raporu, 24. Dönem, 4. Yasama Yılı 2014, *https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/ege_kiyilarinda_yasadisigoc_hakkinda_inceleme_raporu_27052014.pdf* 04.07.2017 s.2-3

[208] Özgür E. Toprak, *a.g.m.*, s.822-823

[209] Ayşem Biriz Karaçay, *a.g.m.*, s.106

[210] *Türkiye ile Yunanistan Arasında Frontex: Geri Çevrilme Sınırı*, FIDH-Migreurop-REMDH, s.33

Yunanistan'ın batı kıyısını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. [211] Frontex'in desteğiyle Yunanistan'ın ev sahipliğinde düzenlenen Poseidon deniz operasyonu ile AB üyesi devletler, Anadolu kıta sahanlığındaki İstanköy, Sakız, Midilli ve Rodos gibi adalara helikopterli askeri gemiler konumlandırarak deniz operasyonlarına destek verilmiştir.[212]

Sonuç olarak, Ege denizindeki gözetleme faaliyetleri yıllar içinde artmış ve bu koruma faaliyetleri ise daha akıllı ve teknolojik sistemlerle desteklenmiştir. Ancak bu kadar sert önlemlerin alınmasına rağmen bu gözetim mekanizmaları sınır bölgeleri üzerinde tam kontrolü sağlayamamaktadır. Gözetim sistemlerinin artırılması ve gözetim alanlarının genişletilmesi, AB ve Yunan makamlarınca kendi sınırlarını koruma açısından haklı bir gerekçe olarak görülse de denizlerde meydana gelen kazalar ve kurtarma operasyonlarına ilişkin alınan önlemlerin yeterli olmadığı görülmektedir.[213]

2.3. Kaçak Geçişler Karşısında AB'nin Sınır Politikaları

Tarihsel süreçte Avrupa'ya yönelik göçlere bakıldığında birinci dönemde 1945-1973 yılları arasında yapılan göçler,[214] ikinci dönem, göçmenlerin aile fertleri ile birleşmesi sonucu oluşan göçler söz konusudur.[215] Üçüncü dönem ise, 1991 yılında

[211] Ayşem Biriz Karaçay, *a.g.m.*, s.103
[212] Ulvi Keser, Gökhan Ak, *a.g.m.*, s.14
[213] Özgür E. Toprak, *a.g.m.*, s.822-823
[214] Andrew Geddes, *The Politics of Migration and Immigration in Europe*, Sage Publications, 2003, p.17-18; Heather Grabbe, "Justice and Home Affairs: Faster, Decisions, Secure Rights" *Centre for European Reform Policy Brief* 2002, http://www.cer.org.uk/sitcs/default/files/publications/attachments/pdf/2012 /policybrief_jha-5411/pdf, Randall Hansen, "Migration to Europe Since 1945: Its History and Its Lessons: *The Political Quartely*, Vol:74, 2003, s.25-26
[215] James Adrian, "Criminal networks, illegal immigration and the threat to border security", *International Journal of Police Secience & Management*, Volume 7, Number 4, https://doi.org/10.1350/ijps.2005.7.4.219, (03.04.2017), s.219

Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Yugoslavya iç savaşı sonrasında ortaya çıkan göç dalgası söz konusudur.[216]

Avrupa'da 1973 yılına kadar işçi alımlarının devam ettiği dönemde "açık kapı" politikasının uygulandığı gözlenmektedir. Uygulanan açık kapı politikası, 1970'lerde maksimum seviyeye ulaşmış; 1970'te Almanya'da 3 milyon, Fransa'da 2,6 milyon, İsviçre'de 1,1 milyon, Belçika'da ise 700 bin yabancı yaşamaya başlamıştır. Aile fertlerinin bir araya gelmesi ile Avrupa'daki yabancı sayısında artış yaşanmaya devam etmiştir. Bu dönemde aile birleşmesi nedeniyle Türkiye'den 770 bin aile Batı Avrupa'ya göç etmiştir.[217]

1980'den sonra Avrupa'nın göç alanında yapmış olduğu işbirliği çalışmalar söz konusudur. Bu dönemde 1976 yılında kurulan Trevi Grubu, 1980 yılında kurulan Göç Çalışma Grubu ve 1988'de kurulmuş olan Rhades Grubu devletler arasında işbirliğine gidildiğini açıkça göstermektedir. Bireysel olarak başlayan göç politikalarının ortak politikaya dönüşmesiyle AB üye devletleri arasında işbirliğinin sağlamlaşmasına neden olmuştur.[218]

1985 yılında Beyaz Raporda kişilerin malların ve hizmetlerin serbestçe dolaşabileceği ortak bir pazarın yaratılması gerektiği vurgulanmış ve AB komisyonu tarafından alınan kararlar doğrultusunda "Tek Pazar Programı" oluşturulmuştur. Bu Tek Pazar Programı'nın da 1992 yılına kadar uygulamaya geçilmesi planlanmıştır.[219] "Avrupa Senedi"nde yer alan *"Tek Pazar sermayenin, malların, hizmetlerin serbest dolaşabileceği"* iç sınırların olmadığı bir alan olarak tanımlanmaktadır. Fakat terör, göç ve organize suçlar gibi suçların olması ve bu suçlarla mücadele edilmesi "Tek

---

[216] Helnz Fassman-Rainer Munz, "Patterns and Trends of Internaional Migration in West Europe" *Population and Development Review*, Vol.18, No:3, 1992, s.462; John Salt, Current Trends In International Migration in Europe, Council of Europe CDMG (2001) s.33; Yeliz Yazan, *a.g.e.,* s.52

[217] Yeliz Yazan, *a.g.t.,* s.55

[218] Yeliz Yazan, *a.g.t.,* s.58

[219] Adem Kılıç, *Avrupa Birliği Yolunda Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimi Sürecinde Deniz Alanlarının Güvenliğine Etkileri,* (T.C. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2013, s.27; Şeref Ünal, *Avrupa Birliği Hukukuna Giriş,* Yetkin Yayınları, Ankara 2007, s.21

Pazar"ın uygulanmasını kesintiye uğratacağı düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla iç sınırların ortadan kaldırılması veya kaldırılmaması konusunda devletler arasında fikir ayrılığı yaşanmıştır.[220] Tek Pazar Programı'nın işleyişi; kişi, mal, sermaye ve hizmetlerin dolaşımını engelleyecek fiziki, teknik, mali engellerin ortadan kaldırılması ile yasaların, pazarın işleyişine uyumlu hale getirilmesine bağlıdır. Bunun içinde etkin bir sınır yönetimine ihtiyaç duyulmaktadır.[221]

AB'nin, Schengen Bölgesi'ni oluşturmasıyla komşuları arasındaki sınırları ortadan kaldırmış ve yeni ortak bir dış sınır oluşturmuştur. Yeni dış sınırların oluşmasıyla yeni komşular ortaya çıkmıştır. Dış sınıra komşu olan devletlerle sınırların güvenliği açısından yeni işbirliğine girilip girilmeyeceği tartışılmaya başlanmıştır. Yabancı ülkelerden gelebilecek yasadışı göç tehdidi sınırlarda güvenliğin sağlanması tartışmalarını ortaya çıkarmıştır. Bu tartışmaların etkisiyle AB için sınır güvenliğinin sağlanmasında bütün sorumluluğu kendi üzerine alması gerektiğini ve niçin mali yükü taşıyanın "kendilerinin olduğunu", sorgulamaya başlamıştır. AB, dış sınırlarının yönetimi konusunda ortak politikaların olması gerekliliğinin farkına varmıştır. Dolayısıyla sınır gözetlemeleri ve kontrolleri için gerekli yasal mevzuatların yapılması, operasyonlarda görevli olacak personelin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca sınır koruma görevlilerin eğitimi belli standartlar haline getirilmesi gibi planlamalar yapılarak dış sınır yönetiminde ortak bir politika oluşturulmaya çalışılmıştır.[222]

Aralık 2001 yılında gerçekleşen Laeken Zirvesi ile Avrupa Konseyi'nin sınır temeline dayalı *"entegre sınır yönetimi"* ortaya çıkarılmıştır.[223] 2001 yılında AB Konseyince "Sınır Kontrolünde Avrupa Konsepti" adlı fizibilite raporunda bu kurum açıkça desteklenmektedir. 2002 Mayıs ayında Avrupa Komisyonu'nca yayınlanan

---

[220] Bülent Kısa, *Avrupa Birliği ve Avustralya Örnekleriyle Entegre Sınır Yönetimi ve Türk Sınır Yönetiminin Uygulanabilirliği,* (T.C. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2009, s.6

[221] Rıdvan Karluk, *AB ve Türkiye*, Beta Yayınları, İstanbul 2005, s.61'den aktaran Adem Kılıç, *a.g.e.*, s.27

[222] Bülent Kısa, *a.g.e.*, s.24

[223] Peter Hobbing, "Integrated Border Management at the EU Level" *Centre for European Policy Studies*, CEPS Working Document No:2, 27 August 2005, s.1.

"*üye ülkelerin Ortak Dış Sınırların Entegre Yönetimine Doğru Belge"*, adlı belgede *"Entegre Sınır Yönetim Kavramı"*nın kullanıldığı görülmektedir. Belgede ortak bir sınır yönetimi ile AB güvenliğini artırması vurgulanmaktadır.[224] Sınır kontrolü bakımından bilgi teknolojisinin kullanımı, sınır güvenliğini sağlama çabası ve AB üyesi devletler arasında kurumlar arası işbirliğinin oluşturulması AB'nin entegre sınır yönetiminin bileşeni haline gelmiştir.[225]

AB'ye göre entegre sınır yönetimi; ilk olarak polis, gümrük, bitki ve hayvan sağlığı gibi hizmetleri barındıran sınır yönetimi ile siyasi ve hukuki işbirliği içerisinde üye devletlerle daha yakın işbirliği kurmak anlamına gelmektedir.[226] Entegre sınır yönetimi *"kişilere, mallara ve hizmetlere açık fakat iyi kontrol edilen güvenliği ve ticaretin kolaylaştırılması ile ilgili tüm kurum ve kuruluşlar arasında oluşturulan, ulusal ve uluslararası eşgüdüm ve işbirliği içerisinde etkin, verimli ve bütüncül bir sınır yönetimi"*[227] olarak ifade edilmektedir. Entegre sınır yönetimi, ilk olarak; ticaret, ulaştırma, güvenlik sorunları ve sınır bölgelerinin kalkınma sorunuyla ilgili problemleri kapsamlı şekilde ele almaktadır. İkinci olarak; sınır kontrolü, ulaşım, sağlık ve veterinerlik hizmetleri gibi faaliyet alanı kurumlarla işbirliği yapılmasıdır. Üçüncü olarak; komşu ülkeler için ortak sınırları yönetme de işbirliği yapmak için güçlü teşviklerde bulunmaktır.[228]

Entegre sınır yönetimi, devletlerdeki sınır kontrol faaliyetlerinin modernizasyonu ve kurumlar arasında koordinasyonun sağlanmasının yanı sıra AB üye devletlerin sınırlarının kontrol edilmesi ve sınır güvenliğinin sağlanması konusunda işbirliğinin artırılmasıdır.[229] AB'nin Entegre sınır yönetimine geçişini hızlandıran faktörlere bakıldığında ilk olarak, birliğin yeni üye ülkelerin katılımıyla

---

[224] Bülent Kısa, *a.g.e.,* s.26
[225] Rey Koslowski, *Information Technology and Integrated Border Management,* Research Gate Publactions, January 2003, https://www.researchgate.net/publication/253361106_INFORMATION_TECHNOLOGY_AND_INTEGRATED_BORDER_MANAGEMENT, (03.04.2017), s.2
[226] Salih Turgay, *a.g.t.,* s.20
[227] Adem Kılıç, *a.g.t.,* s.29
[228] Peter Hobbing, *a.g.m.,* s.3
[229] Rey Koslowski, *a.g.m.,* s.2

genişlemesidir. İkinci olarak da, birliğe üye olan devletlerde sınır güvenliği sağlama sorumluluğunun üye devletlerce tek başına yüksek risk olarak görülmesidir. Sınır güvenliğinin yüksek risk olarak yasadışı göç ve sınır ötesi suçlar görülmektedir.[230]

Entegre sınır yönetiminin tarihsel süreçlerine bakıldığında 1999-2004 yılları arasında "tanımlama dönemi", 2005-2009 yılları arasında "oluşum dönemi", 2009-2014 yılları arasında ise "gelişim dönemi" olduğu görülmektedir.[231] Entegre sınır yönetimi dört kavram üzerine kurulmuştur. Birincisi, sınır sorunlarına karşı kapsamlı yaklaşım, ikincisi; yönetim altında idari bölünme, üçüncüsü; yönetim altında ulusal bölünme, dördüncüsü ise, mesleki becerilerdir.[232]

Entegre sınır yönetiminin oluşumu üç aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşama, "Tampere Zirvesi" ile gerçekleşmiş ve bu zirve ile "Dış Sınırlar Yönetim Planı" oluşturulmuştur. Entegre sınır yönetiminin hedefleri belirlenmiştir. İkinci aşama, "Lahey Programı"dır.[233] Lahey Programı'nın ortak amacı, üye ülkeler arasında ortak bir sığınma ve göç politikasının oluşturulmasıdır. Terörle mücadele, bilgi alışverişi, kamu hukuku ve adalet gibi alanlarda işbirliği yapılması program içeriğine dâhil edilmiştir.[234] Üçüncü aşama ise "Stockholm Programı"dır. Stockholm Programı'nda "Schengen Sınırlar Kodu" ve "Schengen Vize Kodu" gibi yasal mevzuatlar temel kılınmaktadır.[235]

"Tampere Zirvesi" ile entegre sınır yönetimi zirvenin sonuç bildirgesinde: "*en başından beri, Avrupa Bütünleşmesinin kökünü insan hakları temelli özgürlük, demokratik kurumlar ve hukukun üstünlüğüne dair vaatler oluşturmaktadır. Bu ortak değerler AB'de barışın korunması ve refahın geliştirilmesini artırmakla birlikte, Birliğin gelişmesine hizmet etmektedir*" [236] Yine "Tampere Zirvesi"nin sonuç

[230] Peter Hobbing, *a.g.m,* s.12-13
[231] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e.,* s.64
[232] Peter Hobbing, *a.g.m.,* s.3
[233] İbrahim Uğur Savaşeri, s.72-73
[234]Adem Kılıç, *a.g.t.,* s.38
[235] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.t.,* s.72-73
[236] Presidency Conclusion, European Council Meeting in Tampare, 15 and 16 October 1999, *http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm*(27.04.2019)

bildirgesinin üçüncü paragrafında da "*AB'nin yasadışı göçü durdurmak ve bunu gerçekleştiren Uluslararası Suç Örgütleriyle mücadele etmek için dış sınırların tutarlı bir biçimde kontrolü ihtiyacını dikkate alması gerektiği"*[237] vurgulanmaktadır.

Entegre sınır yönetiminin ikinci aşaması ise Lahey Programı'dır. Lahey programı ile birlik; işbirliği, koordinasyon, dayanışma ve sorumlulukların paylaşımı gibi konuların sağlamlaştırılması gerektiği ifade edilmektedir.[238] Lahey programında Avrupa Komisyonu; göç, iltica ve sınır yönetimi olmak üzere üç başlık altında ele alınması gereken konuları sınıflandırmıştır. Bu başlıklar altında devletler tarafından göç yönetiminin benimsenmesi ve mülteci korunma kapasitesinin artırılmasının yanı sıra sınır yönetiminin desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.[239] Sınır ötesi suçlara karşı üye ülkelerce güvenlik önlemlerinin alması, göç aşamalarının bütüncül olarak ele alınması ve dış sınırlarının korunması öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Bu çalışmalarla göç, sınır ve sığınmacılara ilişkin ortak politika oluşturulmaktadır.[240]

Lahey programı ile sığınmacılar için yeni beş yıllık hedefler düzenlenebilmesi için Avrupa Konseyi'nce beş yıllık bir program hazırlanmıştır. Bu programda; vatandaşlık ve temel haklar, göç sığınma, sivil yönetim, örgütlü suçlarla mücadele, polis işbirliği gibi konular belirlenmiştir. [241] Lahey programı, göç ve iltica politikalarının uygulayıcıları, komisyon ve üye devletler arasında güçlü ve etkili ilişkileri ön plana çıkarmaktadır. *"Göç ve iltica üzerine odaklanan program dört temel husus ile karşılanmaktadır. Birincisi genişleme ve Avrupa Komşuluk Politikasıyla ilişkilendirilen iç/dış göç ilişkisi, ikincisi küreselleşen terör ve organize suç sorunu,*

---

[237] Arif Köktaş ve Ömer Yılmaz, "Avrupa Birliği Entegre Sınır Yönetimi Modeli: Schengen Sözleşmesinden Stockholm Programına" *Polis Bilimleri Dergisi,* Cilt 12(2), 2010, 1-21, s.12

[238] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.t,* s.80

[239] Çiğdem H. Benam, Emergence of a "'Big Brother' in Europe: Border Control and Securitization of Migration", *Insight Turkey,* July-September 2011, Volume 13, Number 3, s.200

[240] N.Asli Şirin, "Çabalar Sonuç Verecek mi? Avrupa Brliği'nin Ortak Bir Göç ve Sığınma Politikası Oluşturma Girişimleri", Der: S. Gülfer Ihlamur Öner-N. Asli Şirin Öner, *Küreselleşme Çağında Göç, Kavramlar, Tartışmalar,* İletişim Yayınları, Kasım 2018, s.555

[241] Güler Ünlü, *Uluslararası Göç ve Göçmenliğin Değişen Koşulları İçinde "Mültecilik",* (T.C. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi) Muğla 2017, s.152

üçüncüsü sınır güvenliği açısından artan mali yükün paylaşılması ve dördüncüsü ise AB'nin toplumsal ve siyasi bütünleşmesi yönündeki beklentileridir".[242]

Üçüncü aşama ise "Stockholm Programı"dır. Stockholm programı, entegre sınır yönetimindeki eksikliklerinin giderilmeye çalışıldığı bir dönem oluşmuştur. Stockholm Programında, entegre sınır yönetiminin amacı, üye devletlere girişin kolaylaştırılması ve buna paralel olarak yasadışı göç ve sınır ötesi suçlara karşın yüksek düzeyli güvenlik önlemlerinin alınmaya devam edilmesidir. Buna göre Frontex'in güçlendirilmesi, "Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi"nin (*European Border Survellance System-EUROSER*) kurulması, Schengen'in tekrar değerlendirilmesi, giriş-çıkış sistemi ve kayıtlı yolcu programının kurulması, üçüncü ülkelerle işbirliğini kolaylaştıran vize antlaşmaları ile ilgili düzenlemelerin yapılmasıdır.[243] Stockholm programı, yasadışı göçle mücadelede etkili, sürdürülebilir ve AB'yi iyi yönetebilen göç sisteminin gerekliliğini vurgulamaktadır. Program, yasadışı yollarla AB üyesi devletlerde yaşayan üçüncü ülke vatandaşlarının kendi ülkelerine geri gönderilme koşullarını ele almaktadır.[244] Stockholm Programı, üye devletlerin topraklarına yasadışı yollarla giriş yapanları engellemeyi amaçlarken, diğer yandan yasadışı göç ve uluslararası suçlarla mücadele edilmesi gerektiğini de vurgulamaktadır.[245]

Entegre Sınır Yönetimi anlayışı ve etkisi, AB'nin iç sınırlarının Schengen Antlaşması ile kalkması sonucu daha da gelişmiştir.[246] Ancak entegre sınır yönetimi hem sınır hem de iç tedbirlerle ilgili olarak AB ve üye ülkeler düzeyinde ikili ilişkilerde bir ilerleme sağlamıştır. Schengen sisteminin ilk yıllarında var olan kuralların ve kaynakların tutarlı sınır yönetiminin sağlanmasında yetersiz kaldığı, dış sınırların güvenliğini sağlamasında ve ortak bir sınır politikasının oluşturulması beklentilerini sağladığı pek söylenemez.[247] Bu nedenle sınırlarda yer alan hemen

[242] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e.,* s.80
[243] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e.,* s.85
[244] Yeliz Yazan, *a.g.e.,* s.85
[245] Erhan Akgün, *a.g.e.,* s.104
[246] Salih Turgay, *a.g.e.,* s.20
[247] Peter Hobbing, *a.g.m.,* s.12

hemen herkesin çıkarlarını karşılayacak, dengelenmiş entegre sınır yönetimine ihtiyaç vardır.[248]

[248] Peter Hobbing, *a.g.m.*, s.23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE-YUNANİSTAN İLİŞKİLERİNDE GERİ KABUL ANLAŞMASI VE MÜLTECİ KRİZİ

3. TÜRKİYE-YUNANİSTAN VE AB ARASINDAKİ GERİ KABUL ANLAŞMALARI

3.1. Türkiye-Yunanistan Arasındaki Geri Kabul Anlaşması

1990'lı yıllarda Türk-Yunan İlişkilerinde Ege ve Kıbrıs sorunları hususunda gerilim yaşansa da 1999'dan itibaren karşılıklı görüşmeler, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri ve yürütülen ortak projeler vasıtasıyla barış politikaları izlenmeye başlanmıştır.[249] 1999 yılında her iki devlette yaşanan deprem felaketi "*sismik diplomasisi*"[250] olarak adlandırılan iki ülke arasında yoğun görüşmelere neden olmuştur. İki devlet arasındaki diplomatik görüşmeler neticesinde Pazarkule Gümrük Kapısı açılmıştır. Bu sınır kapısının açılışı her iki devlet arasında ekonomi ve turizm başta olmak üzere ikili ilişkileri olumlu etkilemiştir.[251]

15 Şubat 1999'da (Partiye Karkeren Kurdistan-Kürdistan İşçi Partisi- PKK) elebaşısı Abdullah Öcalan, Kenya'da Türk güvenlik güçlerince yakalanarak Türkiye'ye getirilmiştir. Öcalan'ın yakalanması, Yunanistan hükümetini hem ulusal hem de uluslararası alanda zor durumda bırakmıştır. Öcalan'ın Yunanistan üzerinden Kenya'ya gidererek burada Yunan Büyükelçiliğine sığınması, Yunanistan'ın PKK terör örgütünü desteklediği fikrini güçlendirmiştir. Bu durum karşısında Türkiye, Yunanistan'ın terörist devletler listesine alınmasına yönelik diplomatik çalışmalar

---

[249] Ali Dayıoğlu, "Yunanistan'la İlişkiler", Ed: Baskın Oran, *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Kadar Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt:3, 2001-2012*, İletişim Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2013, s.560

[250] Artur Adamczyk, Goran Ilki, Greek-Turkısh Relations, UE and Migration Problem, *http://www.ce.uw.edu.pl/pliki/pw/Adamczyk%20YPES%202016.pdf,* (03.04.2018), s189; Ayten Gündoğdu, "Identities in Question:Greek-Turkish Relations in a Period of Transformation?" *Meria Middle East Review of International Affairs,* No:1/2001, s.1

[251] Zeynep Kaşlı, *a.g.m.,* s.57

başlatmıştır. Türkiye'nin bu çabaları karşısında Yunanistan, Türkiye'ye gereken cevabın verileceğini ifade etmiştir.[252] Türkiye'nin amacı Yunanistan'ın terör örgütünü desteklediğini uluslararası kamuoyuna duyurarak Yunanistan'ı uluslararası alanda sıkıştırmak ya da terörle mücadele konusunda ikili antlaşma yaparak işbirliğine gitmektir. İki devlet arasındaki ilişkilerin iyileşmesi Türkiye'ye Yunanistan'la terörle mücadele kapsamında anlaşma yapmak seçeneği daha cazip gelmiştir.[253] Türkiye Dışişleri Bakanı İsmail Cem, Yunan mevkidaşı Yorgo Papendreou'ya bir mektup göndererek terörist örgütlerin varlığının Yunanistan tarafından fark edilmesini istemiştir.[254] Yunanistan ise Türkiye'nin göndermiş olduğu mektuba 25 Haziran 1999 tarihinde cevap vermiştir. Cevapta; işbirliğinin sadece terör alanında sınırlı kalmayıp; ekonomi, turizm, ticaret ve örgütlü suç ile uyuşturucu kaçakçılığı ve yasadışı göç alanında da olması önerilmiştir. Böylelikle Yunanistan, uluslararası alanda kendisini sıkıntıya sokmadan iki devlet arasındaki uzlaşıyı amaçlamıştır.[255]

1999 yılında Kosova krizi ile Güneydoğu Avrupa'nın parçalanma riski ortaya çıkmıştır.[256] Bu olay Avrupa içerisinde istikrarsız bir ortamın ortaya çıkmasına neden olmuş ve kaçak geçişler gibi sınır ötesi suçlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Türkiye ile Yunanistan sınırında yaşanan kaçak geçişler, her iki devlet açısından kaygılara neden olmuştur. Bunun sonucunda Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (Southeast European Cooperation Initiative-SECI), sınır ötesi suçlarla mücadeleye başlayarak "İstikrar Paktı" ile sınır işbirliği başlamıştır. Bu işbirliği ile sınırlarda yaşanan yasadışı göç ve uyuşturucu kaçaklığı ile mücadele etmeyi amaçlanmıştır.[257]

---

[252]AA Basın Bülteni, *Türkiye, Yunanistan'ı Terörü Destekleyen Ülkeler Listesine Aldırmak İstiyor Ama Umarım Dünya Topluluğunda Gerekli Cevabı Alacaktır* Taşkent, 02 Mart 1999, sayı, AA0599; Bora Ünay, "Türk Yunan İlişkilerinde Temel Sorunlar ve 1999 Sonrası Yumuşama Dönemi, (T.C. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2007, s.346

[253] Ali Dayıoğlu, *a.g.e.*, s.562

[254] Ahmet İçduygu, *a.g.m.*, s.307

[255] Melek Fırat, "Soğuk Savaş Sonrası Yunanistan Dış Politikasının Yeniden Biçimlenmiş Şekli" Der. Mustafa Türkeş ve İlhan Uzgel, *Türkiye'nin Komşuları*, Ankara, İmge Yayınevi, I. Baskı, Şubat, 2002, s.275

[256] Ali Dayıoğlu, *a.g.e.*, s. 561.

[257] Ahmet İçduygu, "Transborder Crime …." s.307

Türkiye-Yunanistan sınırları, kaçak geçişlerde göçmenler tarafından tercih edilen güzergâhtan biridir. Bu nedenle Yunanistan'ın Türkiye ile birlikte sınır ötesi suçlar ve insan kaçakçılığıyla mücadele konusunda işbirliği içerisinde olması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca dönemin Yunanistan Ankara Büyükelçisi olan Ioannis Karantis, Yunanistan'a giren yasadışı göçmenler için tedbirlerin alınması gerektiğini ve bu nedenle de her iki devlet arasında işbirliğine gidilmesini ifade etmiştir.[258] Böylece 30 Haziran 1999'da New York'ta ekonomi, ticaret, turizm, çevre, kültür, yasadışı göç, sınır ötesi suçlar, uyuşturucu ve organize suçlar gibi konularda iki devle arasında müzakerelerde bulunulma kararı alınmıştır.[259] Bu konular hakkında anlaşma şartlarının oluşturulması ve çalışmaların Temmuz 1999'dan itibaren başlanılmasına karar verilmiştir. [260] Görüşmelerin ilki 24-27 Temmuz 1999'da Ankara'da ve 29-30 Temmuz 1999'da Atina'da gerçekleştirilmiş olup; ikinci görüşmeleri ise 09-10 Eylül 1999'da Atina ve 12-13 Eylül 1999 tarihlerinde Ankara'da yapılmıştır. Üçüncü görüşmeler de Kasım 1999'da Ankara ve Atina'da yapılmıştır.[261]

Yorgo Papanderau'nun 2001 yılı Ekim ayındaki Türkiye ziyaretinde terörle mücadele konusunda diyaloglara başlanmış ve 07 Kasım 2001'de iki devlet arasında eğitim, spor ve çevre konusunda üç protokol imzalanmıştır.[262] Türkiye ile Yunanistan arasında 2001 yılında Türkiye İçişleri Bakanlığı ile Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı arasında imzalanan Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Yasadışı Göç ile Mücadelede İşbirliği Anlaşmasının 8. maddesinin uygulanmasına dair protokol imzalanmış olup;[263] protokol, 24 Nisan 2002 tarihinde Resmi Gazetede

[258] Bora Ünay, *a.g.e.*, s.374-375
[259] Ahmet İçduygu, *a.g.m.*, s.308
[260]Ali Dayıoğlu, *a.g.e.*, s.562
[261] Bora Ünay, *a.g.e.*, s.392
[262]Ali Dayıoğlu, *a.g.e.*, s.563
[263] Türkiye Cumhuriyeti İle Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı İle Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı Suç İle Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Ve Yasadışı Göç İle Mücadelede İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, *https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc085/kanuntbmmc085/kanuntbmmc08504654.pdf*05.11.2017

yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşma Türkiye ile Yunanistan arasındaki Geri Kabul Anlaşması olarak bilinmektedir.

Yunanistan'ın kendi doğu sınırlarını etkin bir şekilde yönetme adına 2002 protokolü önem arz etmektedir.[264] Bu protokol "*terör eylemleri ve bireyler veya gruplar tarafından işlenen suçlar, yasadışı yollarla yetiştirme ve üretim, ticaret, ulaştırma ve narkotik ilaçların kötüye kullanımı, psikotrop maddeler ve bunların üretiminde kullanılan kimyasallar; insan kaçakçılığı gibi diğer organize suçlar, biyolojik, kimyasal ve radyoaktif silahlar ve mühimmat, patlayıcıları nükleer ve radyoaktif maddeler ve zehirli madde dâhil olmak üzere silah kaçakçılığı pasaport, vize ve diğer resmi evrakta sahtecilik; sınır ötesi suçlar ve suçlular; yasadışı göç, kültürel ve tarihsel sanat eserlerinin yasadışı ticareti, kara para aklama"*[265] gibi alanlarda mücadele etmeyi ve işbirliği yapmayı öngörmektedir. Protokol, Yunanistan Kamu Düzeni Bakanlığı ve Türkiye İçişleri Bakanlığı arasında Yunanistan veya Türkiye topraklarına yasadışı yollarla giren göçmenlerin geri gönderilmelerine ilişkin devlet arasındaki işbirliğini kapsamaktadır.[266]

"Geri Kabul" protokolünde yetkililer, tarafın giriş yapılan devletten çıkış pulu, talep edilen tarafın pasaportu üzerindeki giriş pulu ve parmak izi gibi ön şart belgeleri istemektedir. Bu belge, Yunanistan'a düzenli olarak giriş yapan üçüncü ülke vatandaşlarının geri kabulünü kapsamakta ancak hiçbir seyahat belgesi olmayan ve kaçak yakalanan üçüncü ülke vatandaşlarına da uygulanmaktadır.[267] Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleşen geri kabul sürecinde geri kabul talebinin yazılı olarak

[264] Martin Baldwin-Edwars, "Migration Between Greece and Turkey: from the 'Exchange of Populations' to the non-recognition of borders", *Journal for Labour and Social Affair in Eastern Europe, Vol:9 No:3,* https://www.jstor.org/stable/43293176?seq=1#page_scan_tab_contents, (03.04.2018), s.120
[265] Ahmet İçduygu, *a.g.m.*, s.308-309
[266] Ahmet İçduygu, *a.g.m.*, s.308
[267] Maria Gregou, "Drawing the Geographic Boundaries of Expulsion and Readmission in Greece: The Dynamics of Elusive Process", *European Journal of Migration and Law (16),*.505-553, s.525

sunulması gerekmektedir. Talep yazısına 75 gün içerisinde cevap verilmesi gerekmektedir.[268]

Türkiye; İran, Irak, Suriye ve Gürcistan'dan Yunanistan'a gelen göçmenler için Türkiye ile imzalanan bir "Geri Kabul Anlaşması" çerçevesinde ülkelerine geri dönebilmekte veya altı aylık bir gözaltı dönemine tabi kalabilmektedir. Serbest bırakılmayı bekleyenlerin çoğu da Atina'da iltica talebinde bulunmayı tercih etmekte veya başka bir Avrupa ülkesine gitmeye çalışmaktadır.[269]

Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan protokoldeki eksiklikler büyük endişeye neden olmaktadır. Yunan ve Türk makamları arasında bilgi alışverişinin olmaması, koordinasyon eksikliği gibi nedenler iki devlet arasında karşılıklı suçlamalar ortaya çıkmaktadır.[270] Yunanistan, Türk tarafının geleneksel sınır kontrolü uygulamalarıyla sınırlarını korumada gerekli hassasiyetin gösterilmediği yönünde suçlamalarda bulunmaktadır.

AB Başmüzakareci Egemen Bağış, Yunan Kathimerini gazetesinde yapmış olduğu açıklamada Yunanistan'ın protokolün niteliklerini, tam olarak yerine getirmediğini ve bu nedenle de her iki devlet arasında sıkıntıların olduğunu dile getirmiştir. [271] Yunanistan; Türkiye'nin sınırlarını kontrol etmek, bölgelerindeki göçmenlerin kaçak geçişlerini engellemek ve onlara gerekli yardımları sağlamak için Türkiye'nin AB göç politikası içerisinde yer alması gereken önemli bir aktör olduğunu dile getirmektedir.[272]

Her ne kadar Yunanistan ile Türkiye arasında 2001 yılında ikili anlaşma imzalansa da düzensiz geçişlerin devam edilmesi ve önüne geçilememesi nedeniyle

---

[268] House of Common, *Implications for Justice and Home Affairs Area of Accession of Turkey to The European Union,* The Stationary Office, London 2011, s.27'den aktaran Maria Gregou, *a.g.m.,* s.525
[269] Paul Mc Donough- Evangelia (Lilian) Tsourdi, The "Other" Greek Crisis: Asylum and EU Solidarity, *Refugee Survey Quarterly,* Vol: 31, No: 44, 67-100, https://academic.oup.com/rsq/article-abstract/31/4/67/1572620?redirectedFrom=fulltext(27.04.2017), s.85
[270] Maria Gregou, *a.g.m.,* s.532
[271] Ali Dayıoğlu, a.g.e, s.590
[272]Artur Adamczyk-Goran Ilik, *a.g.m.,* s.194

anlaşma, Yunanlı akademisyenlerce ölüm mektubu olarak nitelendirilmiştir.[273] Türkiye ile Yunanistan arasındaki mülteci değişimleri Türkiye'ye mali yük getirmektedir. Türkiye ise yüklenmiş olduğu bu mali yükün AB ile Yunanistan arasında da paylaşılması gerektiğini dile getirse de AB ile Yunanistan tarafından bu talep görmezden gelinmektedir.[274]

3.2.Türkiye ile Avrupa Birliği Arasındaki Geri Kabul Anlaşması

Sınır kontrollerine ek olarak ikili anlaşmalar ve güvenli üçüncü ülke gibi yöntemler, sınır kontrollerinin dışsallaştırılmasına neden olmaktadır. Bu dışsallaştırılmanın amacı birliğin ve birlikteki ortakların sınırlarının dışında kalan kontrol noktasını değiştirmek ve *"uzaktan kumanda"* mantığıyla kendi sınır koruma politikasını ortaya koymaktır.[275] Böylelikle Avrupa ülkelerindeki sığınmacı ve göçmenlerin *"güvenli üçüncü bir ülkeye"* geri göndermelerine olanak sağlayan ve sistemin önemli bir aracı olan *"geri kabul anlaşmaları"* ortaya çıkacaktır.[276]

Geri kabul politikası yasadışı göçle mücadele etmek, yasadışı yollarla ülke sınırlarına giren yabancıların geri gönderilmesine ilişkindir. Geri kabul politikasını uygulama aracı olan geri kabul anlaşmaları ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Örneğin Türkiye ile Kazakistan arasındaki geri kabul anlaşması sadece yasadışı göçle mücadele amacıyla imzalanmıştır.[277] İtalya, Danimarka, Almanya, Belçika, Rusya ve İsviçre tarafından geri kabul anlaşması düzensiz göçmenlerle mücadele etmek ve göçmenleri sınır dışı etmek amacıyla imzalanmıştır.[278] Geri kabul anlaşmaları, kaynak ülke, transit ülke ve hem kaynak hem de transit ülke gibi ülkelerin özelliklerine göre imzalanmaktadır. Göçe kaynaklık eden ülkelere bakıldığında Sri Lanka, Çin, Pakistan

---

[273] Maria Gregou, "Contiditionaly, migration control and bilateral disputes:The view the Greek-Turkish borders in the Aegean", *Mediterranean Politics*, 2017, https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13629395.2017.1380117 s.2
[274] Ali Dayıoğlu, *a.g.e.*, s.590
[275] Çiğdem H. Benam, *a.g.m.*, s.198
[276] Gös.yer
[277] Nuray Ekşi, *Türkiye Avrupa Birliği Geri Kabul Antlaşması"* Beta Yayınları, 1. Baskı, Mart 2016, İstanbul, s.6
[278] Nils Coleman, "European Readmission Policy Third Country Interest and Refugee Rights", *Mortınus Nijhoff Publishers*, The Netherland, s.14

olurken transit ülke olarak Hong Kong ve Makao gibi ülkeler olmaktadır. Hem kaynak hem de transit ülkeler de ise Türkiye, Rusya, Ukrayna, Arnavutluk, Cezayir ve Fas başta gelmektedir.[279]

Geri kabul anlaşması düzensiz göçte bulunan yabancıların ya kendi ülkelerine ya da geçmiş oldukları transit ülkeye geri gönderilmesini içeren kuralların yer aldığı anlaşmadır.[280] Geri Kabul, *" başka bir devlete yasadışı giriş yaptığı veya söz konusu devlette yasadışı şekilde bulunduğu tespit edilen bir kişinin (kendi vatandaşı olan, üçüncü bir ülkenin vatandaşı olan veya vatansız kişiler) bir devlet tarafından geri kabul edilmesi",*[281] AB açısından ise geri kabul anlaşması *" AB ve/veya üye devlet ile bir üçüncü ülke arasında karşılıklılık esasına göre, hızlı ve etkin bir şekilde tanımlama ile AB üye ülkelerine giriş, o ülkelerde kalış veya ikamet etme koşullarını tam olarak karşılamayan kişilerin emniyetli ve düzenli bir şekilde geri gönderilmesini temin etmek ve nakillerini kolaylaştırmak maksadıyla işbirliği ruhu içerisinde imzalanan anlaşmalardır".* [282] Geri kabul anlaşmaları *"düzensiz göçmenlerin antlaşmada belirlenen usul ve esaslara göre bir akit devletten diğerine gönderilmesini sağlamak amacıyla yapılan antlaşmalardır"*[283] Geri kabul anlaşması *"gönderen devlet kendi toprakları üzerindeki doğrudan göç baskısını bertaraf etmeyi amaçlamaktadır ve üçüncü ülke vatandaşlarını iyi komşuluğun bir prensibi şeklinde yorumlayarak açık kazanç sağlama çabasına girmektedir"*[284].

Geri kabul anlaşmaları, AB tarafından üçüncü dünya ülkelerinde uluslararası koruma isteyen göçmenleri gönderme yöntemlerinden biri olarak görülmektedir. 1999'da Amsterdam Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte geri kabul anlaşmaları, AB'deki düzensiz göçmenleri AB üyesi olmayan ülkelere geri

[279] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.4
[280] IOM Düzensiz Göç ve Kadın Ticareti: Türkiye Örneği, İstanbul, s.152'den aktaran Bora Köprü, *a.g.e.,* s.16
[281] Ogün Özgür, *a.g.e.,* s. 22; *Asylum and Migration Glassary, 2.0*, European Migration Network Publications Office of the European Union, Luxemburg, 2012, s. 157
[282] Ogün Özgür, a.g.t., s.22
[283] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.3
[284] Nils Coleman, *a.g.m.,* s.41-46; Yeliz Yazan, *a.g.t,* s.128

göndermeyi amaçlamaktadır.[285] Geri kabul anlaşmalarıyla *"uluslararası koruma başvuru usulüne ilişkin prosedürden hariç tutularak, anlaşma kapsamında yer alan kişilerin koruma başvurusu yapmasına izin verilmemekte; bu yol adeta uluslararası koruma başvurularının engellenmesi amacıyla uygulanmaktadır"*[286]

AB'nin, Amsterdam Antlaşması'na kadar geri kabul anlaşmasını imzalama yetkisi söz konusu değildir. Ancak bu dönemde yapılan ikili anlaşmalar geri kabul olarak adlandırılmasa da içerik olarak geri kabulün unsurlarını oluşturmaktadır. Fakat Amsterdam Antlaşması'nın imzalanmasıyla Birlik, üçüncü ülkelerle geri kabul anlaşmasını imzalanması çalışmalarına başlanmıştır.[287] 1999 Amsterdam Antlaşması, AB'ye geri kabul anlaşmalarını müzakere edebilme ve sonuçlandırma yetkisini vermiş ve Birlik, bu yetkiyi üye devletlerle paylaşmıştır. Birlik geri kabul anlaşmasını toplumsal kaynaşma aracı olarak kullanmaya çalışsa da çoğu devlet geri kabul anlaşmalarını kabul etmemiştir. Bunun üzerine AB, ekonomik ve siyasi ayrıcalıklar ortaya koyarak süreci avantajlı duruma getirmeye çalışmıştır.[288] Amsterdam Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte hükümetler arası işbirliği yerine AB kurumlarınca oluşturulan işbirliği antlaşmaları gerçekleştirilmiştir. AB, sınırları içerisinde yer alan göçmenlerin sınırlarının içerisine girişinin engellenmesi ve bunların sınırdan çıkışının yapılması için birlik üyesi devletlerle işbirliği içerisine girmeyi yeterli görülmemiştir. Bunun yerine göçe kaynaklık eden ülkeler ile hedef ülkeler ve transit ülkeler arasında işbirliği yapılması gerekli görülmektedir.[289]

AB Komisyonu; 2000 yılında Rusya, Fas, Pakistan, Sri-Lanka ile 2001 yılında Hong-Kong, Makao ile 2002 yılında Türkiye, Cezayir, Çin, Arnavutluk ile

---

[285] Ahmet İçduygu, "Irregular Migration Corridor Between the EU and Turkey: Is it Possible to Block It with a Readmission Agreement", *European University Institute,* http://cadmus.eui.eu/handle/1814/17844 02.05.2018, s.10

[286] Esen Aydın, "Avrupa Birliği Mevzuatında Güvenli Üçüncü Ülke Kavramı ve Türkiye-AB Geri Kabul Yansımaları", *Public and Private International Law Bulletin, 38(1)*: 11-40, http://ppil.istanbul.edu.tr/tr_ (23.10.2018), s.22

[287] Steve Peers, "Irregular Immigration and EU External Relations", *Irregular Migration and Human Rights; Theeoritical, European and International Perspective* (Ed) Barabara Bogusız, Ryszard Cholewinski-Adam Cygan -Erike Szysczok, Martins Nijhoff Publishers, Boston 2004, s.193-209'den aktaran Yeliz Yazan, a.g.t, s.125

[288] Nils Coleman, *a.g.m.,* s.16-19; Yeliz Yazan, *a.g.e.,* s.125

[289] Nuray Ekşi, *a.g.e.*, s.11-12

müzakerelere başlamıştır. AB Konseyi ile komisyon görüşmelere başlamış ve vize kolaylığı, göçmen kotalarının artırılması gibi tavizler verilerek daha hızlı sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak vize serbestîsi yani vize kolaylığının sağlanması geri kabul antlaşmalarının imzalanmasını kolaylaştırsa da birlik üyesi bazı üye devletler tarafından vize serbestisi politikasına karşı çıkılmıştır. 2004 yılında AB Komisyonu, AB Konseyi'ne vize kolaylığı için müzakere etme yetkisi vermiştir. Komisyon; Arnavutluk, Azerbaycan, Yeni Burma, Ermenistan, Rusya, Sri Lanka, Pakistan, Karadağ, Gürcistan, Makao, Bosna Hersek, Sırbistan, Ukrayna ile geri kabul anlaşması imzalamıştır.[290].

Birçok uzmana göre Avrupa'ya 1990'dan itibaren 500.000 düzensiz göçmen gelmiştir. Bu göç edenlerin bir kısmı Avrupa'ya sınır olmayan bölge ülkelerinden gelirken bir kısmı da Avrupa'nın kendi sınırları içerisindeki ülkelerden gelmektedir. Avrupa'ya gelen düzensiz göçmenlerin geçiş güzergâhı olan Türkiye, Avrupa bakımından transit ülke konumda olmakta ve katılım müzakerelerine de konu olmaktadır.[291] Avrupalı siyasetçiler, geri kabul anlaşması ile mültecilerin Türkiye sınırları içerisinde kalmasını sağlayarak AB'yi mülteci akımından korumayı amaçlamaktadır.[292] Türkiye ile AB arasındaki geri kabul anlaşmasının yapılması fikri Adalet ve İçişleri Komisyonu tarafından gündeme getirilmiştir. Çünkü Türkiye kaçak geçişlerin kaynağı olduğu için AB açısından önem arz etmektedir.[293] Geri kabul anlaşmaları özellikle AB üyesi devletlerle AB'ye yönelik düzensiz göçe kaynak ya da Türkiye gibi köprü konumu olan AB üyesi olmayan devletler taraf olacak şekilde imzalanmaktadır. Bu anlaşmalar, muhatap devletler kendi topraklarından geçerek AB'ye ulaşan üçüncü ülke vatandaşı ve düzensiz göçmenleri *"geri kabul etme"* yükümlülüğü üstlenmektedir. [294]

---

[290]Yeliz Yazan, *a.g.e.,* s.131

[291] Ahmet İçduygu, *a.g.m.,* European University Institute, http://cadmus.eui.eu/handle/1814/17844 02.05.2018, s.1

[292]Artur Adamzcyk-Goran Ilik, *a.g.m,* s.199

[293] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.36

[294] Mehmet Uğur Ekinci, "Türkiye Geri Kabul Anlaşması ve Vize Diyaloğu", *SETA Yayınları* I. Baskı, 2016 http://file.setav.org/Files/Pdf/20160521180027_turkiye-ab-geri-kabul-anlasmasi-ve-vize-diyalogu-pdf.pdf, (08.04.2017), s. 24

Türkiye ile AB arasındaki Geri Kabul Anlaşması, AB Konseyi'nin Türk vatandaşlarına AB ülkelerinde vizesiz seyahat etme sürecinin başlatılması için Komisyona verdiği yetki ile başlamaktadır. Daha sonra Türkiye ile AB arasında karşılıklı görüşmeler yapılarak Geri kabul anlaşması görüşmeleri başlatılmaktadır.[295] Konsey, 2002 yılında Türkiye ile geri kabul anlaşmalarının görüşmeleri yetkisini AB'ye vermiştir. Taslak, Mart 2003'te gönderilmiş ve Türkiye Mart 2004'te geri kabul anlaşmalarının müzakerelerine başlamıştır.[296] Ancak hükümet vize muafiyetinin AB üyeliğinde daha başarılı olacağını varsayarak riskli olan Geri Kabul Antlaşmasını kabul etmiştir.[297]

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında yapılan geri kabul anlaşması ile ilgili görüşmelerin ilki 27 Mayıs 2005 tarihinde, ikinci görüşme ise 28 Mart 2006 tarihinde Brüksel'de yapılmıştır.[298] Görüşmelerde Türk yetkililer, ülkenin tampon bölge haline geleceği endişesini dile getirmiş ve Türkiye'nin istenmeyen bir göçmen kitlesiyle baş başa kalacağını Komisyon'a bildirmiştir.[299] Üçüncü görüşme ise 30 Haziran 2006 tarihinde Ankara'da gerçekleşmiştir.[300] Dördüncü görüşme 07 -08 Aralık 2006 tarihinde yapılmıştır.[301] Üyelik ihtimallerinin azalması, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Gümrük Birliği'ne girmek istememesi, Almanya, Fransa ve Avusturya'nın *"ayrıcalıklı ortak"* önerileriyle Türkiye ile AB arasındaki katılım müzakereleri çıkmaza sokulmuş ve Aralık 2006 yılında müzakereler kesintiye uğramıştır. Vize serbestisi teşvikiyle görüşmeler 2009 Aralık ayında yeniden başlamıştır.[302] Beşince görüşme ise 19 Şubat 2010 tarihinde Ankara'da, altıncı görüşme ise 19 Mart 2010 tarihinde, yedinci görüşme ise 17 Mayıs 2010 tarihinde

---

[295] Halit Burç Aka, Nergiz Özkural, "Turkey and the European Union: A Review of Turkey's Readmission Agreement" *The European Legacy*, Vol. 20, No. 3, 255–272, 2015, https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10848770.2015.1004908, (02.05.2018), s.255
[296] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.37
[297] Halit Burç Aka, Nergiz Özkural, *a.g,m.,* s.256
[298] Erhan Akgün, *a.g.e.,* s.148-149
[299] Maria Gregou, "Drawing the Geographic Boundaries of Expulsion and Readmission in Greece,...." s.527-529
[300] Erhan Akgün, *a.g.t.,* s.148-149
[301] Alexander Burgin, "European Comission Agency, Meets Ankara's Agenda: Why Turkey Ready for Readmission Agreements" *Journal of European Public Policy* s. 888-889'den aktaranNuray Ekşi, *a.g.e.,* s.37
[302]Maria Gregou, *a.g.m.,* s.527-529

yapılmıştır.[303] Görüşmelerde, kişilerin kimlik tespiti ve mülakatlarda Türkiye'nin dış temsilcilikleriyle irtibat kurulması, geri kabulün uygun hava yoluyla gerçekleştirilmesi AB'nin Türkiye dışındaki diğer üçüncü ülkelerle antlaşması durumunda bu kişilerin doğrudan bu ülkelere gönderilmesi ve yolcuların masraflarının kaynak ülkelerce karşılanması gibi hususlar belirtilmektedir.[304] Türkiye, yapılan bu görüşmelerle tam üyelik elde etme ve vize serbestisinden yararlanmayı amaçlanmaktadır.[305]

25 Şubat 2011 yılında Adalet ve İçişleri Konseyi tarafından Türkiye ile bir taslak anlaşma üzerinden üyelik müzakereleri yapılmaya çalışılmıştır. Ancak, bunun siyasi bir anlaşma olması ve bu anlaşmayla da Türkiye ile işbirliğini güçlendirme çağrısı yapılmasına rağmen bu durum Türkiye'yi pek memnun etmemiştir. Çünkü bu durum, Türk vatandaşlarının Avrupa Birliği sınırları içerisinde vizesiz seyahat etme beklentilerini karşılamamaktadır. [306] Türkiye ile AB arasında 14 Haziran 2011 tarihinde teknik müzakerelerde uzlaşı sağlanmış ve 21 Haziran 2012'de ise anlaşmanın imzalanması hususunda uzlaşıya varılmıştır. [307] Böylelikle Avrupa Komisyonu, Türkiye'nin üyelik yolundaki gelişimi konusunda olumlu önerilerde bulunarak müzakerelerin başlatılması konusunda olumlu karar almıştır.[308]

Geri kabul anlaşması 16 Aralık 2013 tarihinde AB İçişleri Komiseri Cecillia Malmström ve Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu tarafından imzalanmıştır. Davutoğlu *"önümüzde üç aşama var, birincisi bugünden başlayacak olan psikolojik devrim aşamasıdır. Algılar değişecek, vize serbestisi ile Türkiye ve AB halkları arasında iletişim başlayacak. İkinci aşamada önümüzdeki 3-3,5 yıl boyunca kurumlar arasındaki çalışmalar hazırlanacak ve kapasitemiz artacak. En önemli ise uzun vadede*

[303] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.39
[304] Erhan Akgün, a.g.t, s.149
[305] Ahmet İçduygu, "The Irreguler Migration Corridor between the EU and Turkye,…", s.10
[306]Gös. yer
[307] Halit Burç Aka, Nergiz Özkural, *a.g.m.,* s.263
[308] Maria Gregou, *a.g.m.,* s.527

Türkiye ve Avrupa halkları yoğun bir etkileşim içine girecekler" [309] ifadesinde bulunmuştur.

Türkiye ile AB arasındaki geri kabul antlaşmasında, geri kabul için talepte bulunan devlete yasadışı yollarla giriş yaparken yakalanan üçüncü ülke vatandaşları veya vatansız kişiler, geri kabul talebinde bulunulan devlete iade edilmektedir.[310] Türkiye'nin imzalamış olduğu antlaşma; yasadışı yollarla AB ülkelerine giden veya yasal süresi geçmiş olan Türk vatandaşları, vatansız veya üçüncü ülke vatandaşları ve Türkiye üzerinden Schengen Bölgesine geçiş yapan üçüncü ülke vatandaşları üç yıl sonra geçerli olacak şekilde Türkiye'ye geri gönderilecektir.[311]

Anlaşmada Türkiye'nin kendi vatandaşlarını kabul etme yükümlülüğü ise bir Türk vatandaşının AB üyesi bir devlete yasalara aykırı bir şekilde girmesi veya ikamet etmesi halinde yasalara uygun giriş yapmadığı veya yasalara uygun ülkeye giriş yaptığı halde ikamet için yasal süreyi geçirmesi halinde geri gönderilebilecektir. Bu durum Türkiye topraklarında bulunan herhangi bir AB üyesi devletin vatandaşı içinde geçerlidir.[312] Türkiye, geri kabul anlaşmasında AB vatandaşlarını herhangi bir sürede talep etme zorunluluğu yoktur. Anlaşmada geri kabul talebi için herhangi bir zaman belirtilmemiştir. Ancak üçüncü ülke vatandaşlarının geri kabul talepleri için bu durum söz konusu değildir ve bu vatandaşlar için üç ay ile altı ay arasında değişen bir süre öngörülmektedir.[313] *"Geri kabul talebi altı ay içinde yapılması gerekir. Altı aylık bir süre, geri kabulü talep eden devletin topraklarına girmek, o topraklarda bulunmak veya oturmak için yürürlükte olan koşulları artık yerine getirmediği bilgisi elde edilmesinden itibaren işlemeye başlamaktadır".* [314] Gerekli şartları yerine getirmeyenlerin tespiti halinde tespit tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye'ye geri

[309] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.e,* s.148-149
[310] Fatma Zeynep Hacıoğlu, Geri Kabul Antlaşması, Genç Hukuk Okumaları, *http://genchukukcular.org/pdfs/birikimler5.pdf, (*15.04.2018), s.411-412
[311] İbrahim Uğur Savaşeri, *a.g.t.,* s.149
[312] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.82
[313] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.83
[314] Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma, Resmî Gazete,*http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf,* (14.05.2018)

gönderilmesi için başvuruda bulunması gerekmektedir. Ancak bu zaman sınıflandırılması içinde herhangi bir hukuki veya fiili bir engel ortaya çıkarsa talep eden devletin isteği üzerine var olan engeller ortadan kalkıncaya kadar süre uzatımına gidilebilir.[315]

Anlaşmanın birinci ekinde talepte bulunulan devlet Türkiye ise geri kabulün gerçekleşmesi için kanıtlanması için; her türlü vatandaşlığı gösteren resmi evrak, her türlü kimlik kartı, askerlik belgesi, gemi adamı kayıt defteri, kaptan hizmet kartı, talepte bulunulan lesepase, her türlü pasaport ve kimlik kartı [316] gibi evraklar gereklidir. Türkiye üzerinden geldiği tespit edilen kişiler antlaşmanın 3. maddesine göre; *"Türkiye, Talep eden devletin ülkesine girme, ülkesinde bulunma ve ikamet etmeye ilişkin yürürlükte olan koşulları sağlamayan (düzensiz yolları kullanan) veya artık bu koşulların tümünü sağlamayan tüm kişileri 9.madde uyarınca Türkiye vatandaşı olduğunu kanıtlaması şartıyla söz konusu Üye Devlet tarafından bu antlaşmada öngörülen işlemler dışında başka herhangi bir işlemin yerine getirilmesine gerek kalmaksızın geri kabul eder"*.[317] Ayrıca yasadışı giriş yapılmış ülkede reşit olmayan çocukların ve ana ve babalarının ikamet izinleri olmaması durumunda vatandaşlığına bakılmaksızın geri kabul edilmektedir. [318]

Uyruğu kesin olmayan vatandaşlar içinse *"antlaşmanın birinci ekinde listelenen belgelerden herhangi birinin fotokopileri, sürücü belgeleri ve fotokopileri, doğum belgeleri veya fotokopileri, şirket kimlik kartları veya fotokopileri, tanıkların yazılı olarak verdiği ifadeler, ilgili kişi tarafından yapılan açıklamaların ve resmi bir sınav sonucu da dâhil olmak üzere söz konusu kişi tarafından konuşulan dilin yazılı beyanı, pasaport yenilerken yetkili makamlarca verilen resmi belgeler dâhil olmak*

---

[315] Nuray Ekşi, *a.g.e.* ,s.76-77

[316] Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf*, (14.05.2018)

[317] Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf*, (14.05.2018)

[318] Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf*, (14.05.2018)

üzere, ilgili kişinin uyruğunu belirlemeye yardım edebilecek herhangi bir belge, ek 1'de listelenen belgelerin geçerlilik süresi dolmuş olanları, resmi yetkililer tarafından temin edilmiş olan ve diğer tarafın resmi yetkililerinin de teyit ettiği kesin bilgiler"[319] olmalıdır. Bu belgelerden herhangi biri ispatlanamadığı takdirde kişinin Türkiye'ye geri gönderilmesi yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır.

Düzensiz göçe tabi olan göçmenin, düzensiz göçmen olup olmadığını Türkiye'deki hukuk kurallarına göre değil AB hukuk kurallarına göre belirlenmektedir. Üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansızların *"Türkiye topraklarından bir üye devletin topraklarına doğrudan giriş için Türkiye tarafından düzenlenmiş geçerli bir vizeye, ikametgâh iznine veya Türkiye topraklarına katıldıktan sonra üye devletlerin ülkesine yasadışı veya doğrudan giriş yapmış olması gerekir"*. [320] Üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin Türkiye tarafından kabul edilmesi için göçmenlerin geçerli bir vizeye sahip olması, Türkiye tarafından verilmiş olan ikametgâh tezkeresine sahip olması gerekmektedir. Ayrıca göçmenlerin, Türkiye topraklarında belli bir süre kalmış veya Türkiye'yi transit geçmiş olması gereklidir. Eğer yukarıda yazılı şartlar göçmen tarafından sağlanıyorsa göçmen, Türkiye tarafından geri kabul edilebilmektedir.[321]

Üçüncü ülke vatandaşlarının ve vatansız kişilerin Türkiye tarafından geri kabulünün reddedileceği haller ise şunlardır: Madde 4-2'ye göre, *"Üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız kişi sadece Türkiye'nin bir uluslararası havalimanın aktarma sahasından geçmiş ise; veya Talep Eden Üye Devlet, üçüncü ülke vatandaşına veya vatansız kişiye, kişi kendi topraklarına girmeden önce veya girdikten sonra Talep Eden Üye Devlet topraklarına giriş için kullanılan bir vize veya ikamet izni düzenlenmiş ise ve söz konusu kişi, Türkiye tarafından düzenlenmiş daha uzun geçerlilik süresine haiz bir vizeye veya ikamet iznine sahip değilse veya Üçüncü ülke vatandaşı veya vatansız*

[319] Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf,* (14.05.2018)
[320] Nuray Ekşi, *a.g.e.*, s.88
[321] Fatma Zeynep Hacıoğlu, *a.g.m.*, s. 412

kişi, talep eden üye devletin ülkesine vizesiz giriş imkânına sahip ise"…" başka bir sebeple geri kabul talebinin reddedilmesi mümkün değildir. Hatta talepte bulunulan devlet, kendi mevzuatını gerekçe göstererek geri kabul talebini reddetmeyeceği gibi kamu düzeni ve kamu güvenliğini gerekçe göstererek de geri kabul talebini reddetmeyecektir".[322]

Antlaşmada üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansızların geri kabul koşullarının kanıtı ise *"talepte bulunulan ülke tarafından verilen vize veya ikamet izni, ilgili kişinin tahrif edilmiş bir seyahat belgesindeki veya seyahat belgesindeki benzer tasdikleri, ilgili kişinin talepte bulunulan devletin topraklarında kaldığını açıkça gösteren belgeler, sertifikalar ve her türlü faturalar(örneğin otel faturaları, doktor/dişçi randevu kartları, kamu/özel kurumlarca giriş kartları, araba-kira sözleşmeleri, kredi kartı faturaları vb.), ilgili kişinin talepte bulunulan devletin topraklarında bulunduğu ve yaptığı yolculukları gösteren hava, tren, otobüs veya gemi seferlerinin üzerinde kişinin ismi geçen biletleri ve/veya yolcu listesi, ilgili kişinin sınırı geçtiğini doğrulayabilecek özellikle sınır yetkili personeli ve diğer tanıklar tarafından verilen ifadelerin yazılı resmi beyanı, ilgili kişinin adli veya idari davalarda verdiği bir ifadenin resmi yazılı beyanı"*[323] olmalıdır.

Geri kabulün işleyişi ise anlaşma ekinde yer alan formun doldurulması gereklidir. Geri kabulü yapılacak kişinin bakıma veya yardıma ihtiyacı varsa bunun belirtilmesi veya kişinin bu konuda beyanda bulunması gerekmektedir. Geri kabul başvurusu; e-posta, belgegeçer gibi iletişim yoluyla da yapabilmektedir.[324] Geri kabul başvurusu üçüncü ülke vatandaşlarının talep eden ülkenin topraklarına girmesinden itibaren 6 ay içinde Türkiye'ye geri kabul için başvuruda bulunması gereklidir. Eğer geri kabulü talep edilen kişiler, talep eden ülkenin topraklarına yasadışı yollarla

[322]Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf,* (15.04.2018)
[323] Nuray Ekşi, *a.g.e.*, s.91-92
[324] Nuray Ekşi, *ag.e.*, s.95

girerken yakalanmışsa bu talep üç iş günü içinde yapılabilmektedir. Üç iş günü içinde yapılan talebe beş iş günü içinde cevap verilmelidir.[325]

AB üyesi devletlerin ve Türk vatandaşlarının geri kabulüne ilişkin herhangi bir süre söz konusu değilken üçüncü ülke vatandaşlarının talebi altı aydır. Başvuru hızlandırılmış prosedür ile yapılmışsa başvuruya cevap verme süresi beş gündür. Diğer durumlarda ise bu cevap verme süresi 25 takvim günüdür.[326] Türkiye 25 günlük süreyi 60 güne kadar da uzatabilmektedir.[327]

Masraflar Türkiye'ye varana kadar talep eden ülke tarafından karşılanacaktır. Geri gönderilecek ülkeye varıncaya kadar Türkiye'de tutulan göçmenlerin masrafları ise Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Türkiye'yi transit olarak geçerek AB'ye giden göçmenlerin geri gönderilmeleri sırasında ortaya çıkan masraflar ise talep eden ülke tarafından karşılanmaktadır.[328]

Geri Kabul Anlaşmaları taraflara yüklemiş olduğu sorumluluklar bakımından simetrik değil asimetriktir. Geri Kabul Anlaşmasını imzalayan devletler AB ile birlikte eşit yükümlülükler altına girmemektedir. [329] Geri Kabul Anlaşmasına ilişkin yeterli derecede yük paylaşımı yapılmayarak, Türkiye'ye mali baskı yaratılmaktadır. Bu durumda Türkiye, sığınmacı ve mülteci akınına uğrayarak tampon bölge haline gelmektedir.[330] Avrupa Birliği, bu vize kolaylığı ile kişilerin serbest dolaşımını üyelik müzakerelerine koyarak anlaşmayı daha cazip hale getirmeye çalışmaktadır. Ancak bazı AB üye devletleri bu teşviklerin düzensiz göçü daha da tetiklemesine neden olacağını düşünmekte ve bu nedenle bu teşvikleri sağlıklı görmemektedir. [331]

---

[325] Fatma Zeynep Hacıoğlu, *a.g.m.,* s.413
[326] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.95-96
[327]Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf,* (15.04.2018)
[328]Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf,* (15.04.2018*)*
[329] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.19
[330] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.100
[331] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.22-23

Antlaşmada herhangi bir şekilde vize muafiyeti ile ilgili açık bir bilgi söz konusu değildir. AB'nin Türkiye dışında imzalamış olduğu ülkelerle vize sorunu hallolmuş ve bu ülkelerin vatandaşları AB sınırları içerisinde vizesiz serbest dolaşım hakkına sahipken Türkiye-AB ilişkilerinde AB ile vize konusunda herhangi bir ilerleme kaydedilememiştir.[332]

Geri kabul anlaşmaları, kişilerin geri gönderilmesi sırasında kaybolmalarına, geri gönderilmede mali sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca kaynak ülkelerce usulüne uygun olmayan geri kabul prosedürlerinin oluşmasına, kaynak ülkelerce veya kişilerce vatandaşlığın kabul edilmemesi veya reddedilmesi gibi sorunlara neden olmaktadır. Avrupa, Kuzey Amerika ve Avustralya'da sığınma iltica ve göç politikaları için hükümetler arası danışmalar kuruluna göre geri kabul görüşmelerinin uzun sürmesi, iki ülke arasında yaşanan iletişimsizlik, geri kabulde uygulanması muhtemel standart delillerin yokluğu ve usulüne uygun olarak geri gönderilecek kişi sayısındaki belirsizlikler gibi sorunlara neden olmaktadır.[333]

Geri kabul anlaşması, insan hakları bakımından ihlal edici bir antlaşma olarak görülmektedir. Anlaşma, uluslararası hukukun insan haklarını koruyucu maddeleriyle bağdaşmamakla birlikte anlaşma hükümlerinde insan haklarını koruyan açık hükümlere yer verilmemektedir.[334] AB'nin yapmış olduğu geri kabul anlaşmasında yasadışı göçle mücadelede göçmen haklarının ihlali de söz konusudur.[335]

Türkiye ile Yunanistan arasındaki krizin sadece Türkiye tarafından çözdürülmeye çalışılması veya krizin çözümünde bütün yükün Türkiye'ye bırakılması eşitlik ilkesi gereğince adaletli bir çözüm noktası olmamaktadır. Sorunun sadece Türkiye'ye yüklenmesi hem sosyal hem ekonomik hem de güvenlik bakımın ciddi tehlikeler ortaya çıkarmaktadır. Avrupa Birliği'nin insan haklarına saygı ve

---

[332] Fatma Zeynep Hacıoğlu, *a.g.m.,* s.415
[333] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.26-27
[334] Nuray Ekşi, *a.g.e.,* s.27
[335] Kemal Kirişçi "UNHCR and Turkey: Cooperating for Improved Inplemention of the 1981 Convention Relating to The Status of Refugee"*International Journal of Refugee Law* Vo:13, No:1 January 2001, s.96

demokratik ilkelere bağlı kalmasına rağmen bugün bütün insanlığı ilgilendiren konuda gerekli sorunluluğu taşımamaktadır. AB, Türkiye'ye vize serbestîsi ve mali yardım vaadiyle anlaşmayı imzalamıştır. Ancak onaylamış olduğu şartları ortaya koymuş olduğu şartları yerine getirmemektedir.

3.3. Mülteci Krizinin Türk-Yunan İlişkilerine Etkisi

Türkiye jeopolitik konumu gereği Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının kavşağında yer almaktadır. Türkiye yasadışı göç yolu üzerinde bulunduğu için yasadışı geçişlerde transit bölge olmuştur. İçduygu'ya göre Türkiye'nin transit ülke olmasının üç nedeni bulunmaktadır. İlki komşu ülkelerdeki siyasi çatışmalar ve savaşlar, ikincisi Türkiye'nin coğrafi konumunun transit göçe uygun olması, üçüncü olarak da Avrupa'da göçmen alımlarının kısıtlanması ve bu kısıtlama sonucu Avrupa'ya yakın olan Türkiye'ye göçlerin yönelmesidir.[336] Bu nedenle Türkiye ile Yunanistan sınırı yasadışı göçün yoğun yaşandığı bir sınır bölgesidir. Bu sınır bölgesinde yasadışı geçişlerde artış Suriye'de yaşanan iç savaş sebebiyle artmaktadır. Ayrıca Irak'ta ve Afganistan'daki terör eylemlerin yaşanmasıyla kaçak göçmenler kitleler halinde Türkiye ile Yunanistan üzerinden Avrupa Birliği ülkelerine akın etmektedir. Yine Afrika kıtasında yaşanan kimlik savaşları, açlık ve daha iyi yaşama isteğiyle Avrupa'ya kaçak geçişte Türkiye-Yunanistan sınırı en çok tercih edilen sınır olmaktadır. Ege Denizi ve Yunan adalarında yasadışı göç eylemlerinin artışında 11 Eylül saldırısı sonrasında Ortadoğu'daki iç karışıklıklar, savaşların yaşanması, terörizm olayları bölgedeki yaşam şartlarını zorlaştırarak binlerce kişinin yasadışı yollarla Ege Denizine gelerek AB üyesi ülkelere kaçak geçiş yapmalarına neden olmuştur.[337]

---

[336] Ahmet İçduygu, "The Politics of International Migratory Regimes: Transit Migration Flows in Turkey", *International Social Science Journal*, Vol.52, no:165, September 2000, s.358; Ahmet İçduygu "Demograhic Mobility and Turkey: Migration Experiences and Goverment Responses" *Mediterranean Quarterly*, vol:15, no:4, Fall, 2004; s.89-90; Güler Ünlü, *a.g.e.,* s.187

[337] Ulvi Keser, Gökhan Ak, *a.g.m.,* s.8

Türk Yunan kara sınırını oluşturan Meriç Nehri ile deniz sınırını oluşturan Ege Denizi kaçak geçişlerde önem arz etmektedir. Bu sınır bölgesi Avrupa'nın göçmenler açısından önemli girişlerinden bir yeri olmaktadır.[338] Binlerce mülteci bu geçiş güzergâhlarını kullanarak Avrupa'ya giriş yapmaya çalışmakta ve bu kaçak geçişleri sırasında bir kısmı AB sınırlarına girmeden Meriç Nehri ve Ege Denizi'nin soğuk sularında boğularak hayatını kaybetmektedir. Türkiye-Yunanistan sınırında yaşanan kaçak geçişler, göç politikalarını olumsuz etkilediği gibi aynı zamanda kaçak göçmenler veya sığınmacıları da olumsuz etkilemektedir.[339] Sınırlar arasında yaşanan düzensiz göç dalgası her iki devletin ilişkilerine de yansımaktadır.[340]

AB Başmüzakereci Egemen Bağış, Yunanistan'ın kaçak göçmenlerin engellenmesi için Türkiye ile yoğun bir işbirliğine girmesi gerektiğini ifade etmiştir.[341] Yunanistan ise Türk tarafının, sınırlarını kontrol etmede geleneksel kurallar[342] uyguladıklarını ve sınır kontrollerinde gerekli hassasiyeti göstermediklerini ifade edilmektedir. Yunanistan hükümeti Türkiye'nin kaçak geçişlere göz yumulduğu iddia etmektedir. Bu davranış biçimi de göçmenlerin Türkiye üzerinden Yunanistan'a kaçak geçiş yapmaya teşvik edildiği ifade edilmektedir.[343]

Göçmenlerin Yunan sınırlarına girişlerinin engellenmesi için Yunanistan makamlarınca şu yöntemler kullanılmaktadır: Bunlardan birincisi, göçmenlerin teknelerine zarar vererek geçiş yapmalarının engellenmesi; ikincisi ise Yunan karasularından geçen göçmenlerin yakalanması ve göçmenlerin Türk tarafına geri

---

[338] Polat Kara- Recep Korkut, "Türkiye'de Göç İltica ve Mülteciler", *Türk İdare Dergisi*, Sayı 467, Haziran 2010, s.160
[339] Martin Baldwin-Edwars, *a.g.m.,* s.115
[340] Konstantinos Tsitselikis, "Sticks, not carrots: immigration and rights in Greece and Turkey, *Southeast European and Black Sea Studies,* Volume 13, Issue, 3, 2013, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14683857.2013.824666?journalCode=fbss20, (03.04.2018), s.422
[341] Ali Dayıoğlu, *a.g.e.,* s. 592
[342] Geleneksel kurallardan kasıt güvenlik güçleri vasıtasıyla Meriç Nehri ve Ege Deniz'in de devriye nöbetleri yaparak göçmenlerin Yunanistan tarafına geçişinin engellenmek istenmesidir.
[343] Maria Gregou, *a.g.m.,* s.12

itilmesidir. Üçüncü yöntem ise Yunan adalarındaki göçmenlerin tutuklanarak Türkiye karasularına dönmeleri için zorlamak veya zorla geri göndermektir.[344]

Türkiye -Yunanistan kara ve deniz sınırlarını geçen göçmenler Yunanistan tarafından ağır insan haklarına maruz kalmaktadırlar.[345] Ege denizinde yaşanan göç akımları AB ile Türkiye ve Yunanistan arasındaki sınır güvenliğinin sağlanmasından ziyade sınırındaki gibi büyük insanlık trajedisine neden olmaktadır.[346] Kaçak geçişler sırasında Yunanistan güvenlik güçleri tarafından da sığınmacı botları batırılmakta veya kaçak geçişlerin önlenmesi adına kaçak göçmenlerin üzerine ateş açılmaktadır.[347] Mültecilerle yapılan görüşmelerde kendilerinin insan kaçakçıları tarafından Yunanistan'a geçirildikleri ancak daha sonra yakalananların Yunan polisi tarafından geri itildikleri ifade edilmiştir. Hatta Yunan polisince dövüldükleri ve kıymetli eşyalarına el konulduklarını ifade edilmiştir.[348]

Ağustos 2012 yılı ile Mayıs 2013 yılları arasında 39 toplu sınır dışı etme vakası ve bu vaka içerisinde kara sınırında 26 kişiyi geri itme, deniz sınırında 13 kişinin geri itilme vakası bulunmaktadır. Ayrıca Suriyeli mültecilerle yapılan görüşmelerde de resmi olmayan geri gönderme vakalarının yanında geri itme vakalarının gerçekleştirildiği de ifade edilmektedir.[349] Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonunca Aydın ve İzmir çevresinde yapmış oldukları alan çalışmasında göçmenlerin geri itildiği, bazı durumlarda ise eşyalarının gasp edildiği ifade edilmiştir.[350] Türkiye'nin bu insanlık suçlarını tespit etmesi ve Yunanistan'ı bu konuda

---

[344] Özgür E. Toprak, *a.g.m.,* s.824
[345] *Avrupa'nın Sınırında Yunanistan'ın Türkiye Sınırında Avrupa İnsan Hakları*, Amnesty International, Uluslararası Af Örgütü, İlk Baskı 2013, s.5
[346] Ulvi Keser, Gökhan Ak, *a.g.m.,* s.8
[347] Polat Kara- Recep Korkut, *a.g.m.,* s.160
[348] *Türkiye ile Yunanistan Arasında Frontex: Geri Çevrilme Sınırı,* FIDH-Migreurop-REMDH, s.28
[349] *Avrupa'nın Sınırında Yunanistan'ın Türkiye Sınırında Avrupa İnsan Hakları,* Amnesty International, Uluslararası Af Örgütü, İlk Baskı 2013, s.9
[350] Ege Kıyılarında (İzmir-Aydın) Gerçekleşen Yasadışı Göç Hakkında İnceleme Raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisi, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 24. Dönem 4, Yasama Yılı, 2014, s.9, *https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/ege_kiyilarinda_yasadisigoc_hakkinda_inceleme_raporu_27052014.pdf,* (08.04.2017*)*

uyarmasına karşın Yunan makamları bu suçlamaları kabul etmemektedir.[351] Göçmen ölümlerine insan kaçakçılarının neden olduğu ifade edilmektedir. Yunanistan resmi makamları bu iddialarını doğrulayacak kamera kayıtlarının olduğunu ileri sürmektedir. [352] Oysa Türkiye-Yunanistan kara sınırı yani Meriç Nehri'ni geçen mülteciler, Yunan yetkililerce yakalanıp geç saatlere kadar polis merkezinde tutulduktan sonra teknelerle nehrin Türkiye tarafında bulunan kıyılara veya küçük adacıklara bırakılmaktadır.[353]

Türk-Yunan sınırında gerçekleşen geri itme olayı ile Yunanistan, Türkiye'ye daha fazla mülteci göndermeyi amaçlamaktadır. Geri itme olaylarına sadece Türk Yunan sınırları kaçak geçişte bulunan göçmenler maruz kalmamaktadır. Aynı zamanda Yunanistan topraklarında bulunan kaçak göçmenler de Yunan resmi görevliler tarafından Türk-Yunan sınırına getirilerek Meriç Nehri'nden veya Ege Denizi'nden Türk topraklarına geri itilmektedir. Binlerce göçmenin ölümü ile gerçekleşen geri itme olayı iki ülke arasındaki mülteci krizinin temelini oluşturmaktadır. Bir taraftan Yunanistan'ın daha fazla mülteci Türkiye'ye göndermek istemesi, diğer taraftan ise Türkiye'nin ise anlaşma çerçevesinde mülteci kabul etmesi iki ülke arasında mülteci krizinin yaşanmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Ayrıca iki devlet arasındaki bilgi alışverişindeki koordinasyon eksikliği geri kabul anlaşmasının uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan mülteci krizi Yunanistan ile Makedonya arasında gelişen krize de domino etkisi yaratmıştır. Kaçak göçmenler, Türkiye üzerinden Yunanistan'a, Yunanistan üzerinde de Makedonya ve oradan da gelişmiş Avrupa ülkelerine iltica etmektedir. Artan göç faaliyetleri karşısında Makedonya, sınırlarını kapatarak göçmenlerin Avrupa'ya geçişini engellemiştir. BBC'nin haberine göre Makedonya'nın mültecilerin sınır geçişleri durdurması üzerine

---

[351] Helenic Coast Guard Headquarters categorically denies reports in the Turkish press, Embassy New, *http://www.mfa.gr/turkey/tr/the-embassy/news/hellenic-coast-guard-headquarters-categorically-denies-reports-in-the-turkish-press.html,* (20.03.2017)
[352] Özgür E. Toprak, *a.g.m.,* s.829
[353]Gös.yer

binlerce mülteci Yunanistan tarafında kalmış, dokuz bine yakın göçmen Makedonya'nın sınır kapısını açması için sloganlar atmıştır.[354] Idomeni sınır kapısında günlerdir bekleyen mülteciler, Makedon güvenlik güçlerinden sınır kapılarının açılmasını istemişlerdir. Göçmenlerin amacı Sırbistan'a gitmektir.[355] Orta Makedonya bölge valisi Ideomi çevresinde 14.000 kadar mültecinin mahsur kaldığını, durumla baş etmeye çalıştıklarını ifade etmiştir.[356]

Bu durum karşısında Avrupa, konun üzerine eğilmeye çalışmıştır. AB, göçmenlere yönelik insani yardım programlarına ağırlıklı olarak Yunanistan'a verilmiştir. Türkiye'ye yakın adalar, Midilli Adası, Leros ve Kos günde 9000 kadar mülteci akımına uğramaktadır. Avrupa'ya geçişleri için kullanılan sınır kapılarının kapatılması, sığınma ve güvenlik endişesi, aşırı nüfusa sahip kamplar, yetersiz ulaşım ve tehlikeli deniz geçitlerinin varlığı gitmek istenen yere varmayı zorlaştırmaktadır. Bu durum karşısında Merkel, Yunanistan'da mülteci krizinin oluşmasına izin vermeyeceklerini ve mültecilerin Yunanistan üzerinden diğer Avrupa ülkelerine geçişi nedeniyle Balkan ülkeleri ve Avusturya'nın doğu sınırlarında kısıtlamaya gittiklerini ifade etmiştir. Ayrıca Merkel "*B planımız yok, Mülteci kotaları reddedilse de açık kapı politikası devam edecektir*" diyerek mülteciler için açık kapı politikasına devam edileceğini ifade etmiştir.[357]

AB zirvesinde Davutoğlu, mülteci krizinin nedenini AB kaynaklı olduğunu ve uluslararası toplumun krizin çözümü için yeterli olmadığını dile getirerek AB'yi suçlamıştır. Davutoğlu sözlerine *"Dünya insanlığın en büyük trajedilerinden biriyle karşı karşıyadır. Yıllardır yok sayılan bir kriz, Avrupa kıyılarında yıkanıyor"* demiştir.

---

354 Binlerce Mülteci Yunanistan'dan-Makedonya sınırında mahsur kaldı, *Euronews,* http://tr.euronews.com/2016/02/04/binlerce-multeci-yunanistan-makedonya-sinirinda-mahsur-kaldi(18.12.2016)

355 Makedonya sınırında bekletilen mülteciler dikenli tellere saldırdı, *http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160229_makedonya_yunanistan_mudahale* (18.12.2016)

356 Greece refugee crisis: Border area at breaking point, *BBC World, http://www.aljazeera.com/news/2016/03/refugee-crisis-greek-governor-urges-state-emergency-160305130622083.html* (12.12.2016)

357 Merkel: Yunanistan'da mülteci kaosuna izin vermeyiz, *http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160229_merkel_yunanistan*18.12.216

Ayrıca *"Yıllardır açı çeken insan şimdi Aylan'ın üç yaşındaki bedeniyle adalet ve merhamet çağrısı yapıyorlar. Avrupalı liderler artık bunun yasal ya da siyasi bir mesele olmadığını, insanın geleceği ile ilgilidir"* devam etmiştir. Yunanistan Başbakanı Çipras, Yunanistan ve Türkiye'nin "ortak bir mülteci krizi" yaşadığını söylemiştir. Türkiye ile Yunanistan başbakanları, AB-Türkiye zirvesinin mülteci krizinin çözümünde ilk adım olarak gösterilmesinin ardından İzmir'de bir araya gelmiştir. Çipras, *"Bugünkü görüşmemizin temelinde yalnızca ekonomik sinerjiler geliştirmek değil, ortak bir mülteci krizi yaşıyoruz"* demiştir. Çipras, Türkiye'nin 2,5 milyondan fazla mülteci barındırdığı ve Yunanistan'ın da bir milyon mülteci aldığı ifade etmiştir. Ayrıca Yunanistan Başbakanı, *"İki ülke arasındaki dayanışmayı, diyalogu ve iletişimi güçlendirmeliyiz"* demiştir. Türkiye Başbakanı Ahmet Davutoğlu, "dürüstçe konuşarak" sorunların çözülebileceğini tekrarlamıştır.[358]

Ankara, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarını karşılamak için toplam 6 milyar avro ve AB üyelik sürecinin hızlanmasını talep etti. Davutoğlu, Türk önermesine göre, Türkiye'ye geri gönderilen her Suriyeli mültecinin Türkiye'den AB'ye yerleştirileceğini doğruladı. Plan, tehlikeli deniz yolculuğunda mültecileri Türkiye'den Yunanistan'a gönderen kaçakçılarla mücadele etmeyi amaçlıyor. Başbakan Ahmet Davutoğlu, *"Umarız insanlığın geleceğini hayal kırıklığına uğratan ve kaçınılmaz olarak kullanan kaçakçılarla birlikte mücadele ederiz"*[359] demiştir.

Türkiye ile Yunanistan arasında yoğun bir şekilde yaşanan mülteci krizine Avrupa Birliği'nin kayıtsız kalması düşünülemez. Türk Yunan İlişkileri bağlamında yer alan mülteci krizi Türkiye –AB ilişkilerine dönüşmeye başlamıştır. Aslında Türkiye ile AB arasında 2005 yılından beri tam üyelik müzakereleri inişli çıkışlı seyretse de mülteci krizinin ortaya çıkmasıyla birlikte ilişkiler önem kazanmaya başlamıştır. Türkiye ile AB arasındaki ilişkiler, mülteci krizinin çözüme

[358] Greece, Turkey face "common refugee crisis" says Tsipras, *http://aa.com.tr/en/turkey/greece-turkey-face-common-refugee-crisis-says-tsipras/534046* 12.12.2016
[359]Greece, Turkey face "common refugeecrisis" says Tsipras, *http://aa.com.tr/en/turkey/greece-turkey-face-common-refugee-crisis-says-tsipras/534046* 12.12.2016

odaklanmıştır. [360] AB, geri kabul anlaşmasıyla üyesi olduğu Yunanistan'ında, ülkesindeki mültecileri Türkiye'ye gönderilmesini kolaylaştırmıştır. Anlaşma çerçevesinde Lesbos ve Sakız Adasından ayrılan ve Dikiliye getirilen 202 mülteci[361] bunlardan sadece bir örneğidir.

7 Mart 2016 tarihinde Brüksel'de toplanan AB zirvesinde günden konusu mülteci kriziydi. Devlet ve hükümet başkanları, göçmen kaçakçılığı güzergâhlarının kapatılması, devlet sınırlarının korunması ve göçmen krizinin sona hususunda anlaşmaya varılmıştır. Ayrıca NATO'nun Ege Denizindeki faaliyetlerin önemine değinilerek liderler Türkiye'den Yunanistan'a geçen düzensiz göçmenlerin geri gönderilmesi ve gönderme masraflarının AB'ce karşılanması, Türkiye'den Yunanistan tarafından gönderilen her Suriyeli karşılığında, Türkiye'den bir Suriyelinin AB üyesi devletlere yerleştirilmesi kararı alınmıştır. Zirvede Türk vatandaşları için vize serbestisi yol haritasının hızlandırılması, ilk projenin mart ayı sonunda 3 milyar avroluk mali yardımın ödemesinin hızlandırılması kararı da alınmıştır. [362]

18 Mart 2016 tarihinde yapılan Türkiye-AB zirvesinde de Türkiye ile Yunanistan arasındaki mülteci krizinin aşılması için Türkiye'den Yunan adalarına geçen tüm yeni düzensiz göçmenler Türkiye'ye iade edilmesi, iade işlemlerinin AB ve Uluslararası hukuk çerçevesinden gerçekleştirileceği dile getirilmiş ve toplu sınır dışı etme işlemlerinin olmayacağının altı çizilmiştir. Tüm göçmenler, ilgili uluslararası standartlar uyarınca ve geri göndermeme ilkesine uygun olarak korunacaktır. Yunan adalarına ulaşan göçmenler, usulüne uygun olarak kayıt altına alınacak ve her sığınma başvurusu, Yunan yetkililer tarafından, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile işbirliği içinde, Sığınma Usulleri Direktifi uyarınca bireysel olarak işleme konulacaktır. Türkiye ve Yunanistan, AB kurumlarının ve

---

[360] Murat Ercan, "Mülteci Krizi Bağlamında Türkiye-AB ilişkileri ve Geri Kabul Anlaşması", *Bölgesel Çalışmalar*, Cilt.1, Sayı:1, Yaz 2016, s.2 *http://gazi.dergipark.gov.tr/download/article-file/210249,* (15.06.2016)

[361] Migrant crisis: Greece stars deportations to Turkey, *http:// www.bbc.com/news/world-europe-35956836,*(12.12.2016)

[362] AB Devlet ve Hükümet Başkanları Tarafından Yapılan Açıklama 7 Mart 2016, *AB Bakanlığı* http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/7_mart_2016_ab_devlet_ve_hukumet_baskanlari_tarafindan_yapilan_aciklama_.pdf(19.12.2016), s.1

ajanslarının da desteğiyle, irtibatın sağlanması ve ikili düzenlemelerin sorunsuz bir şekilde işleyişinin kolaylaştırılması amacıyla, 18 Mart 2016 tarihi itibarıyla, Türk görevlilerin Yunan adalarında, Yunan görevlilerin de Türkiye'de bulunmalarını da kapsayan gerekli tüm ikili düzenlemeleri kabul edecek ve gerekli adımları atacaktır. Düzensiz göçmenlerin iade işlemlerine ilişkin masraflar, AB tarafından karşılanacaktır.[363]

İki ülke arasındaki var olan kriz Avrupa Birliği'ne de etkisi olacağı korkusu Avrupa'yı krizin bütüncül yaklaşımla ele alınmasından ziyade mali yardım ve serbest dolaşım şartlarını ortaya atarak sorumluluğu Türkiye'ye yüklemektedir. Her iki devlet arasındaki sorun sadece iki devleti ilgilendirmekle kalmayıp etkisi Avrupa Birliği'ne yansımaktadır.

[363] 18 Mart 2016 Tarihli Türkiye- Ab Zirvesi Bildirisi, AB Bakanlığı *http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/18_mart_2016_turkiye_ab_zirvesi_bildirisi_.pdf* , (19.12.2016), s.2

SONUÇ

Sınırlar bir devleti diğer bir devletten siyasi kimlik ve değer bakımından ayıran çizgi olarak tanımlanmaktadır. Sınır, devletin toprak bütünlüğünü belirleyen bir hat olarak da ifade edilmektedir. Sınırlar devletin egemenliğini oluşturduğu gibi aynı zamanda devletin egemenliğini de sınırlamaktadır. Devlet kendi sınırları kontrol etme ihtiyacı duymaktadır. Çünkü devlet kendi toprak bütünlüğünü sınırları vasıtasıyla korumaktadır.

Devlet, sınırlarına kimin gireceğini karar vermektedir. Sınırlara izinsiz giriş yapıldığına devletler sınırlarında güvenlik önlemleri almaktadır. Güvenlik tehditlerinin ortaya çıkması devletlerin sınır güvenliğini oluşturmasına neden olmuştur. Sınırlardaki güvenlik tehdidi Soğuk Savaş döneminde askeri temele dayalı iken Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte; ekonomik, çevresel sorunlar, yasadışı göç, mülteci krizi gibi konularda sınır güvenliğini tehdit eder hale gelmiştir.

Sınır güvenliğini tehdit eden göç hareketi bireylerin bir yerden başka bir yere hareket etmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. İnsanlar ilk dönemlerde, doğa olayları ve çevresel faktörler etkisiyle göç ederken; ilerleyen dönemlerde ekonomik faktörlerin etkisiyle göç etmeye başlamışlardır. Göçler bireysel kararlar sonucunda gelirin artırılması ve hayat standartlarının yükseltilmesi amacıyla alınmış kararlardır. Ekonomik nedenler ve can güvenliğinin sağlanması isteği, göçü ortaya çıkaran temel etkenlerdir.

Göçmenler daha çok ekonomik düzeyleri yüksek olan devletleri tercih ettikleri için bazı devletlere göç, sorun olurken bazı devletlere ise kazanç kapısı olmaktadır. Küresel ekonomi ve neoliberal politikaların etkisiyle işsizlik, gelişmemiş ekonomileri daha da krize sürükleyerek toplumun yoksullaşmasına neden olmuştur. 1980 sonrası dönemde neoliberal ekonomik yapı fakir olan ülkeleri daha da yoksullaştırmış ve fakir ülke vatandaşları, gelişmiş ülkelerin ucuz işgücü kaynağını oluşturmuştur. Ancak

küreselleşmenin etkisiyle de büyük firmaların hammadde bakımından zengin ve ucuz işgücü bulunan az gelişmiş ülkelere yatırım yapması göçün yönünü değiştirmektedir.

Ekonomik amaç doğrultusunda göçler gerçekleştirildiği gibi bu amaç dışında göç eylemleri de gerçekleşmektedir. Dünya tarihinde dini farklılıklardan kaynaklanan savaşlar da göçlere sebep olmuştur. Dini temellere dayalı olarak kurulan terör örgütlerin yapmış oldukları eylemler göçü tetiklemektedir. Irak, Suriye, Filistin ve Afganistan'daki savaş ve şiddet olayları; Kongo, Ruanda, Somali gibi ülkelerdeki iç savaşlar; Suudi Arabistan, Myanmar ve İran'daki radikal ve sert yönetimler kişilerin başka ülkelere göç etmelerine neden olmuştur.

Dünya üzerindeki göç yollarına bakıldığında Akdeniz ve Ege denizindeki göç güzergâhları göç hareketlerinin en yoğun yaşandığı yerlerdir. Bu güzergâha bakıldığında Fas, Tunus gibi Afrika'nın kuzeybatısından başlayıp İspanya ve Portekiz'e yapılan göçlerle birlikte, Libya ve Cezayir gibi Orta Akdeniz ülkelerinden İtalya'ya ulaşan göç yolları bulunmaktadır. Ayrıca; Mısır, Suriye ve Somali gibi ülkelerden başlayıp Türkiye üzerinden Yunanistan'a yapılan geçişlerde yer almaktadır. Bu nedenle Türkiye-Yunanistan sınırı önemli göç güzergâhı oluşturmaktadır. Türkiye'ye yasadışı yollarla gelen göçmenler özellikle deniz yolu ulaşımı için İzmir Aydın Kuşadası, Muğla-Bodrum ilçelerden bu ilçelere en yakın olan Yunan adalarına geçerek Yunanistan'dan Makedonya'ya ulaşmaktadırlar. Makedonya üzerinden de Sırbistan, Macaristan oradan Almanya veya Avusturya gibi ülkelere göç etmeye çalışmaktadır.

Türkiye-Yunanistan sınırındaki kaçak geçişler iki ülke arasında sorunlara neden olmuştur. Bu nedenle Türkiye ile Yunanistan arasında kaçak göçmenlerin iadesine ilişkin 2001 yılında Türkiye İçişleri Bakanlığı ile Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı arasında imzalanan Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Yasadışı Göç ile Mücadelede İşbirliği Anlaşmasının 8. maddesinin uygulanmasına dair protokol imzalanmıştır. Bu protokol, Türkiye ile Yunanistan arasındaki Geri Kabul Anlaşması olarak tabir edilmektedir. Bu anlaşma sadece

yasadışı göçü değil aynı zamanda terörle mücadele, sınır ötesi suçlar, uyuşturucu ve insan kaçakçılığında mücadele edilmesinde işbirliğini içeren bir anlaşmadır.

Anlaşmanın uygulanmaya başlamasıyla birlikte Yunanistan ile Türkiye arasında etkili bilgi alışverişinin yapılamaması, koordineli bir çalışmanın olmaması anlaşmasının uygulanmasında bazı sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yunanistan, Türkiye'ye daha fazla göçmen iadesinde bulunmak isterken Türkiye ise anlaşmanın kuralları çerçevesinde göçmen iadelerini kabul etmektedir. Yunanistan, Türkiye üzerinden gelmeyen göçmenleri dahi Türkiye'ye göndermeye çalışmaktadır.

Türkiye-Yunanistan sınırında kaçak geçişleri önleme adına Yunanistan tarafından geri itilme olayları yaşanmaktadır. TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun yapmış olduğu alan çalışmasında yasadışı göçmenlerin birçoğunun Yunanistan karasularına ulaştıktan sonra Yunan emniyet güçleri ve sahil güvenlik ekipleri tarafından Türk karasularına geri itildikleri tespit edilmektedir. Bu durum defalarca, Türk makamları tarafından dile getirilmesine rağmen Yunan resmi makamlarının geri itme eylemleri devam etmektedir. Türk makamlarınca geri itme konusunda uyarılan Yunan resmi makamları ise; Türkiye'nin, yasadışı yollarla Yunanistan'a geçenlere göz yumduğunu ve kaçakçıların iadesine ilişkin protokole uymadığı yönünde suçlamalarda bulunmaktadır. Türkiye de Yunanistan'ın kaçak göçmenleri, Türk karasularına ve topraklarına bıraktığını dile getirmektedir. Pro-Asylum 2007 yılındaki raporunda, Yunan sahil güvenlik yetkililerinin Ege denizindeki göçmen tekneleri durdurarak Türk sahiline doğru geri ittiğini ifade etmektedir. Yine Human Rights Watch'ın 2008 yılında yayınladığı raporda da Yunanistan'ın Iraklı göçmenleri zorla Türkiye'ye gönderdiği belirtilmektedir. Uluslararası Af Örgütü, 18 Şubat 2013 tarihinde Filistinlilerle yapmış olduğu mülakatlarda Yunan sahil güvenlik görevlilerince 52 kişilik grubun Türkiye tarafına geri itildiğini ifade etmektedir.

Türk-Yunanistan sınırında gerçekleşen geri itme olayı ile Yunanistan, daha fazla mülteci gönderme amacı taşımaktadır. Geri itme olaylarına sadece Türkiye üzerinden kaçak geçişler sırasında yakalanan göçmenler maruz kalmamaktadır. Aynı

zamanda Yunanistan topraklarında bulunan göçmenler de Türkiye sınırlarına getirilerek burada Meriç Nehri'nden veya Ege Denizinin Türk karasularına geri itilmektedir. Böylelikle Yunanistan, Türk-Yunan sınırını kaçak geçenleri geri iterek krizinin çözümünde sorumluluğu Türkiye'ye yüklemektedir. Türkiye ile yaşadığı mülteci sorunundan Yunanistan, AB'nin desteğiyle çıkmaya çalışmaktadır.

Yunanistan ve AB üye ülkeleri çok sayıda mülteciyle karşı kalmaktadır. Türkiye üzerinde kaçak geçişlere maruz kaldığını iddia eden Yunanistan, sınırlarının korunması için Frontex'den yardım istemiştir. Türk-Yunan sınırındaki Meriç nehrinin Yunan tarafına Frontex'e bağlı Hızlı Sınır Müdahale Ekibi (RABIT) konuşlanmıştır. Rabit, her iki sınırda yaşanan kaçak geçişleri önleme ve Yunan sınırlarının güvenliğini sağlama adına çeşitli güvenlik önlemleri almıştır. Bunların arasında Gözetim Operasyon Merkezi (Surveillence System), Coğrafi Bilgi Sistemi, (Geographical Information System-GIS), Avrupa Sınır Gözetleme Sistemi (European Border Surveillence System) ile insansız hava araçları, devriye birimleri ve radar gözetleme sistemleri gibi teknolojik uygulamalar yer almaktadır. Frontex ise göçmenlerin büyük bir kısmının ise Yunanistan ile dayanışma içerisinde olması yönünde çağrıda bulunmaktadır. Küresel boyutta gittikçe önem kazanan mülteci krizi Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan sorun olmaktan çıkararak sorun, Yunanistan tarafından AB'ye yansıtılmıştır. Yunanistan'ın bu davranışı AB ile Türkiye arasında Geri Kabul Anlaşmasının ortaya çıkmasında neden olmuştur.

Türkiye üzerinden Yunanistan'a kaçak geçişlerin yaşanması AB bakımından önem arz etmektedir. Yunanistan'a yapılan kaçak geçişler bir nevi AB sınırlarına yapılmış sayılmaktadır. Bu durum AB tarafından endişeyle karşılanmakta ve bu noktada Türkiye, kaçak geçişlerin önlenmesi adına önemli bir ülke haline gelmektedir. Üyelik müzakerelerinde AB ile Türkiye arasında göçmenlerin iadesi ele alınmaya başlanmıştır. Görüşmelerde AB ile Türkiye arasında Geri Kabul Anlaşması ilişkin görüşmeler başlamıştır. Bu görüşmeler sonucunda 16 Aralık 2013 tarihinde Geri Kabul Anlaşması imzalanmıştır. Türkiye ile AB arasındaki Geri Kabul Antlaşması, geri kabul şartlarını oluşturan ve AB'ye izinsiz girenleri sınır dışı etmeyi kolaylaştıran

bir antlaşmadır. Türkiye ile AB arasındaki Geri Kabul Anlaşması, karmaşık ve belirsiz bir yapıya sahiptir. Anlaşmada, Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaşan sığınmacıların, Türkiye'ye geri gönderilme hakkı olduğu açıkça görülmektedir. Sığınmacılar, Avrupa'ya iltica talebinde bulunsa bile Avrupa, sığınmacıların iltica taleplerini kabul etmeyerek sığınmacıları Türkiye'ye geri göndermektedir.

Geri kabul anlaşmasının yürürlüğe girmesiyle Türkiye üzerinden AB'ye geçtiğini iddia eden göçmen belli koşulları sağlanması durumunda Türkiye'ye geri gönderilecektir. Bunun sonucu olarak da transit ülke olan Türkiye hedef ülke konumuna gelecektir. AB, geri kabul anlaşması ile Türkiye'yi yasadışı göçmenlerin toplanmış olduğu bir tampon bölge olarak kullanmak istenmektedir. Söz konusu geri kabul antlaşmaları ülkelerdeki ekonomik istikrarsızlığı daha da artırmaktadır. Türkiye ile AB arasında imzalanan geri kabul anlaşması ile Türkiye, AB'nin göçmenleri bakımından arka bahçesi konuma dönecektir.

Geri kabul anlaşmasıyla Türkiye'ye iade edilen göçmenler eğitim, sağlık ve barınma gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bir başka sorun ise Türkiye'deki geri gönderme merkezlerinin kapasitesinin yetersiz olmasıdır. Bu yetersizliklerden dolayı göçmenlerin sığınma problemi sorunu ortaya çıkmakta ve sağlıksız koşullarda yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaktadırlar.

Sonuç olarak Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan mülteci krizi her iki ülke açısından sorun oluşturmaya devam edecektir. Yunanistan her iki sınırlarında yaşanan kaçak geçişleri önlemek adına Türkiye ile işbirliği yolunu seçmemiştir. Sorun Yunanistan tarafından AB'ye yansıtılarak, iki ülke arasındaki sorun olmaktan çıkmıştır.

KAYNAKÇA

KİTAP, MAKALE VE TEZLER

AB Devlet ve Hükümet Başkanları Tarafından Yapılan Açıklama 7 Mart 2016, *AB Bakanlığı* http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/7_mart_2016_ab_devlet_ve_hukumet_baskanlari_tarafindan_yapilan_aciklama_.pdf, (19.12.2016)

Adamczyk, Artur- Ilki, Goran, "Greek-Turkısh Relations, UE and Migration Problem", *Yearbook of Polish Studies*, 2016, *http://www.ce.uw.edu.pl/pliki/pw/Adamczyk%20YPES%202016.pdf,* (03.04.2018)

Adıgüzel, Yusuf, *Göç Sosyolojisi*, Nobel Yayınları, 1. Basım, Ekim, 2016

Adrian, James, "Criminal networks, illegal immigration and the threat to border security", *International Journal of Police Secience& Management*, Volume 7, Number 4, https://doi.org/10.1350/ijps.2005.7.4.219, (03.04.2017)

Aka, Halit Burç- Özkural, Nergiz, "Turkey and the European Union: A Review of Turkey's Readmission Agreement" *The European Legacy*, Vol. 20, No. 3, 255–272, 2015, https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10848770.2015.1004908, (02.05.2018)

Akgün, Erhan, *Yasadışı Göç Çerçevesinde Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri,* (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Tezi), İstanbul 2012

Aktaş, Murat, "Türkiye'nin Göç Politikası ve Göçmenlerin Sorunları", *Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu,* İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, 29-30 Mayıs 2015

Aksoy, Zeynep, "Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* Cilt.5, Sayı:20, Kış 2012

Akkaya, Taylan, *Göç ve Değişme*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:2573, İstanbul 1979

Anderson James, "Border in the New Imperialism", Edited by: Thomas M.Wilson, Gataning Donan, *A Companion to Border Studies*, Blackwell Publishing,2012

Anderson, James- O'Dowd, Liam, "Borders regions and Territoriality: Contradictory Meanings, Changing Significance", *Regional Studies*, Volume 33, 1999, Issue 7, .593-604

Asar, Aydoğan, *Türk Yabancı Mevzuatında Yabancı ve Hakları*, Emek Ofset, Ankara

Asar, Aydoğan.- Öztürk, Ali. *Açıklamalı Türk Yabancılar Yasası*, Özbay Ofset, Ankara 2007,

Asylum and Migration Glassary, 2.0, European Migration Network Publications Office of the European Union, Luxemburg, 2012

Atım, Ramazan, *Yasadışı Göç Olayında Transit Ülke Türkiye,* (Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale 2012

Avrupa'nın Sınırında Yunanistan'ın Türkiye Sınırında Avrupa İnsan Hakları, Amnesty International, Uluslararası Af Örgütü, İlk Baskı 2013

Aydın, Esen, "Avrupa Birliği Mevzuatında Güvenli Üçüncü Ülke Kavramı ve Türkiye-AB Geri Kabul Yansımaları", *Public and Private International Law Bulletin, 38(1)*: 11-40, http://ppil.istanbul.edu.tr/tr_ (23.10.2018)

Bakırtaş, Tahsin-Kandemir, Orhan, "Gelişmekte Olan Ülkeler ve Beyin Göçü: Türkiye Örneği", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, ss. 961-974

Bang, Stefan, "Euro-Crafting at Border Zones: The Case of Greece-Turkish Border and the Question of European Union 'Beyond the State'", *Geopolitics,*19:3, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14650045.2014.883382, (03.04.2018)

Basel, Halis, "Türkiye'de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri" *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı 53, 2007, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/9293 (12.01.2018)

Baud, Michiel. Van Schendek, Willen, (1997), "Towards a Comparative History of Borderlands", *J. World Hits*, 1997, Sayı 8, Cilt2, 211-242

Benam, Çiğdem H., "Emergence of a 'Big Brother' in Europe: Border Control and Securitization of Migration", *Insight Turkey*, July-September 2011, Volume 13, Number 3

Bilgili, Ahmet- Aydoğan, Feramuz – Güngör, Celil "Doğu Anadolu Bölgesinde Zorunlu Göç Olgusunun Sosyolojik Çözümlemesi Van Örneği" *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi*: Toplum ve Göç, Sosyoloji Derneği, Mersin 1996

Bodur, Mehmet Zeki, "Ege'de Denizden Yapılan Yasadışı Göç ve Göçmen Profilleri, Göçmenlerin Geleceğe Yönelik Beklentileri ve Öngörüleri", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt 6, Sayı: 12, 2010

BMMYK (Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği), *Dünya Mültecilerinin Durumu 1997-98, Bir İnsanlık Sorunu*, Oxford University Press, New York

Burgin, Alexander, "European Comission Agency, Meets Ankara's Agenda: Why Turkey Ready for Readmission Agreements", *Journal of European Public Policy* 2012

Büyük Türkçe Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, *http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a928de0397ac6.07609331,* (06.03.2017)

Coleman, Nils "European Readmission Policy Third Country Interest and Refugee Rights", *Mortınus Nijhoff Publishers*, The Netherland

Danış, Didem -Aksel, Damla B. "Sınır Yönetiminde Devlet ve Yeni İdare Biçimleri: Türkiye-Irak Sınırı, Der. Didem Danış, İbrahim Soysüren*, Sınır ve Sınırdışı: Türkiye'de Yabancılar Göç ve Devlete Disiplinlerarası Bakış*, Note Bena Yayınları

Dayıoğlu, Ali, "Yunanistan'la İlişkiler", Ed: Baskın Oran, *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Kadar Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt:3, 2001-2012*, İletişim Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2013

Doğan, Koray, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009

Demirtaş, Hale, *Mülteci Sorunu ve Türkiye-AB İlişkilerine Etkisi*, (T.C. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Sakarya 2009

Donan, Hasting- Wilson, Thomas M., Sınırlar: *Kimlik, Ulus Devletin Uç Noktaları*, Çeviren Zeki Yaş, Ütopya Yayınevi Ankara 2002

Düzensiz Geçiş Bülteni, 12 Aralık 2018, *http://www.multeci.org.tr/haberler/duzensiz-gecisler-bulteni-12-aralik-2018*/(01.04.2019)

Edwars, Martin Baldwin, "Migration Between Greece and Turkey: from the 'Exchange of Populations' to the non-recognition of borders", *Journal for Labour and Social Affair in Eastern Europe, Vol:9 No:3,* https://www.jstor.org/stable/43293176?seq=1#page_scan_tab_contents, (03.04.2018)

Ege Kıyılarında (İzmir-Aydın) Gerçekleşen Yasadışı Göç İnceleme Raporu, 24. Dönem, 4. Yasama Yılı 2014 *https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2014/ege_kiyilarinda_yasadisi goc_hakkinda_inceleme_raporu_27052014.pdf,* (04.07.2017)

Ercan, Murat, Mülteci Krizi Bağlamında Türkiye-AB ilişkileri ve Geri Kabul Anlaşması, Bölgesel Çalışmalar, Cilt.1, Sayı 1, Yaz 2016, *http://gazi.dergipark.gov.tr/download/article-file/210249* (15.06.2016)

Erder, Sema "Köysüz 'Köylü' Göçü", *Görüş Dergisi*, Şubat-Mart 1998, s.25-26

Ekinci, Mehmet Uğur "Türkiye Geri Kabul Anlaşması ve Vize Diyaloğu", SETA Yayınları I. Baskı, 2016 http://file.setav.org/Files/Pdf/20160521180027_turkiye-ab-geri-kabul-anlasmasi-ve-vize-diyalogu-pdf.pdf, (08.04.2017)

Ekşi, Nuray, *Türkiye Avrupa Birliği Geri Kabul Antlaşması"* Beta Yayınları, 1. Baskı, Mart 2016, İstanbul

Fassman, Helnz- Munz, Rainer, "Patterns and Trends of Internaional Migration in West Europe" *Population and Development Review,* Vol.18, No:3, 1992,

Fırat, Melek, "Soğuk Savaş Sonrası Yunanistan Dış Politikasının Yeniden Biçimlenmiş Şekli" Der. Mustafa Türkeş ve İlhan Uzgel, Türkiye'nin Komşuları, Ankara, İmge Yayınevi, I. Baskı, Şubat, 2002

Ficther, Joseph *"Sosyoloji Nedir?"*, Çev. Nilgün Çelebi, Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, Konya, 1990

Geddes, Andrew, *The Politics of Migration and Immigration in Europe,* Sage Publications, 2003

Genç, Deniz, "Sınır Üzerine Çapraz Bakışlar: Türkiye'nin Yabancıların Hareketliliğine İlişkin Politikaları" Der. Didem Danış, İbrahim Soysüren, *Sınır ve Sınırdışı: Türkiye'de Yabancılar, Devlete Disiplinlerarası Bakışlar,* Nota Bene Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2014

Gençler, Ayhan "Düzensiz Göç Hareketliliğinde Türkiye: Avrupa Birliği'ne Bir Geçiş Bölgesi Olarak Trakya", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı:208, Şubat 2014

Grabbe, Heather, "Justice and Home Affairs: Faster, Decisions, Secure Rights" *Centre for European Reform Policy Brief* 2002, http://www.cer.org.uk/sitcs/default/files/publications/attachments/pdf/2012 /policybrief_jha-5411/pdf,

Gregou, Maria, "Contiditionaly, migration control and bilateral disputes:The view the Greek-Turkish borders in the Aegean", *Mediterranean Politics,* 2017

Gregou, Maria "Drawing the Geographic Boundaries of Expulsion and Readmission in Greece: The Dynamics of Elusive Process*", European Journal of Migration and Law* (16), 505-553

Gündoğdu, Ayten, "Identities in Question: Greek-Turkish Relations in a Period of Transformation?" *Meria Middle East Review of International Affairs,* No:1/2001

Hacıoğlu, Fatma Zeynep, Geri Kabul Antlaşması, Genç Hukuk Okumaları, *http://genchukukcular.org/pdfs/birikimler5.pdf, (*15.04.2018)

Hansen, Randall, "Migration to Europe Since 1945: Its History and Its Lessons: *The Political Quartely,* Vol:74, 2003

Hobbing, Peter, "Integrated Border Management at the EU Level" *Centre for European Policy Studies,* CEPS Working Document No:2, 27 August 2005

House of Common, *Implications for Justice and Home Affairs Area of Accession of Turkey to The European Union,* The Stationary Office, London 2011

IOM, Düzensiz Göç ve Kadın Ticareti: Türkiye Örneği, İstanbul, 2003

İçduygu, Ahmet, Muradoğlu, Gülnür, Sirkeci İbrahim, "Socia-Economic Development Migration: A Turkish Study", *International Migration,* Vol:39, No:4 s.39-61

İçduygu, Ahmet, "Demograhic Mobility and Turkey: Migration Experiences and Goverment Responses" *Mediterranean Quarterly,* vol:15, no:4, Fall, 2004

İçduygu, Ahmet, "International Migration and Human Development in Turkey" *UNDP Human Developments Research Paper,* 2009/52, October, 2009

İçduygu, Ahmet, "The Politics of Irregular Migration Flows in the Mediterranean Basin: Economy, Mobility and 'Illegality'" *Mediterranean Politics,* Vol: 12, No:2, s.141-161

İçduygu, Ahmet "Irregular Migration Corridor Between the EU and Turkey: Is it Possible to Block It with a Readmission Agreement", *European University Institute,* http://cadmus.eui.eu/handle/1814/17844 (02.05.2018)

İçduygu, Ahmet, "The Politics of International Migratory Regimes: Transit Migration Flows in Turkey", International Social Science Journal Vol.52, no:165, September 2000

İçduygu, Ahmet, "Transborder Crime Between Turkey and Greece: Human Smmuggling and Its Regional Consequences", *Southest European and Blacksea Studies*, Vol:4, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14683850420002475 83?journalCode=fbss20 (03.04.2018)

İçli, Tülin –Sever, Hanifi, "Profiling Foreigners Invelved in Crime: The Case of İstanbul" *Conferance of Enviromental Criminology and Crime Analysis*, 17-19 Mart 2008, İzmir, 2008

İçişleri Bakanlığı, *Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimi Stratejisinin, Uygulanmasına Yönelik, Ulusal Eylem Planı*, (ESYSUYED), Ankara 2006

Jailly, Emmanuel Brunet, "The State of Borders and Borderlands Studies 2009: A Historical View and a View from the Journal of Borderlands Studies", Edıtorıal Board: Akihiro Iwashıta, *Eurasia Border Review,* 2010, Vol. 1, No. 1:

Kara, Polat- Korkut, Recep, Türkiye'de Göç İltica ve Mülteciler, *Türk İdare Dergisi*, Sayı 467, Haziran 2010

Karaçay, Ayşem Biriz, "Shifring Human Smuggling Routes Along Turkey's Borders", *Turkish Policy Quartely*, https://gmdac.iom.int/research-database/shifting-human-smuggling-routes-along-turkeys-borders (03.04.2018)

Karluk, Rıdvan, *AB ve Türkiye*, Beta Yayınları, İstanbul 2005

Kaşlı, Zeynep, "Kimine Duvar, Kimine Komşu Kapısı: Türkiye-Yunanistan Sınırının Seçici Geçirgenliği", *Toplum ve Bilim Dergisi*, Sayı:131, Aralık 2014

Kaya, Ahmet, Sınır Güvenliği Paradigmalarındaki Değişim ve Türkiye'nin Sınır Güvenliği Yapısının Analizi, *Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Dergisi* Cilt:4 Sayı:2

Keleş, Ruşen, *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi İstanbul 1992

Keser, Ulvi- Ak, Gökhan, "2000'li Yıllarda Sorunlu Sularda Vaziyet: Adalar (Ege) Denizinde Sınırlar, Yasadışı Göç ve AB Sınır Yönetimi", *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, Aralık 2016

Köktaş, Arif – Yılmaz, Ömer, "Avrupa Birliği Entegre Sınır Yönetimi Modeli: Schengen Sözleşmesinden Stockholm Programına" *Polis Bilimleri Dergisi,* Cilt 12(2), 2010, 1-21

Köprü, Bora, *Türkiye'de ve Balkanlar'daki Yasadışı Göçün Ekonomik Boyutu,* (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2010

Kılıç, Adem, *Avrupa Birliği Yolunda Türkiye'nin Entegre Sınır Yönetimi Sürecinde Deniz Alanlarının Güvenliğine Etkileri*, (T.C. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2013

Kısa, Bülent, *Avrupa Birliği ve Avustralya Örnekleriyle Entegre Sınır Yönetimi ve Türk Sınır Yönetiminin Uygulanabilirliği,* (T.C. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2009

Kirişçi, Kemal, "UNHCR and Turkey: Cooperating for Improved Inplemention of the 1981 Convention relating to The Status of Refugee" *International Journal of Refugee Law* Vo:13, No:1, January 2001

Kirişçi, Kemal, "Yumuşak Güç" Aracı olarak Daha Dostça Bir Şengen Vize Sistemi; Türkiye'nin Deneyimi, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 13 (Bahar 2007), s.27-56,

Koslowski, Rey, *Information Technology and Integrated Border Management,* Research Gate Publactions, January 2003, https://www.researchgate.net/publication/253361106_INFORMATION_TECHNOLOGY_AND_INTEGRATED_BORDER_MANAGEMENT, (03.04.2017)

Kurt, Hacı, "Göç Eğilimleri ve Olası Etkileri", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, http://ybd.dergi.comu.edu.tr/dosyalar/Ybd/goc-egilimleri-ve-olasi-etkileri-migrations-tendencies-and-their-possible-i-2017-02-13-206.pdf 27.08.2017

Ladis, Kristof, K.D. "The Nature o Frontiers and Boundaries", *Annals of the Association of American Geographers,* Vol:49, Issue: 3, 269-282,

https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1111/j.1467-8306.1959.tb01613.x (02.04.2017), s.272

Martmez, Oscar J. "The Dinamic of Border Interaction: New Approaches to Border Analysis", Edited by: Clive H. Schofield, Global Boundaries: *World Boundaries,* Vol:1, Taylor&Francis e-Librarys, 1-14, London 2002,

Mc Donough, Paul- Tsourdi,Evangelia (Lilian) "The 'Other' Greek Crisis: Asylum and EU Solidarity", *Refugee Survey Quarterly*, Vol: 31, No: 44, pp.67-100, https://academic.oup.com/rsq/article-abstract/31/4/67/1572620?redirectedFrom=fulltext, (27.04.2017)

Migdal, Joel, S., "Mental Maps and Virtual Checkpoints. Struggles to Construct and Maintain State and Social Boundaries", Der. J.Migdal, , *Boundaries and Belonging: States and Societies in the Struggle to Shape Identities and Local Pratices,* Cambridge University Press, New York, 2004,3-23

Mixed Migration Flows in the Mediterranean, Compilition of Available Data and Information December 2018 *https://rovienna.iom.int/publications/europe-mixed-migration-flows-europe-monthly-overview-december-2018* (03.04.2019)

Newman David, Paasi Anssi, "Fences and Neighbours in the Postmodern World: Boundary Narratives in political Geoography", *Progress Human Geography,* https://journals.sagepub.com/doi/10.1191/030913298666039113 (03.04.2017)

O'Dowd, Liam, "The Changing Significance of European Borders", Editör: James Anderson, Liam O'Dowd and Thomas M.Wilson, *New Borders for a Cahnging Europe: Cross-Border Co-operation ABD Governance,* Taylor& Francis e-Library, London, 2005

Odman, Tevfik, *Mülteci Hukuku*, AÜ, SBF, İnsan Hakları Merkezi Yayınları No:15, Ankara 1995

Özgür, Ogün, *Avrupa Birliği ve Yasadışı Göçmen/Mülteci Sorunu: Sınır Güvenliği ve Türkiye'ye Etkileri*, (T.C. Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Strateji ve Stratejik Araştırmalar Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2013

Özkalp, Enver, *Sosyolojiye Giriş*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir,2003

Özyakışır, Deniz, *Göç, Kuram Bölgesel Bir Uygulama*, Nobel Akademik Yayıncılık 1. Baskı

Paasi, Anssi, "Boundaries as Social Processes: Territoriality in the World of Flows" *Geopolitics*, Vol:3:1, pp.69-88

Paasi, Anssi "Boundaries as Social Pratice and Discourse the Finnish-Russsian Border", *Regional Studies*, 33, 1999, 657-667

Paasi, Annsi, "The Political Geography of Boundaries at End of Millennium: Challenges of Deterritoriallizing World" Edited by Heikki Esklinen, Ilkha Liiklanen-Jukka Oksa, *Curtain of Iron and Gold: Reconstructing Borders and Sclaees of Interaction*, Aldershot, UK: Ashgate, 1999, 9-24

Pallister-Wilkins, Polly "The Humanitarian Poltics of European Border Policing: Frontex and

Papadopoulou, Aspasia, "Smuggling into Europe, transit migrants in Greece", *Journal of Refugee Studies*, 17/2, 167-184

Peers, Steve, "Irregular Immigration and EU External Relations", (Ed) Barabara Bogusız, Ryszard Cholewinski, Adam Cygan and Erike Szysczok, *Irregular Migration and Human Rights; Theeoritical, European and International Perspective* Martins Nijhoff Publishers, Boston 2004

Peker, Bülent, "Giriş' Sığınma Hukuku ve Mülteciler, Uluslararası Bölgesel Eğilimler Sığınma Hakkı ve Mülteciler", *Ankara İnsan Hakları Derneği Yayınları*, 9-32

Perruchoud, Richard, *Göç Terimleri Sözlüğü*, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Yayınları, Cenevre, 2009

Prescott, John Victor Robert- Trigss, Gillian, D., *International Frontiers and Boundaries: Law, Politics and Geography*, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, 2008

Prokkola, Eeva-Kaisa, "Unfixing Borderland Identity: Border Performances and Narratives in the Construction of Self", *Journal of Borderland Studies*, Vol.23, No.4, 21-38, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08865655.2009.9695737 (02.04.2017),

Rumford, Chris, "Theorizing Borders", *European Journal of Social Theory*, Vol9(2) ss.155-169

Presidency Conclusion, European Council Meeting in Tampare, 15 and 16 October 1999, *http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm*(27.04.2019)

Sağlam, Serdar, "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme" *Türkiyat Araştırmaları*, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 5, Güz 2006

Salter, Mark B., "At the Threshold of Security: A Theory of a International Border", Ed. Elia Zureik- Mark B. Salter, *Global Surveillance and Policing: Borders, Security, Identity*, William Publishing, Devon, 2005, ss.36-51

Salt, John, "Current Trends In International Migration in Europe", *Council of Europe CDMG* (2001)

Savaşeri, İbrahim Uğur, *Avrupa Birliği Entegre Sınır Yönetiminin Türkiye'nin Sınır Güvenliğine Etkisi ve Yeniden Yapılandırma Çalışmaları*, (T.C. Harp Akademileri Stratejik Araştırma Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014

Sever, Hanifi, "Yasadışı Göç ve Göçmen Kaçakçılığı", Adalet Yayınevi

Şirin, N. Asli, Çabalar Sonuç Verecek mi? Avrupa Birliği'nin Ortak Bir Göç ve Sığınma Politikası Oluşturma Girişimleri, Der: S.Gülfer Ihlamur Öner-N.Asli Şirin Öner, *Küreselleşme Çağında Göç, Kavramlar, Tartışmalar*, İletişim Yayınları

Tassmari, Fabrizio, *Why Europe Fears itsi Neighbors, Greenwood Publishing Group,* California, 2009

Taşdelen, İdil Ege, *Türkiye'de Mültecilerin Hukuki Durumları ve İzmir'e İlişkin Araştırma*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ABD, İzmir 2011

Tekin, Ferhat, *Sosyolojik Açıdan Sınırlar: Hakkâri Örneği*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi), Konya, 2012

Toprak, Özgür E., "The Biopolitical Border in Practice: Surveillance and Death at the Greece-Turkey Borderzones", *Environment and Planning D: Society and Space 2014*, volume 32, 815– 833, http://journals.sagepub.com/doi/10.1068/d13031p (03.04.2018)

Turan, Sibel, *Türkiye'nin Coğrafi Konumunun Dış Politikasına Etkisi*, (T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Doktora Tezi), İstanbul 1992

Turgay, Salih, *AB Üyelik Sürecinde Türkiye'nin Sınır Güvenliğ*i, (Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli 2011

Turner, Frederick Jackson, *The Frontier in American History*, New York: Henry Holt, 1920

Tümertekin, Erol N., *Türkiye'de İçgöçler*, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1968

Türk Dil Kurumu Sözlük, *http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a81af02d81db8.7063115*015.09.2017

Türkçe Büyük Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, *http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a8ae177354181.9549289*219.02.2018

Türkiye ile Yunanistan Arasında Frontex: Geri Çevrilme Sınırı, FIDH-Migreurop-REMDH

Traindfyllidou, Anna, "Multi-levelling externalizing migration and asylum: Lesson from the Southern European Islands", *Island Studies Journal*, Vol:9, No:1, 2014, s.7-22

Triandafyllidou, Anna - Dimitriadi, Angeliki, Migration Management at the Outposts of the
European Union, *Griffith Law Rewiew*, 22:3,.598-618, https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10383441.2013.10877014?needAccess=true (03.04.2018), s.612

Triandofylidou, Anna – Gemi, Eda "Irregular Migration in Greece: What Stake", *Irma Policy Paper*, June 2015

Tsitselikis, Konstantinos, "Sticks, not carrots: immigration and rights in Greece and Turkey", *Southeast European and Black Sea Studies*, Volume 13, Issue, 3, 2013, https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14683857.2013.824666?journalCode=fbss2003.04.2018

Urk, Murat, Göç *Olgusu Bağlamında Mülteciler, Sığınmacılar ve İnsan Hakları, (*Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Hakları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Eylül 2010

Usanmaz, Günsu, *Göç, Mülteciler ve STK'lar*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2009

Ünal, Şeref, *Avrupa Birliği Hukukuna Giriş*, Yetkin Yayınları, Ankara 2007

Ünay, Bora, *Türk Yunan İlişkilerinde Temel Sorunlar ve 1999 Sonrası Yumuşama Dönemi*, (T.C. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2007

Üner, Sunday, *Nüfusbilimi Sözlüğü*, Hacettepe Yayınları, Ankara, 1972

Ünlü, Güler *Uluslararası Göç ve Göçmenliğin Değişen Koşulları İçinde "Mültecilik"*, (T.C. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Muğla 2007

Wilson, Thomas M., Donnan, Hastaning, "Borders and Borders Studies", Editör: Thomas M.Wilson, Gataning Donan, *A Companion to Border Studies*, Blackwell Publishing, 2012,

Wilson, Thomas M.- Donan, Hastaning, "Nation State and Identity at International Frontiers", Editör: Thomas M. Wilson, Hastaning Donnan, *Border, Identities, Nation and State at International Frontiers*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, ss1-30

Yazan, Yeliz, *İnsan Hakları Bağlamında Avrupa Birliği'nin Yasadışı Göç Politikası: "Türkiye Örneği"*, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014

Yeşiltaş, Murat, *İç Savaşa Komşu Olmak Türkiye'nin Suriye Sınır Güvenliği Siyaseti*, Seta Analiz, Ağustos 2015 https://www.setav.org/ic-savasa-komsu-olmak-turkiyenin-suriye-sinir-guvenligi-siyaseti/ (10.11.2017)

18 Mart 2016 Tarihli Türkiye- AB Zirvesi Bildirisi, AB Bakanlığı, *http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/18_mart_2016_turkiye_ab_zirvesi_bildirisi_.pdf* , (19.12.2016)

GAZETE VE HABER KANALLARI

Binlerce Mülteci Yunanistan'dan-Makedonya sınırında mahsur kaldı, *Euronews,* http://tr.euronews.com/2016/02/04/binlerce-multeci-yunanistan-makedonya-sinirinda-mahsur-kaldi (18.12.2016)

Greece refugee crisis: Border area at breaking point, *Aljazeera*, http://www.aljazeera.com/news/2016/03/refugee-crisis-greek-governor-urges-state-emergency-160305130622083.html, (12.12.2016)

Greece, Turkey face "common refugee crisis" says Tsipras, *http://aa.com.tr/en/turkey/greece-turkey-face-common-refugee-crisis-says-tsipras/534046* (12.12.2016)

Helenic Coast Guard Headquarters categorically denies reports in the Turkish press, *Embassy New*, *http://www.mfa.gr/turkey/tr/the-embassy/news/hellenic-coast-guard-headquarters-categorically-denies-reports-in-the-turkish-press.html,* (20.03.2017)

Makedonya sınırında bekletilen mülteciler dikenli tellere saldırdı, *BBC World Türkçe,* http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160229_makedonya_yunanistan_muda hale (18.12.2016)

Merkel: Yunanistan'da mülteci kaosuna izin vermeyiz, *http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160229_merkel_yunanistan*18.12.216 Migrant crisis: Greece stars deportations to Turkey, *http:// www.bbc.com/news/world-europe-35956836*, (12.12.2016)

Türkiye, Yunanistan'ı Terörü Destekleyen Ülkeler Listesine Aldırmak İstiyor Ama Umarım Dünya Topluluğunda Gerekli Cevabı Alacaktır, *AA Basın Bülteni*, Taşkent, 02 Mart 1999, sayı, AA0599

KANUNLAR

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, *https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html,* (05.04.2017)

Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin BM Sözleşmesi *https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/KM__/d00/c002/km__00002024ss0053.pdf,* (12.11.2017)

Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına ilişkin Protokol, *https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4803.html* (11.09.2017)

Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine ve Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, *https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4804.html,* (12.11.2017)

Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" Resmi Gazete, 30 Kasım 1994, *http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22127.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22127.pdf* (09.12.2017)

Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140802-1-1.pdf*14.05.2018

Yabancıları ve Uluslararası Koruma Kanunu, Resmî Gazete, *http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm* 12.11.2017

Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı İle Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı Suç İle Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Ve Yasadışı Göç İle Mücadelede İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun:

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc085/kanuntbmmc085/kanuntbmmc08504654.pdf, (05.11.2017)

Türkiye Cumhuriyeti İle Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı İle Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı Suç İle Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Ve Yasadışı Göç İle Mücadelede İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, *https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc085/kanuntbmmc085/kanuntbmmc08504654.pdf,* (05.11.2017)

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, *http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/765.htm,* (12.02.2017)

5543 Sayılı İskân Kanunu, *http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5543.pdf,* (12.12.2017)